

KÁRPÁT PANEL – VAJDASÁG

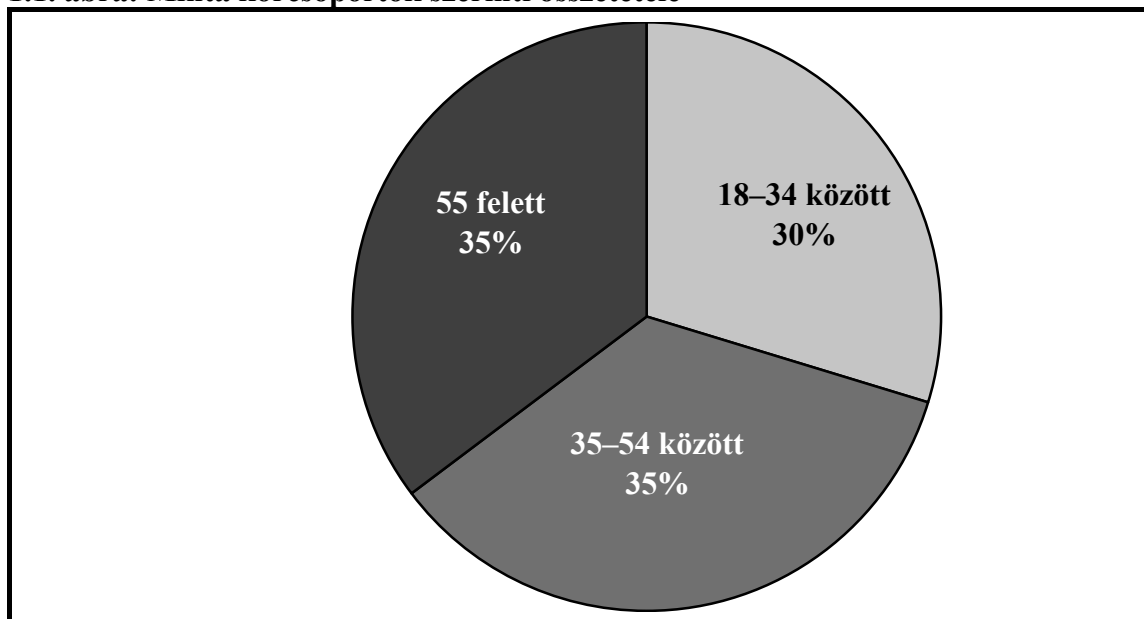
GYORSJELENTÉS 2007

1. A minta összetétele – Vajdaság

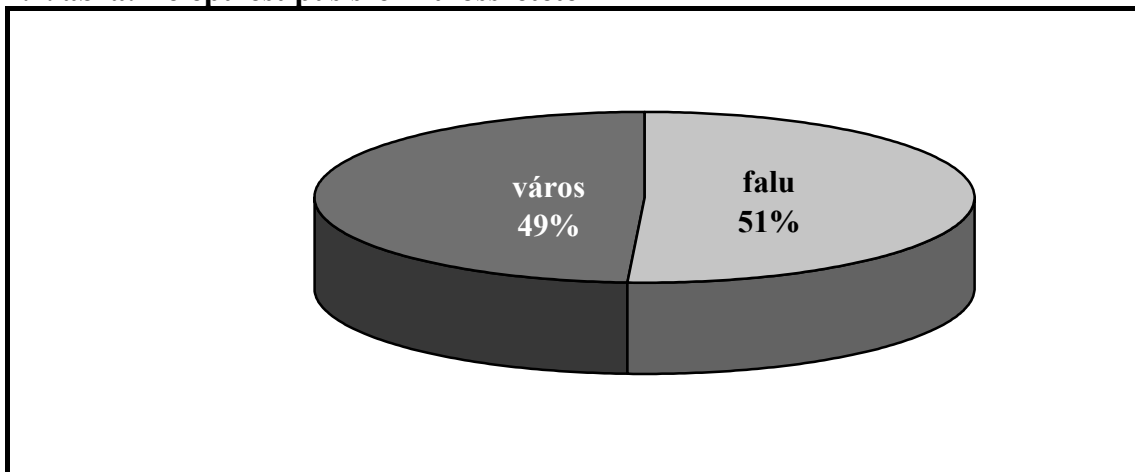
Vajdaságban a Kárpát Panel kutatás keretében 380 fős mintát vettünk, a háztartások szintjén többlépcsős véletlen mintavétel módszerével. A háztartásokon belül a személyek kiválasztása szabad kvótás rendszerben történt, korcsoportok és nemi összetétel betartása alapján. A mintavételi lépcsők alapja: a régió, körzetek, azon belül főleg a magyarlakta községek, majd a településtípusok, települések (megosztva kb. fele falu, fele városok). A településeken a háztartások, illetve a megkérdezettek kiválasztása az egyszerű véletlen mintavétel mechanikus kiválasztásának valamely technikáját követi. Erre legalkalmasabb volt a listás módszer, amikor egy rendezett listáról egy lépésszám alapján minden x-ik háztartást kiválasztják, és ezen belül korcsoport és nem szerinti kvóta alapján a személyeket is kiválasztjuk.

17 vajdasági községben (Szerbiában településcsoportot képvisel) végeztünk kérdőívezést. Ez 26 települést ölel fel Bácska és Bánát térségben (Szerémség körzetet kihagytuk, a magyarok gyér száma miatt).

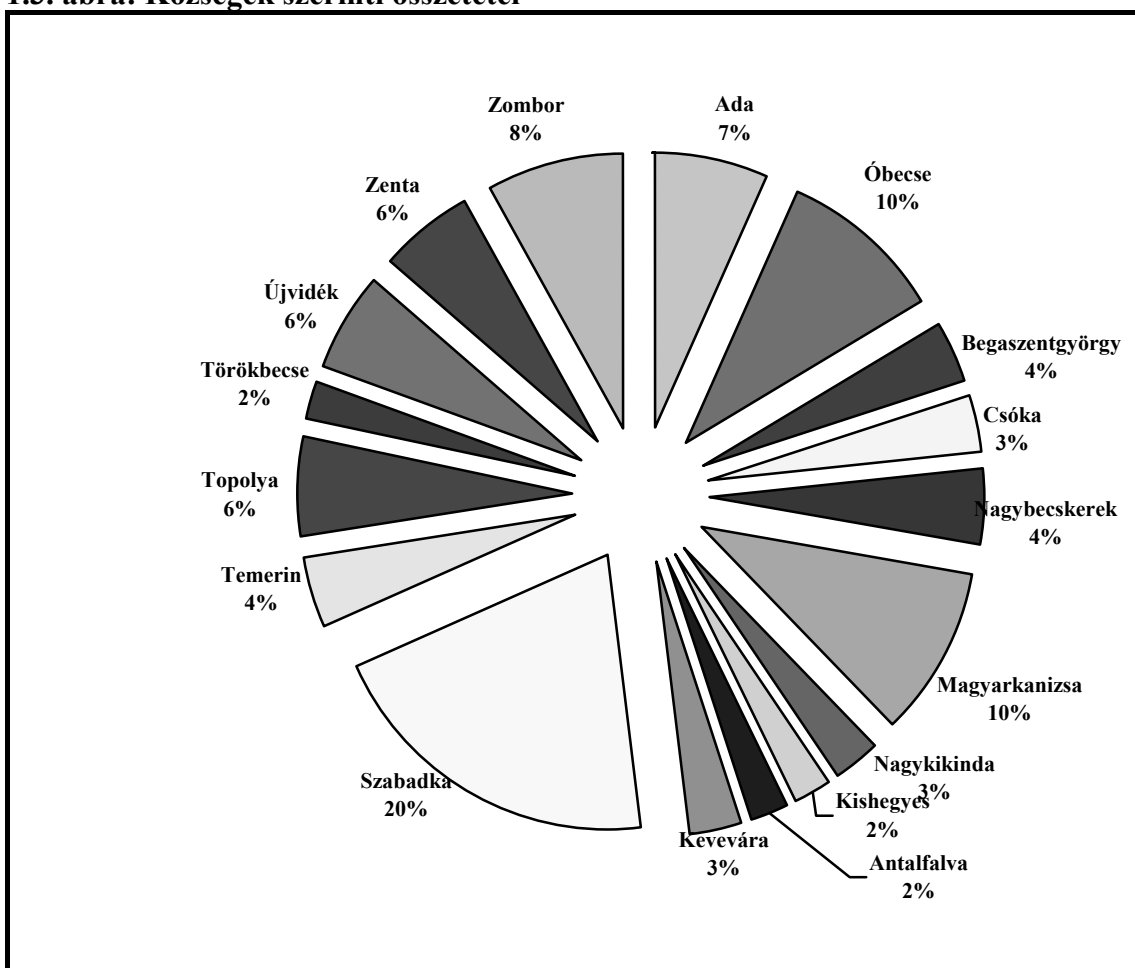
1.1. ábra: Minta korcsoportok szerinti összetétele

1.2. ábra: Településtípus szerinti összetétel

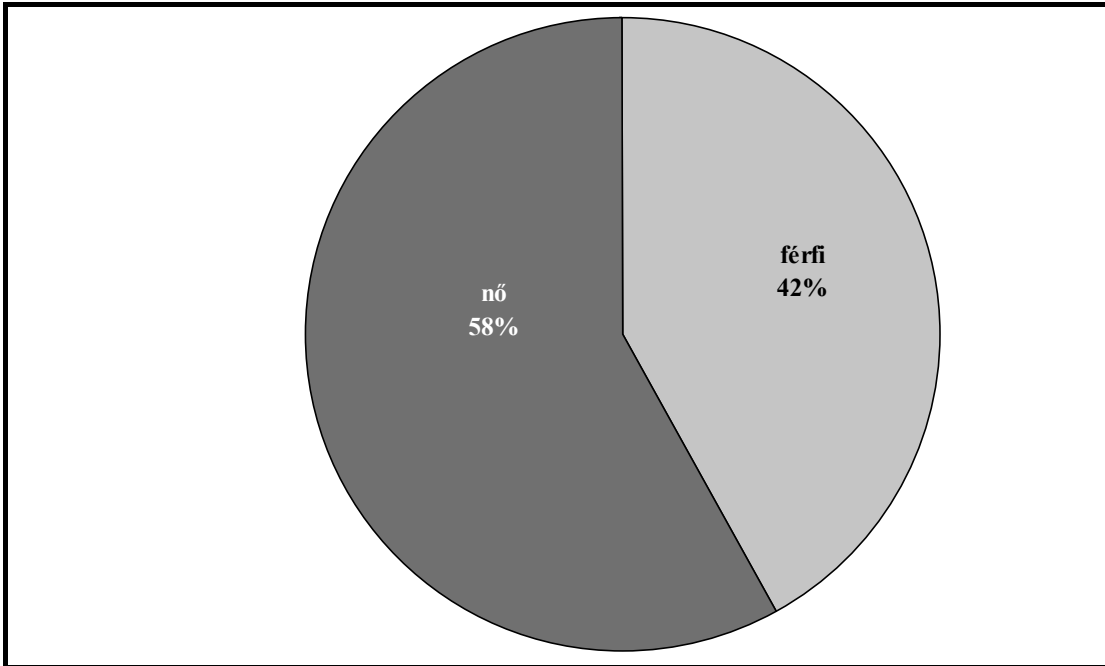
1.3. ábra: Községek szerinti összetétel

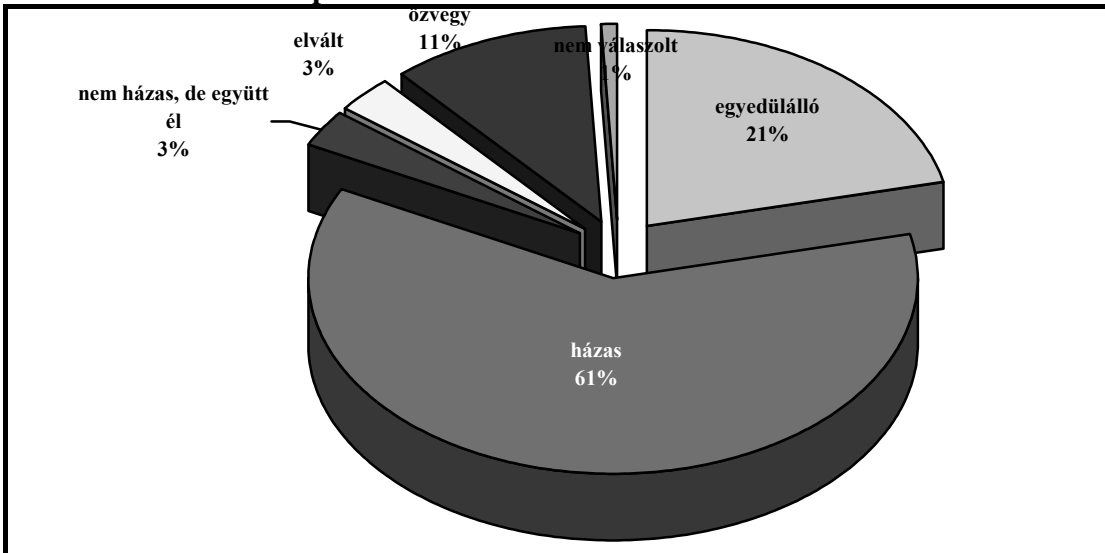
2. Szocio-demográfiai háttér

A térség mintája reprezentálja a vajdasági magyarságot, ami azt jelenti, hogy: 30 százalékuk 18–34 éves korcsoportot képviselte, majd 35 százalékuk a 35–54 éveseket és 35 százalék az 55 év felettieket. A megkérdezettek 49 százalék falun, 51 százalék pedig városban él. A mintában a nők voltak 58 százalékban, a férfiak pedig 48 százalékban reprezentálva. Családi állapotuk szerint a megkérdezettek 61 százaléka házas, a többi egyedül él, vagy özvegy, 71 százalékuknak van gyermeke.

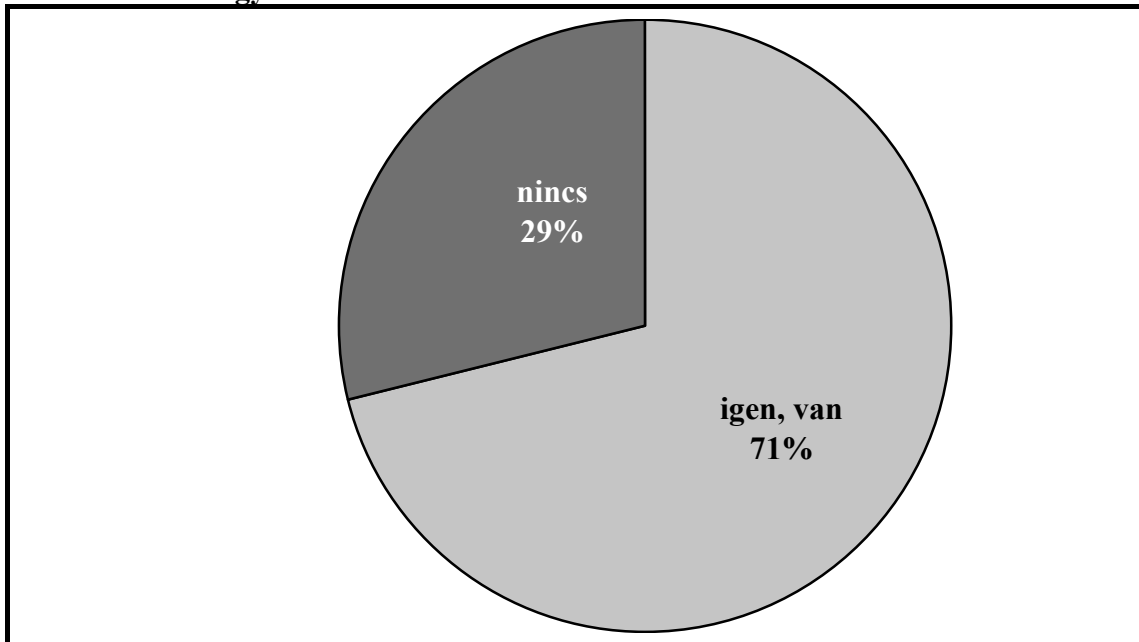
2.1. ábra: Nemek szerinti összetétel

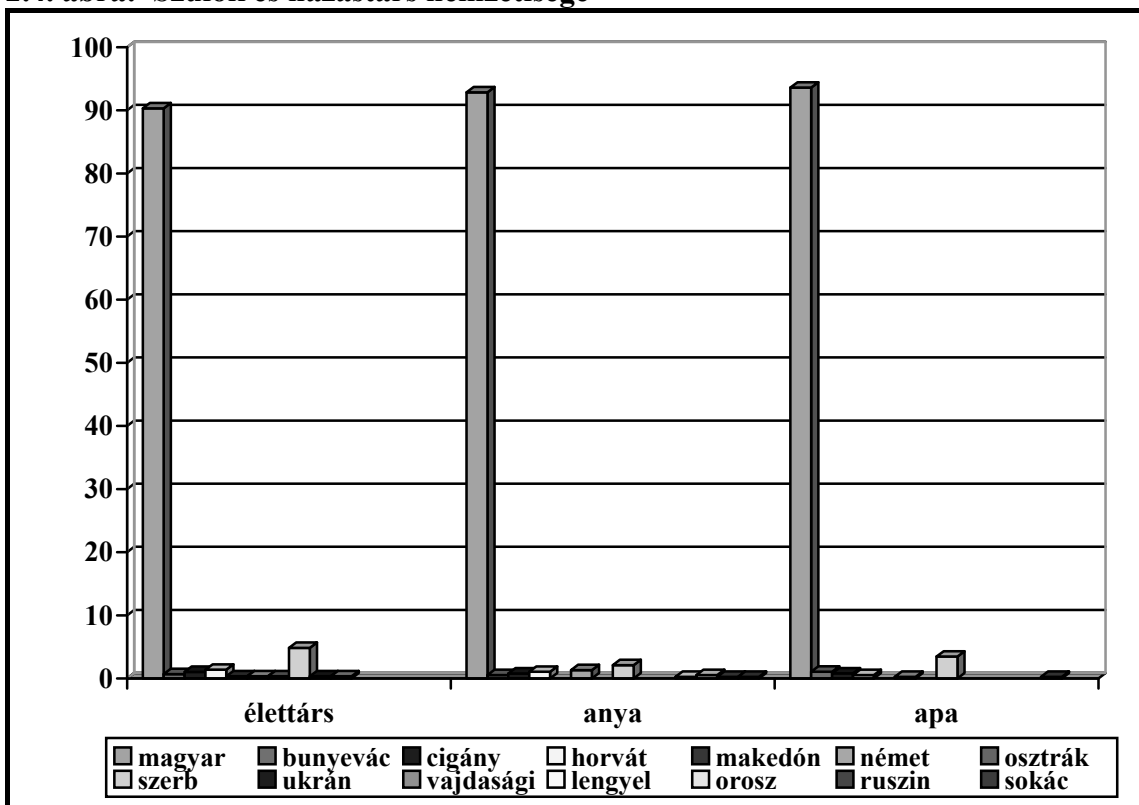
2.2. ábra: Családi állapot

2.3. ábra: Van-e gyereke?

2.4. ábra: Szülők és háztárs nemzetisége

3. Identitás

A Kárpát Panel nemzetközi kutatásban az alaptéma az identitás dimenzióinak vizsgálata volt. Önbesorolás alapján a Vajdaságban élő magyarok, a korábbi kutatásainknak megfelelően, 2007-ben is elsősorban vajdasági magyaroknak vallották magukat (49 százalék). Az elsődleges meghatározáskor második helyen van a vajdasági (24 százalék), majd az, hogy magyar vagyok (16 százalék). A válaszok alapján a térség magyarsága főleg területi-regionális kategóriát nevezett meg. A másodsorban önbesoroláskor a sorrend így alakult: legtöbben magyarnak vallották magukat (32 százalék), majd vajdasági magyarnak (23 százalék) és a harmadik helyen magyarnak (20 százalék). Másodsorban a válaszadók egy része (12 százalék) magyar nyelvű szerb állampolgárnak tartotta magát. A megkérdezettek kevés hányada választotta az európai, szerb, vagy egyéb nemzetiséget.

A magyarsághoz tartozás a válaszadók 76,5 százaléka számára nem szégyen, 41 százalék gondolja, hogy magyarnak lenni nem is politikai kihívás, de több mint a felének ez ténylegesen közömbös. A válaszadók 43,8 százaléka teljesen vagy többnyire egyetért azzal, hogy magyarnak lenni hátrányt jelent, ugyanakkor $27,7+24,7=52,4$ százalékek szerint előnyt. Teljesen vagy többnyire egyetértenek ($59,1+17,5=76,6$ százalék) azzal az állítással, hogy magyarnak lenni természetes dolog, vagy hogy ez büszkeséggel tölti el őket ($17,2+44,2=61,4$ százalék). Viszonylag nagy azoknak a válaszadóknak a száma, akik közömbösek, illetve tanácstalanok a témában: egyet is ért, meg nem is a felkínált válaszokkal (pl. 35,8 százalék nem tudja eldönteni, hogy a nemzeti hovatartozása megkönnyíti-e vagy nem az életét stb.).

A magyarsághoz tartozás a térségben kultúrnemzeti azonosulást mutatja (68 százalék), elsősorban a saját döntésétől függően (23 százalék). Ahhoz, hogy valaki magyarnak számítson a vajdaságiak szerint legfontosabb, hogy magyarnak tartsa magát (4,3 átlagjegy az 1–5 skálán), majd hogy magyar legyen az anyanyelve (4,2), illetve legalább az egyik szülő legyen magyar (4). Az, hogy ismerje vagy szeresse a magyar kultúrát 3,9 átlagjegyet kapott. A vajdasági magyarok szerint ahhoz, hogy valaki magyar legyen, kifejezetten nem fontos hogy az anyaországhoz kötődjön, sem, születési sem pedig állampolgársági vonatkozásban! A legkevesebb átlagjegyet kapták (9 százalék) a következő válaszok: hogy Magyarországon szülessen (1), vagy hogy magyar állampolgár legyen (2), vagy hogy magyar pártra szavazzon (2,1).

Arra a kérdésre, hogy ha szabadon választhatna melyik országban szeretne élni, a válaszadók 33,3 százaléka maradna Szerbiában, sőt több mint 10 százalékuk ezen elül Vajdaságot választotta. Nem egész 11 százalékuk egyszerűen máshol élne, de majdnem 13 százalékuk nem tud választani és 7 százalékuk nem is válaszolt erre a kérdésre. Csak 9,9 százalékuk szeretne Magyarországon lenni. A nyugat-európai országokat és Amerikát is a válaszadók kevesebb, mint 5 százaléka választaná. A válaszokból kitűnik, hogy Szerbia állam konszolidálódásával párhuzamosan az itt élő magyarok viszonylag nagy száma beilleszkedik az új állampolgári szerepébe. Nem tartja fontosnak átköltözni Magyarországra, ahhoz hogy megtarthassa magyar identitását.

Azt a problémát, hogy magyarként szerb állampolgár, a válaszadók 43,1 százaléka nem ismeri és jól tudja a kettőt egyeztetni. 38 százalékuk számára általában nem probléma, még ha néha fel is vetődik egy-két ellentmondásos érzés. 20 százalék alatt van azoknak a száma, akik többé-kevésbé problémának tartják a nemzetiségük és más állampolgárságuk összeegyeztetését.

A vajdaságiak szülőföldjüknek elsősorban Vajdaságot fogadják el (67 százalék), majd 10,8 százalék+7,9 százalékban a települést ahol született, vagy él. Csak 7,4

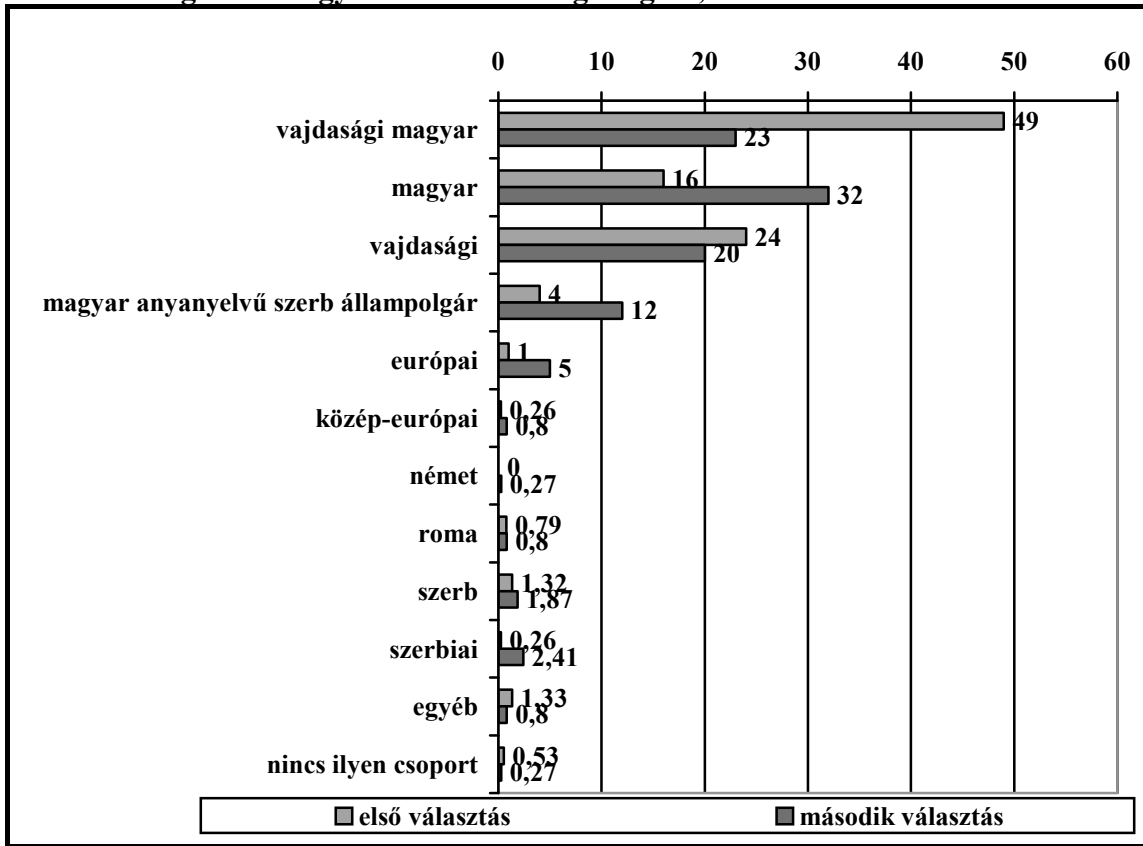
százalékuk tartja szülőföldjeként Szerbiát, de sem a történelmi, sem pedig a mai Magyarország nem fontos szülőföldként a számukra. Hazaként a válaszadók 54,9 százaléka, szintén Vajdaságot jelöli mag, 23,9 százalék Szerbiát, majd 8,8 százalék a települést ahol él. A haza választásában, a történelmi és mai Magyarország együttvéve haladja meg a válaszadók több mint 5 százalékát.

A magyarságot megjelenítő hősökként a vajdasági magyarok 43,9 százaléka nem tud megnevezni senkit! Majdnem 14 százalékuk István királyt említi, majd 10,8 százalék Kossuth Lajost és 9,7 százalék Mátyás királyt. A magyar nemzet kulturális személyiségeként a vajdasági magyarok 35,5 százaléka Petőfi Sándor nevét említi, de majdnem ugyanannyi nem nevez meg senkit. A legfontosabb nemzeti szimbólumként 37,1 százalékuk ismét nem nevez meg semmit, majd 30,3 százalékuk a zászlót és 10,5 százalékuk a koronát választja. A magyar himnusz, címer, népviselet, vagy a zöld szín elenyésző választ kapott. A megkérdezettek szerint a vajdasági magyarok a magyar nemzet részét képviselik (73 százalék), míg 40 százalékuk szerint a szerb nemzet részét is. Tény, hogy a nemzet és az állam fogalma keveredik.

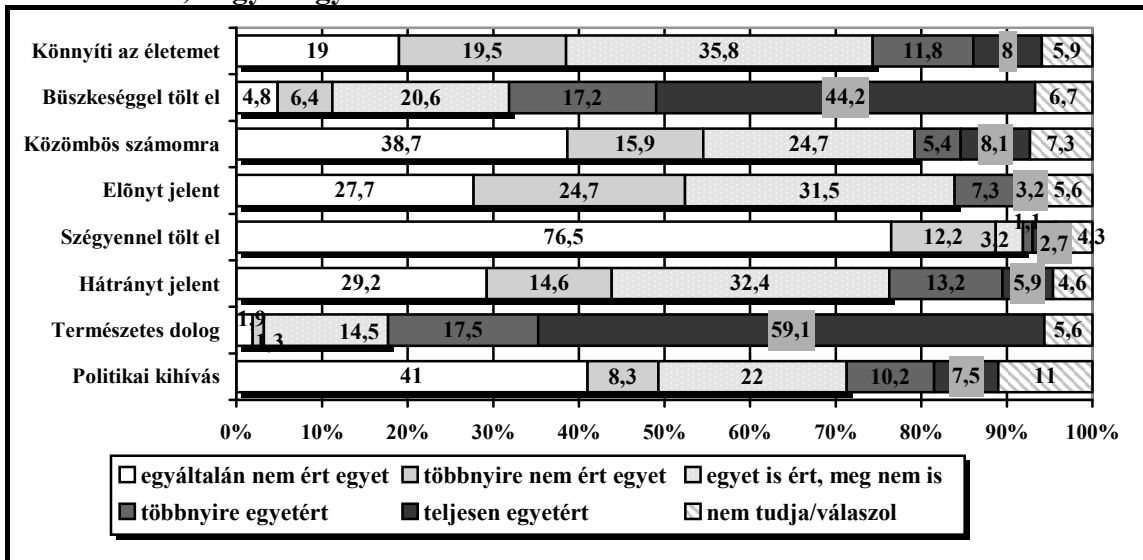
Az egymásról alkotott vélemények bizonyos sztereotip állásfoglalásokat mutatnak. A válaszadók határozottan többségben (majdnem 70 százalékuk) állítják azt, hogy a magyarországi magyarok és a szerbek is más emberi tulajdonságokkal rendelkeznek, mint a vajdasági magyarok. A szerbekre szerintük jellemző az erőszakosság (59,6 százalék), versenyszellem (56,2 százalék), a segítőkészség (49,4 százalék), lustaság (49,1 százalék), sőt az önzőség is (46 százalék) is. A magyarországi magyarokat elsősorban versenyszelleműnek (58,7 százalék), majd intelligensnek (56,6 százalék), de önzőnek (50,6 százalék) tartják. Önmagukat a vajdasági magyarok elsősorban toleránsnak (59,4 százalék), majd intelligensnek (59,3 százalék), versenyszelleműnek (57,5 százalék) és segítőkésznek (54,8 százalék), továbbá legkevésbé lustának és erőszakosnak tartják. Egyes társadalmi csoportokhoz való viszonyulási skálán legszimpatikusabbak a vállalkozók, ugyanakkor a válaszadók közömbösek a munkanélküliekkel és az újjgazdagokkal szemben, de ellenszenvesnek tartják a menekülteket, kábítószereket, skinheadeket, homoszexuálisokat.

A válaszadók szerint érte őket már hátrányos megkülönböztetés nemzeti hovatartozásuk miatt: 36,8 százalékukat ritkán, 8,6 százalékukat gyakran és 5,9 százalékukat nagyon gyakran. A megkérdezettek majdnem fele azt válaszolta, hogy soha nem érte hátrányos megkülönböztetés nemzetisége miatt. Az érvényesülési akadályokat azonban a magyar emberek 52 százaléka érezte Szerbiában. A szerb-magyar viszonyt ország szinten a közömbösség (38,2 százalék) vagy mások tapasztalata szerint (34,4 százalék) konfliktusok jellemzik. Egészen más a helyzet a település szintjén, ahol a válaszadók szerint a szerbek és a magyarok együttműködnek (41,1 százalék), vagy közömbösek (37,6 százalék). A többségi vélemény szerint tehát lokális szinten igen, de ország szinten nem jön létre az együttműködés a többségi nemzettel.

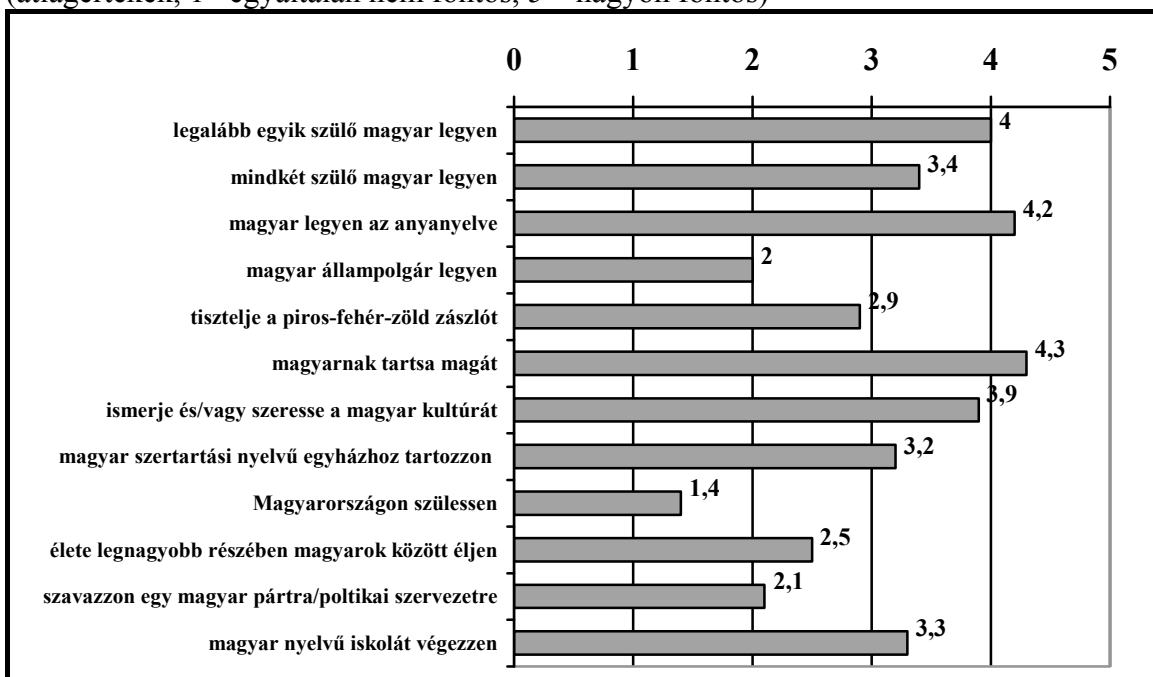
3.1. ábra: Leginkább úgy határoznám meg magam, mint

3.2. ábra: Az, hogy magyarnak születtem...

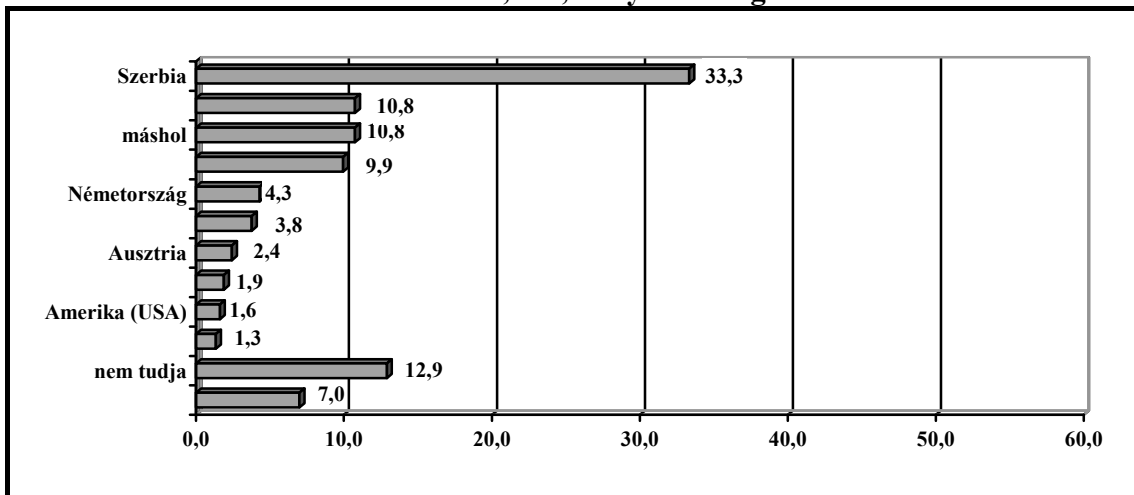
3.3. ábra: Ahhoz, hogy valaki magyarnak számítson, mennyire fontos, hogy...
(átlagértékek, 1– egyáltalán nem fontos, 5 – nagyon fontos)

3.4. ábra: Mi határozza meg leginkább az Ön nemzeti hovatartozását?

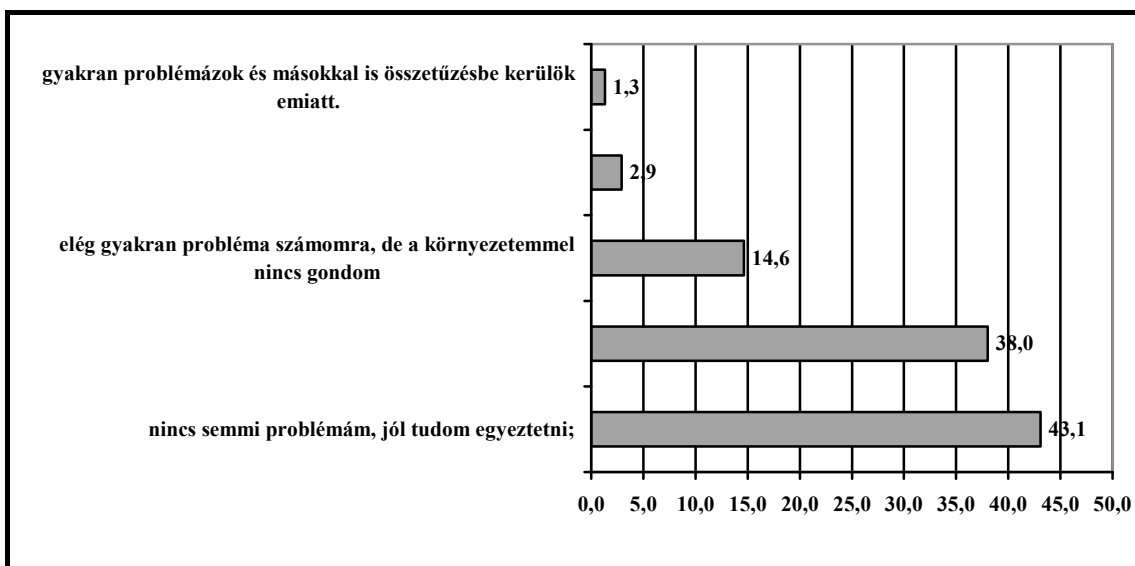

3.5. ábra: Ha szabadon választhatna, hol, melyik országban szeretne élni?

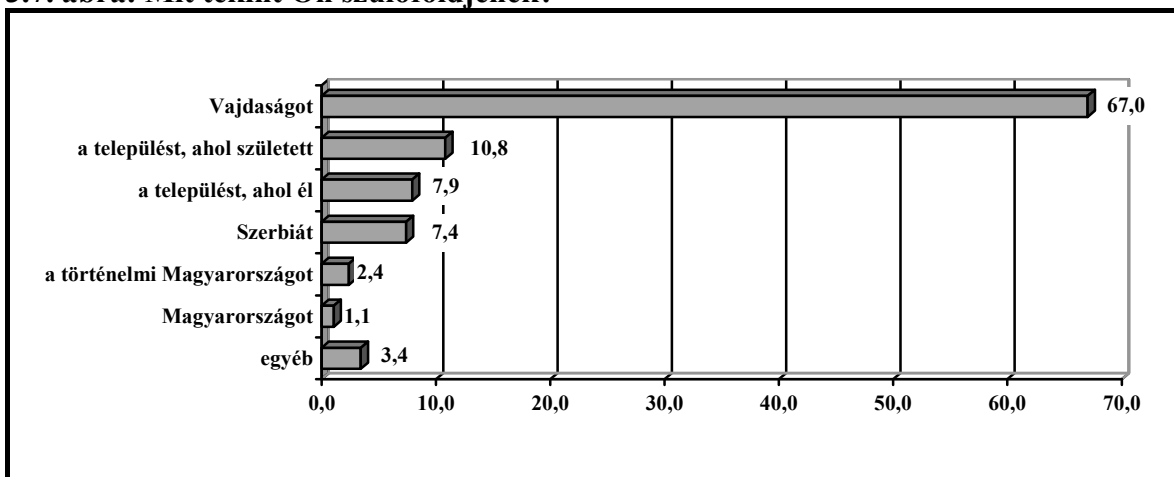

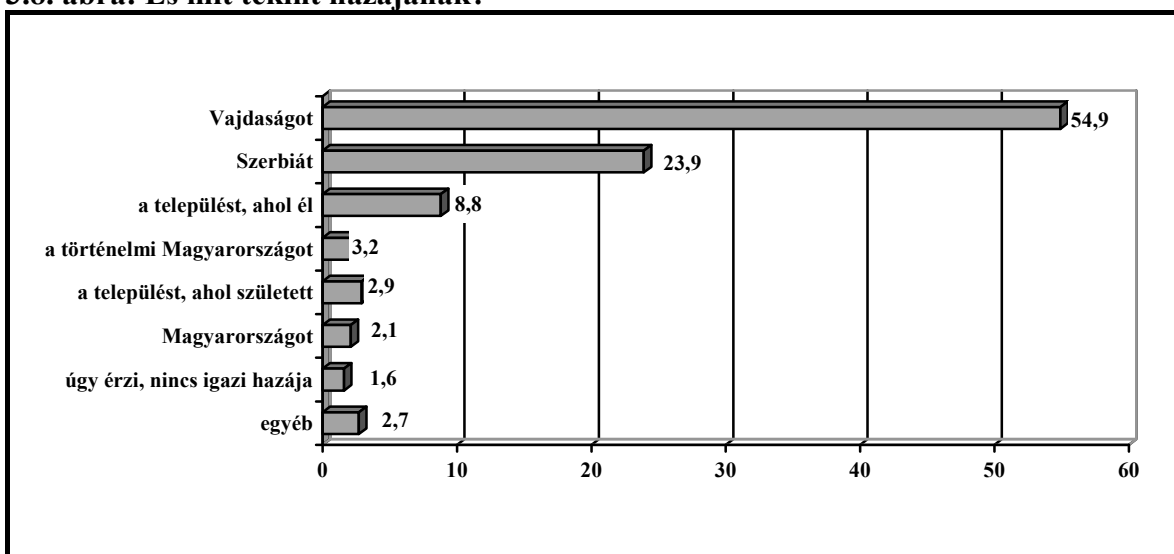
3.6. ábra: Mennyire jelent önnek problémát az, hogy magyar nemzetiségűként szerb állampolgár: mennyire sikerült egyeztetni ezeket?

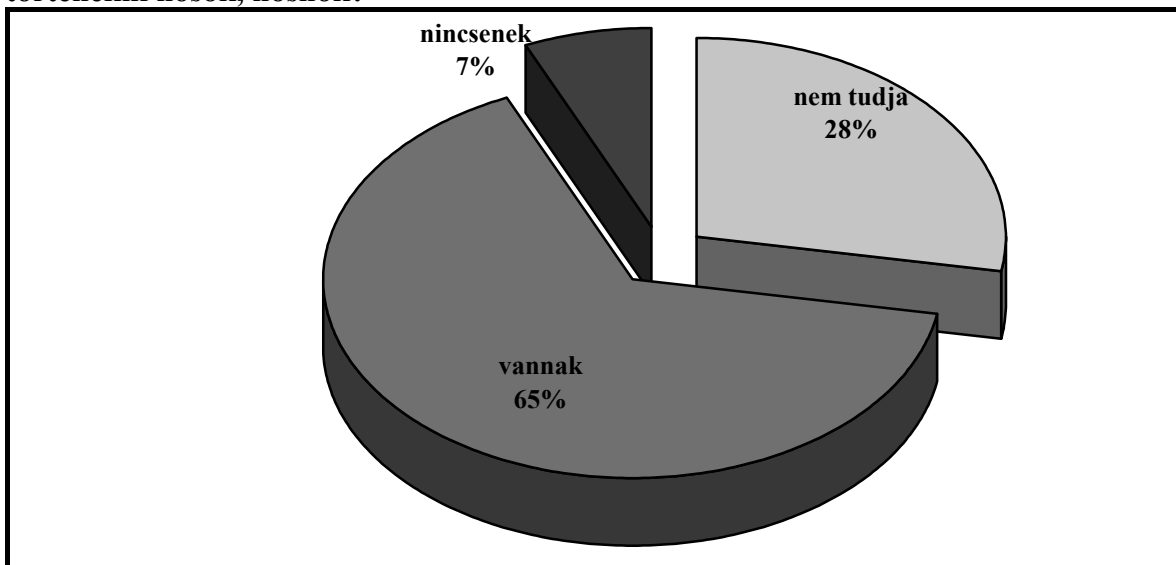
3.7. ábra: Mit tekint Ön szülőföldjének?

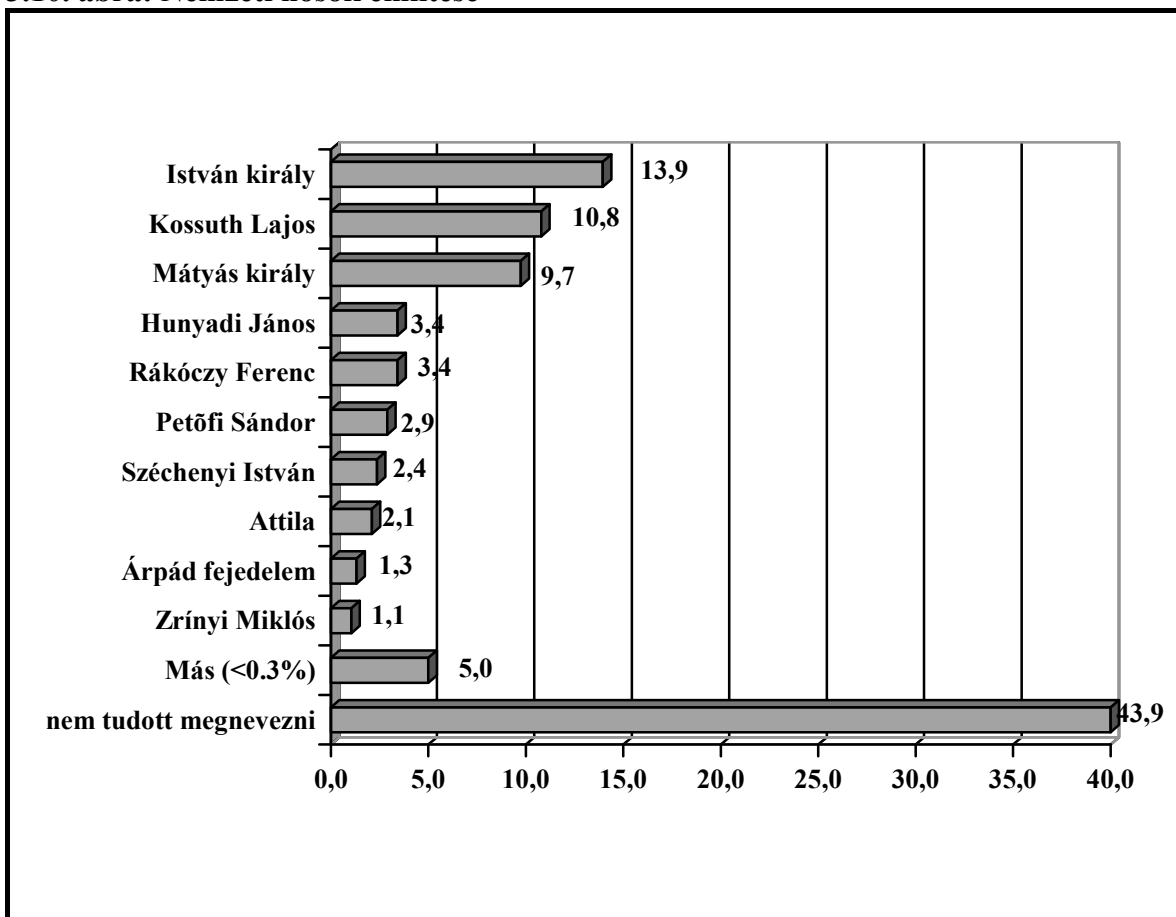
3.8. ábra: És mit tekint hazájának?

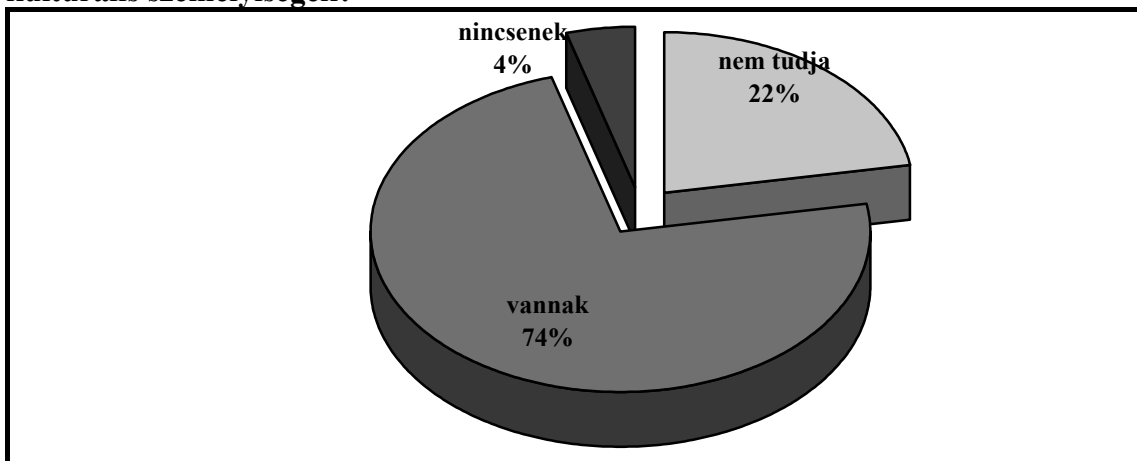
3.9. ábra: Ön szerint vannak-e a magyarságot, a magyar nemzetet megjelenítő történelmi hősök, hősnők?

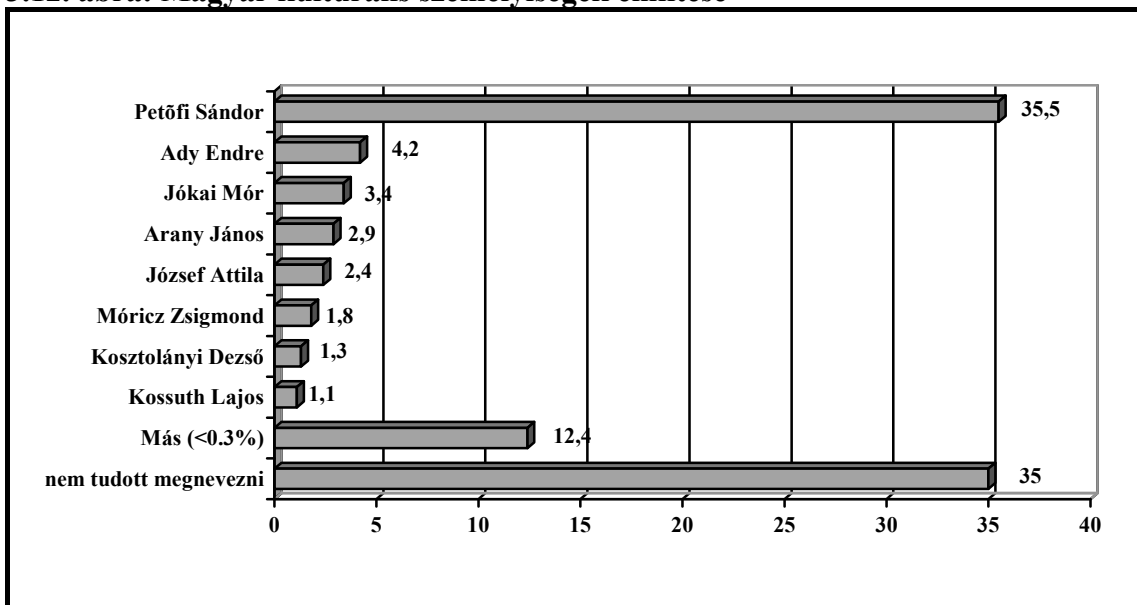
3.10. ábra: Nemzeti hősök említése

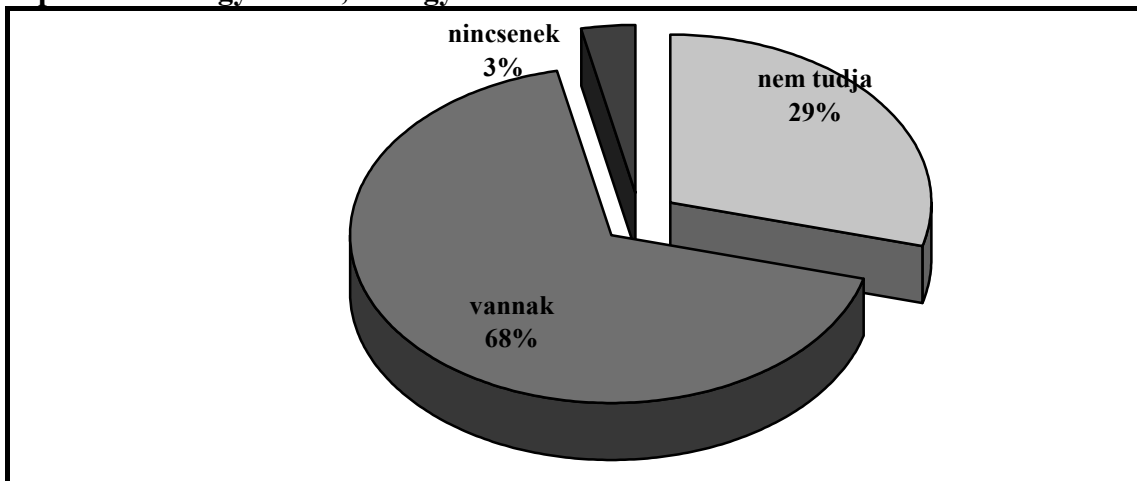
3.11. ábra: Ön szerint vannak-e a magyarságot, magyar nemzetet képviselő kulturális személyiségek?

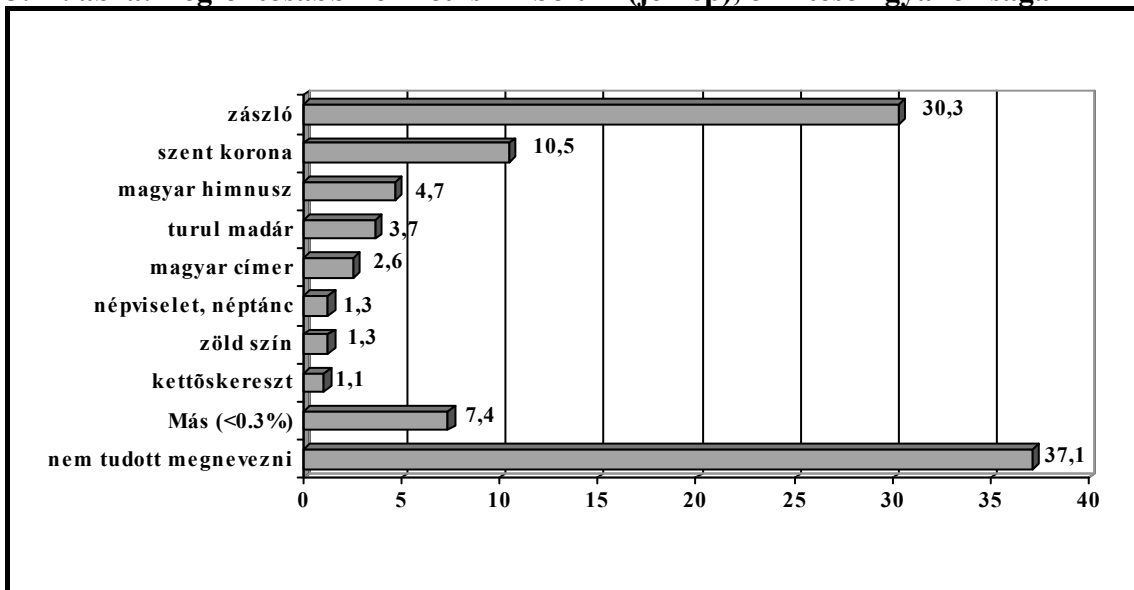
3.12. ábra: Magyar kulturális személyiségek említése

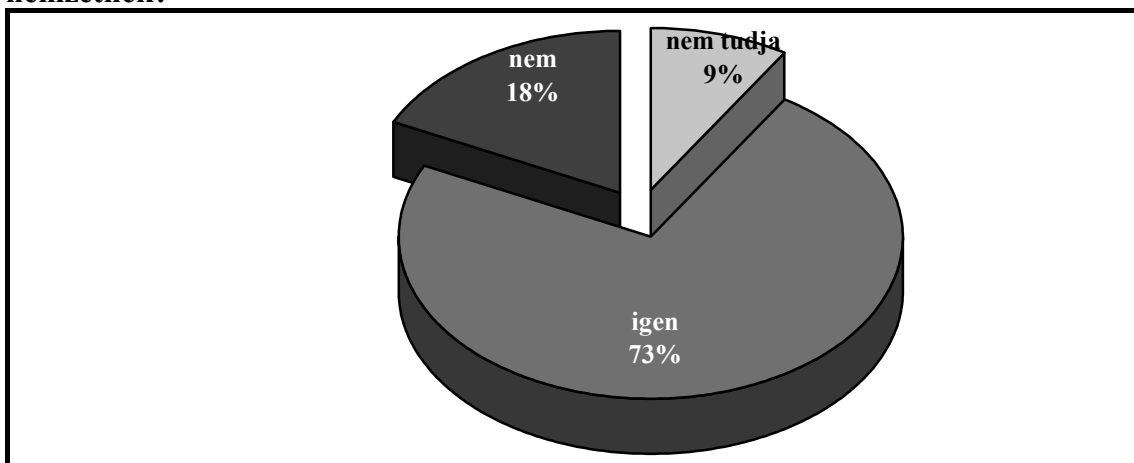
3.13. ábra: Vannak olyan szimbólumok(jelképek), melyek legjobban megjelenítik, képviselik a magyarokat, a magyar nemzetet?

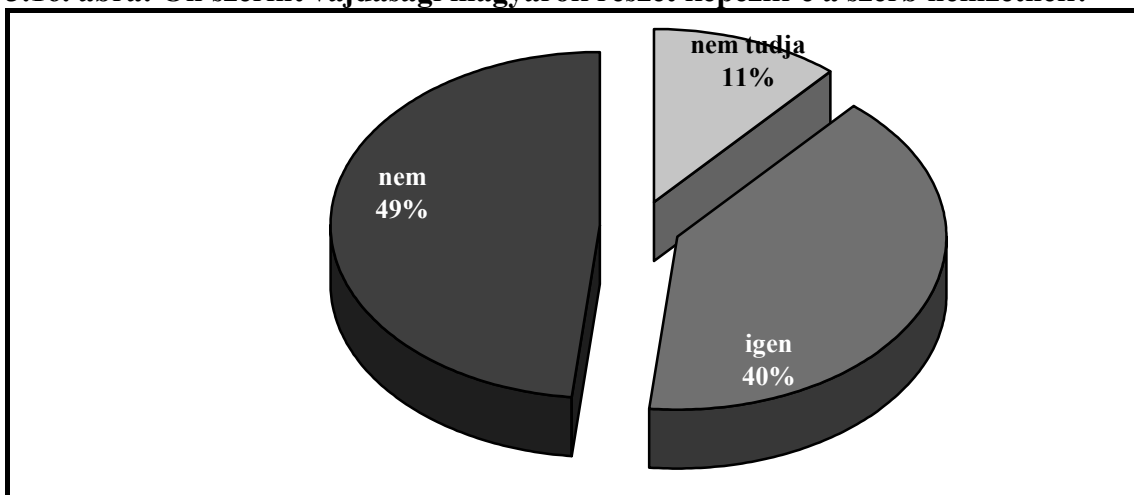
3.14. ábra: Legfontosabb nemzeti szimbólum (jelkép), említések gyakorisága

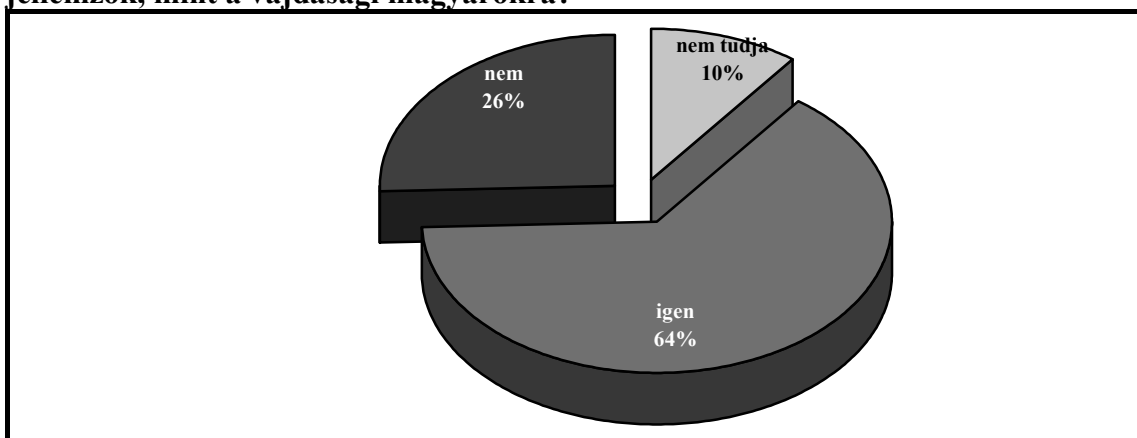
3.15. ábra: Ön szerint a vajdasági magyarok részét képezik-e a magyar nemzetnek?

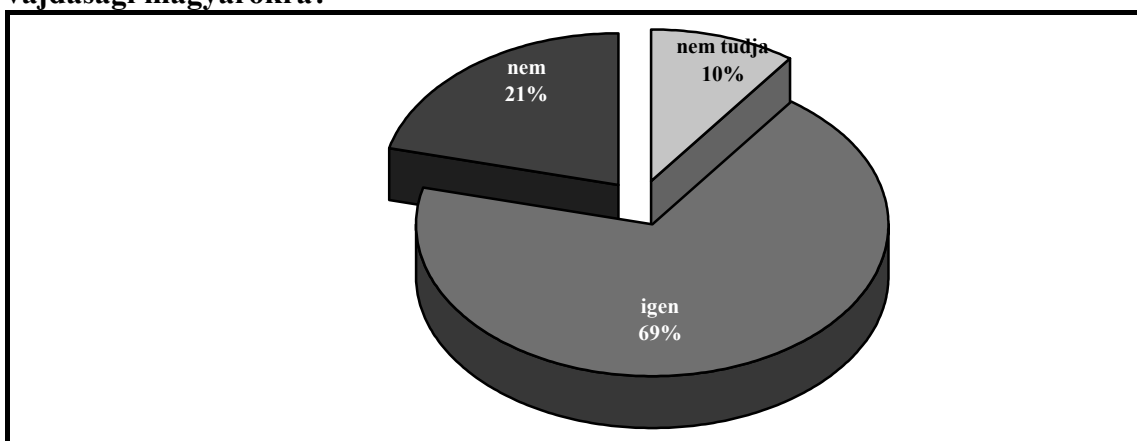
3.16. ábra: Ön szerint vajdasági magyarok részét képezik-e a szerb nemzetnek?

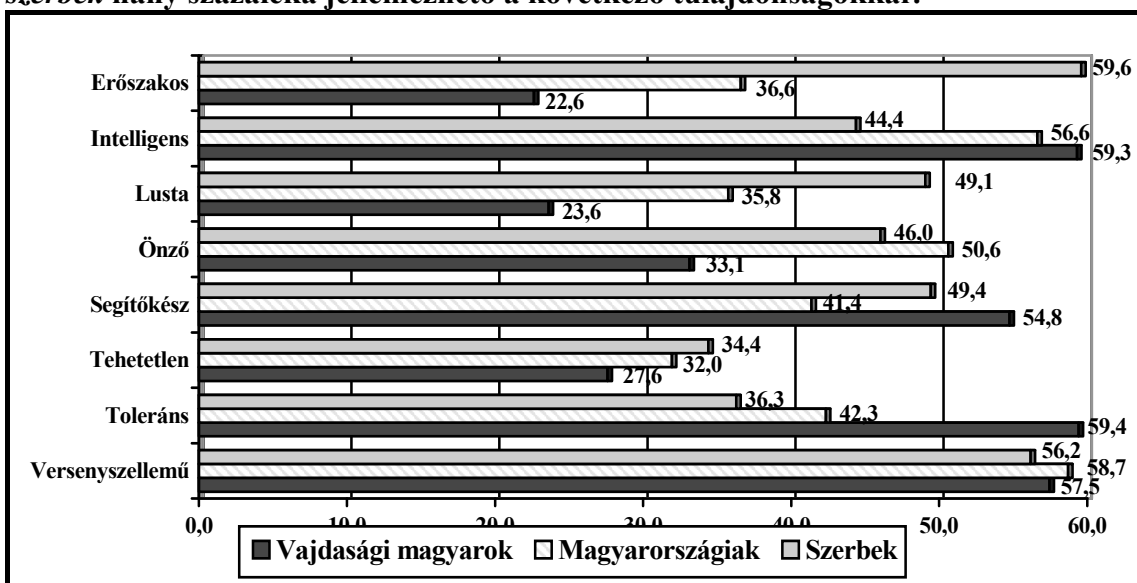
3.17. ábra: Ön szerint a magyarországi magyarokra más emberi tulajdonságok jellemzők, mint a vajdasági magyarokra?

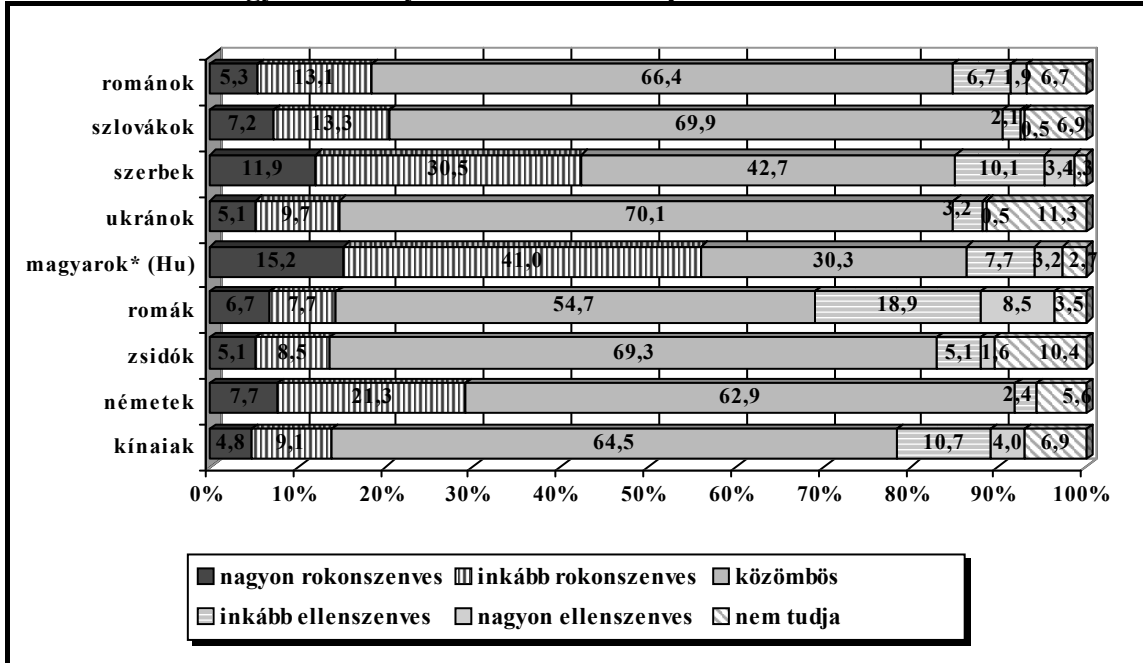
3.18. ábra: Ön szerint a szerbekre más emberi tulajdonságok jellemzők, mint a vajdasági magyarokra?

3.19. ábra: Ön szerint a vajdasági magyarok, a magyarországi magyarok, illetve a szerbek hány százaléka jellemezhető a következő tulajdonságokkal?

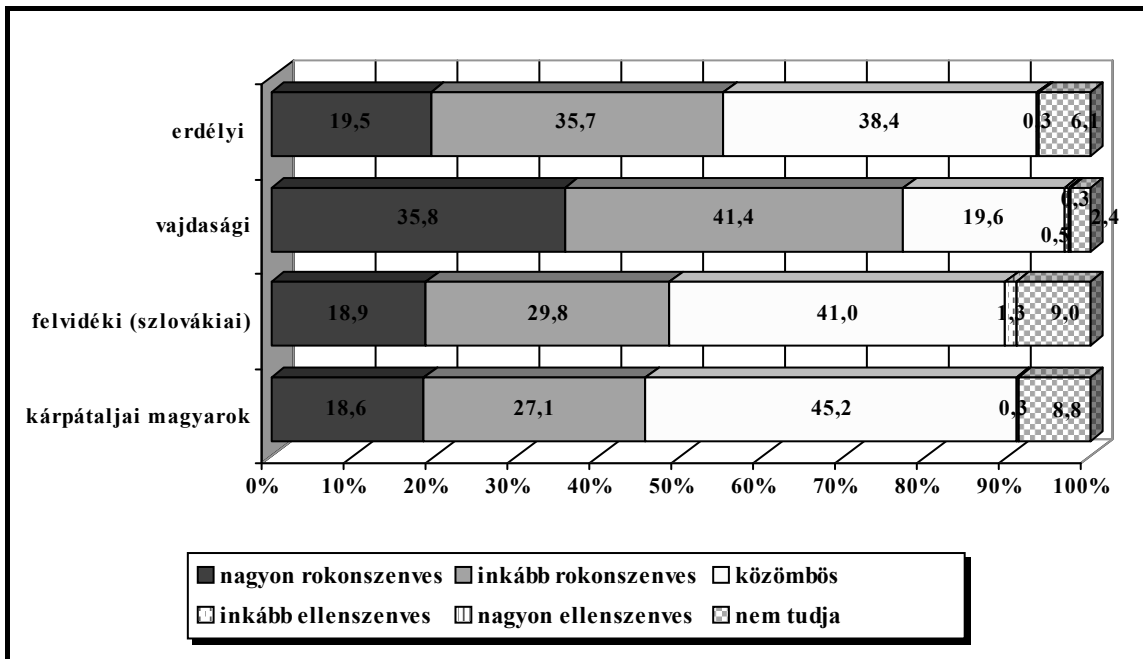

3.20. ábra: Ön hogyan viszonyul a következő csoportokhoz? Etnikumok

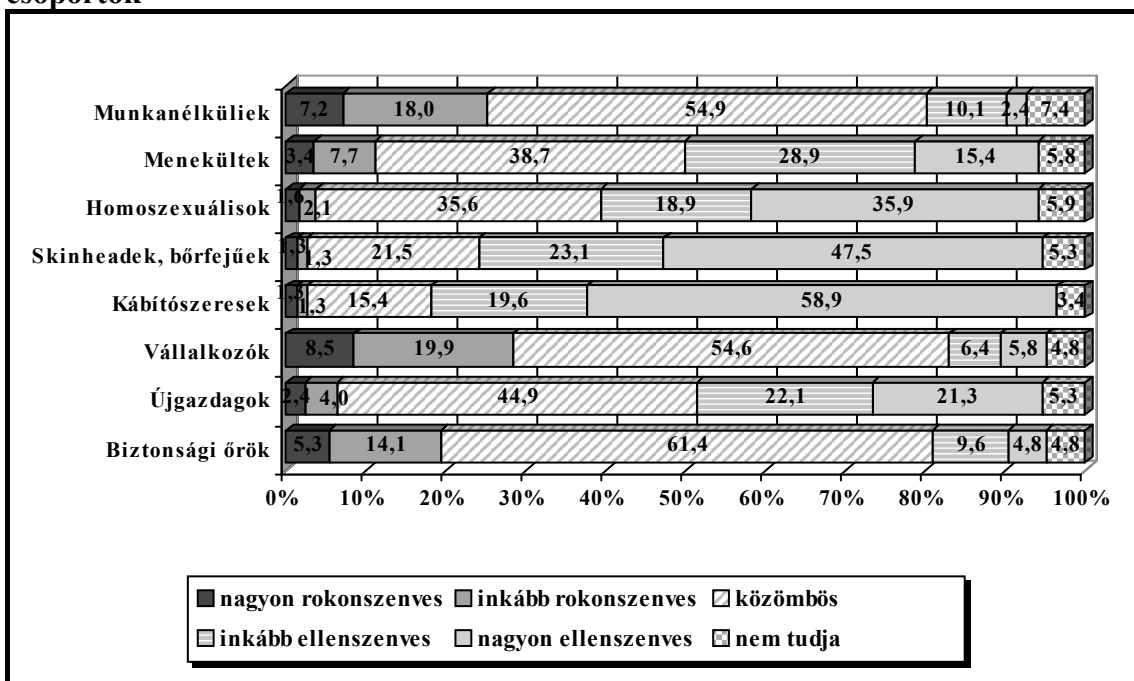

**"Magyarországi magyarok"-ként lett megkérdezve.

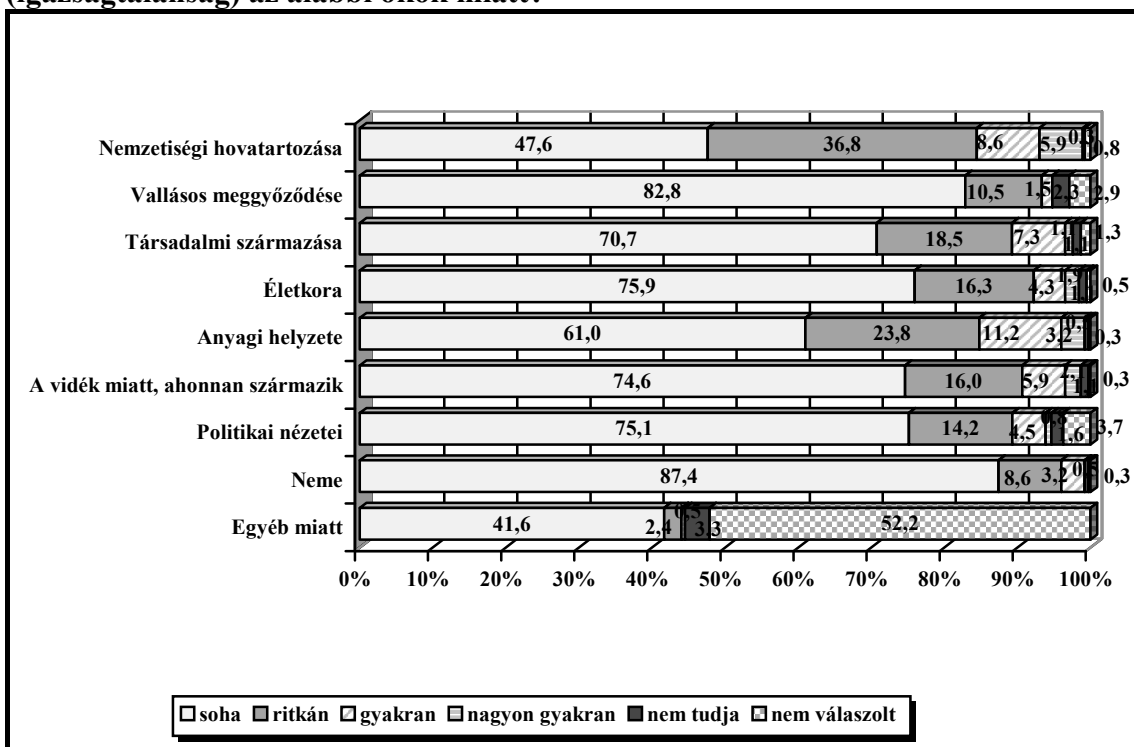
3.21. ábra: Ön hogyan viszonyul a következő csoportokhoz? Határon túli magyarok

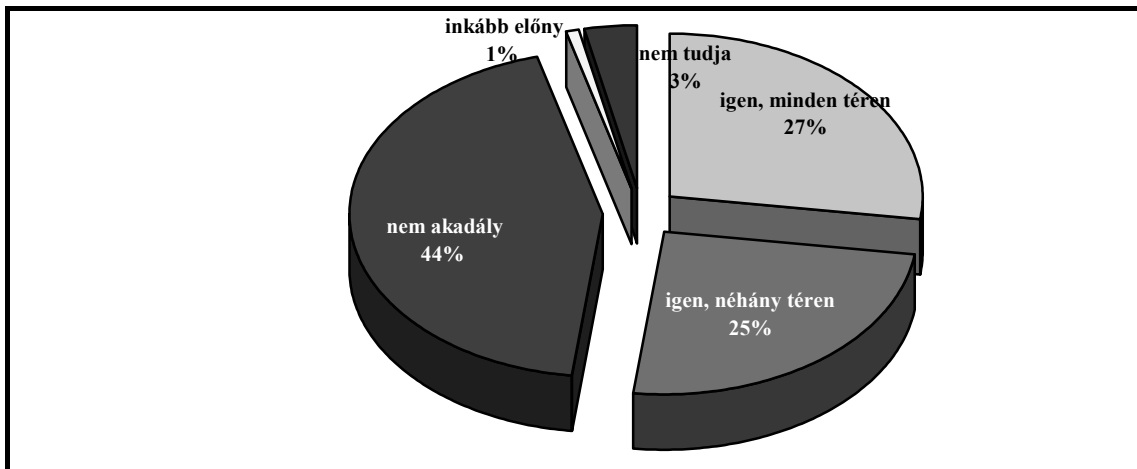
3.22. ábra: Ön hogyan viszonyul a következő csoportokhoz? Más társadalmi csoportok

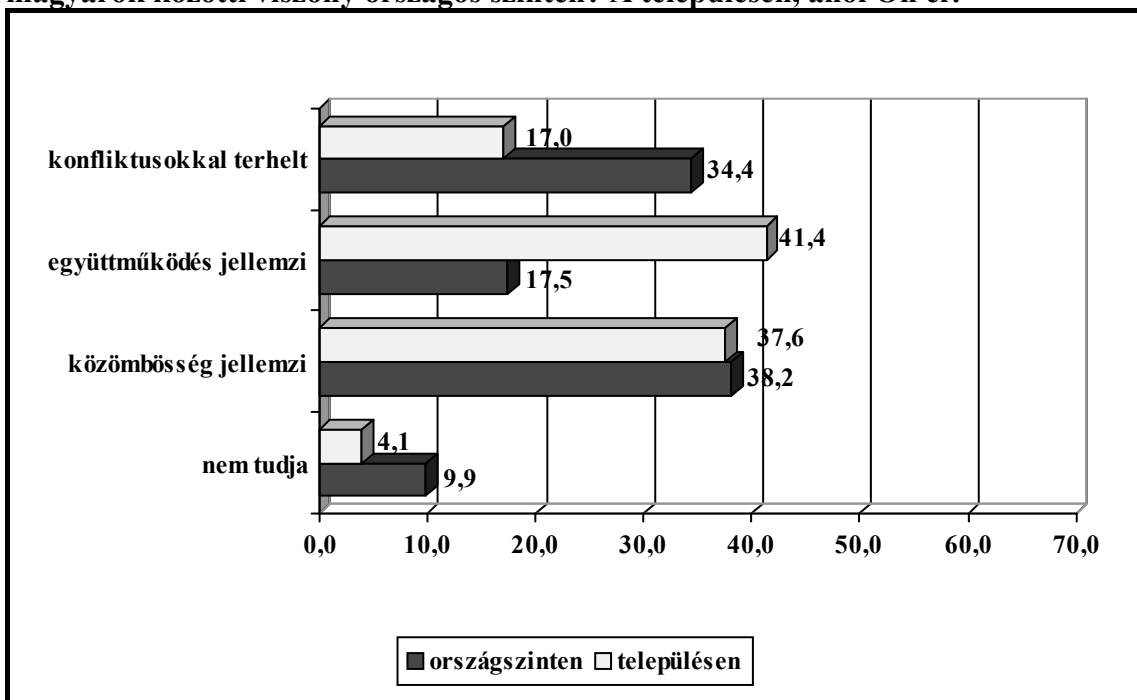
3.23. ábra: Milyen gyakran érte-e önt hátrányos megkülönböztetés (igazságtalanság) az alábbi okok miatt?

3.24. ábra: Ön szerint akadály a érvényesülésnek Szerbiában, ha az ember magyar?

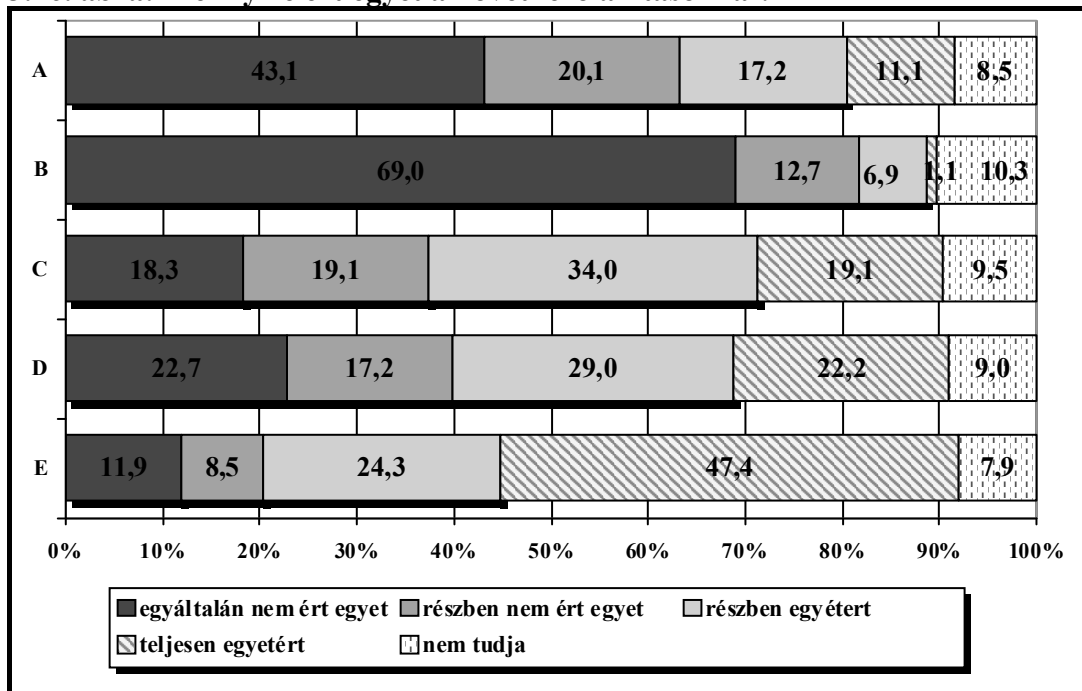

3.25. ábra: Ön szerint ma Szerbiában hogyan jellemezhető a szerbek és a magyarok közötti viszony országos szinten? A településen, ahol Ön él?

3.26. ábra: Mennyire ért egyet a következő állításokkal?

- A. Sokkal szívesebben vagyok szerb állampolgár, semhogy bármely más ország állampolgára legyek.
 B. Jobb lenne a világ, ha a többi ország lakosai is olyanok lennének, mint a szerbek
 C. Jobb lenne a világ, ha a többi ország lakosai is olyanok lennének, mint a vajdasági magyarok.
 D. Az embereknek akkor is támogatni kell saját hazájukat, ha vezetőik hibát követnek el.
 E. Van néhány dolog Szerbiában, ami miatt szégyenkezniem kell, hogy ennek az országnak az állampolgára vagyok

4. Nyelvhasználat

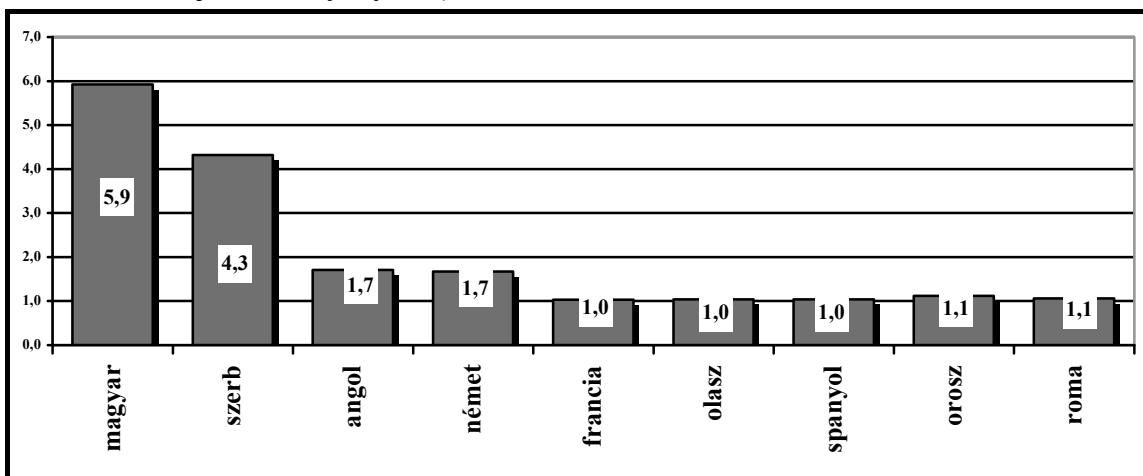
Megvizsgáltuk a vajdasági magyarság nyelvhasználati szokásait, nyelvismeretét. Az 1–6 értékskálán a 6-os jelentette az anyanyelvszinti nyelvtudást. A válaszoló magyar anyanyelvű népesség 5,9-es, majdnem maximális magyar anyanyelv-ismereti szintjéhez képest, a szerb nyelv ismeretében az átlagjegy 4,3. Az angolt és a németet már csak 1,7 értéket kapott.

A nyelvtanulás igénye viszonylag magas, a válaszadók 11,3 százalék gördülékenyebben, 52,7 százaléka pedig nagyon jól szeretné beszélni a szerbet. Minden negyedik válaszadó azonban, még ha minden lehetősége meglenne, még akkor sem tanulna meg szerbül. Még többen szeretnének nagyon jól beszélni angolul (54,9 százalék), vagy legalább gördülékenyen 15,9 százalék. Angolul mindössze 17 százalék nem szeretne tanulni. Más idegen nyelvek közül még a német iránt van érdeklődés (16,6+37,8 százalék), de 31,4 százalékuk ezt elutasítja.

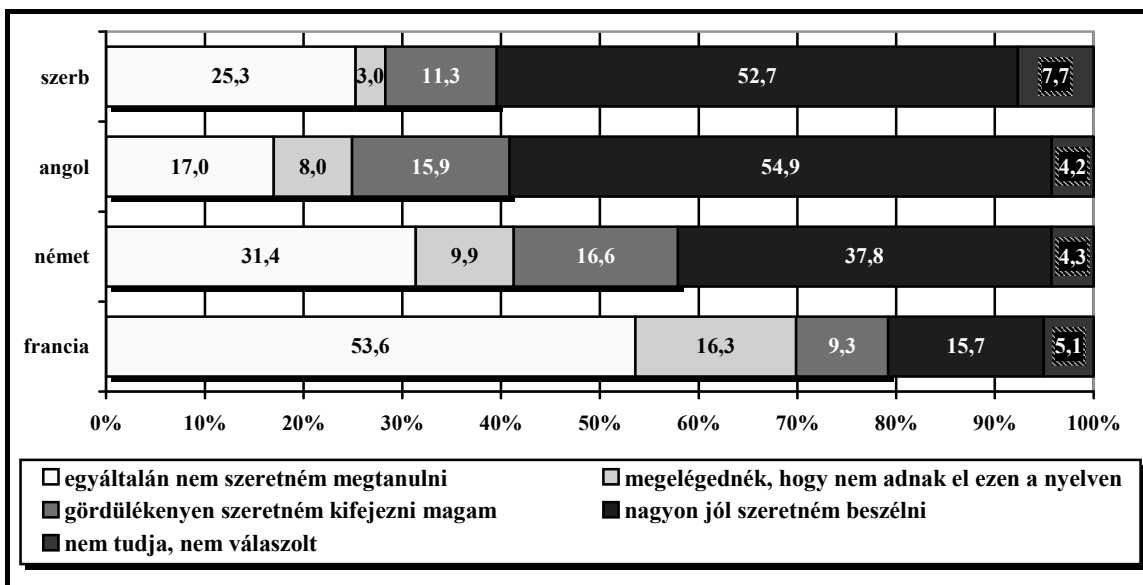
Gyermekkorában a válaszadók 91 százaléka csak magyarul beszélt otthon a szüleivel, 4 százalékuk pedig inkább magyarul, elenyésző arányban, 3 százalék inkább és 1 százalék pedig csak szerbül beszélt (4.3. ábra). A családban jelenleg a gyerekeikkel, illetve a házastárral a válaszadók 79–81 százaléka csak magyarul beszél, 1–2 százalék csak szerbül és inkább szerbül beszél. A megkérdezettek több mint 10 százaléka nem válaszolt e kérdésre, mivel nem vonatkozott rá (egyedül él, nincs gyereke stb.).

A nyelvhasználati területek azt mutatják, hogy a magánélet területén a válaszadók több mint a fele többnyire a magyart használja, míg a közéletben mindkét nyelvet, illetve hivatalos helyen a szerbet. A válaszolók többsége barátokkal, szomszédokkal, tévénézéskor, újságolvasáskor többnyire a magyar nyelvet használja (50–62 százalék között), mintegy 35–41 százalékban mindkét nyelvet, és azok, akik csak a szerb nyelvet használják, esetleg újságot olvasnak az állam nyelvén (7,4 százalék). A közélet egyéb területein, munkahelyen, bevásárláskor és orvosnál mintegy 42–48 százalékuk mindkét nyelvet, a magyar nyelvet 17–39 százalékuk használja. Viszonylag magas az aránya a hivatalokban (40,4 százalék) és az orvosnál (30,2 százalék) többnyire csak a szerb nyelvet használóknak (4.5. ábra). Legkevesebben (a tömbben élők) a hivatalokban használják a magyar nyelvet (17,6 százalék), miközben 40,4 százalékuk többnyire a szerb nyelvet, 42 százalékuk mindkét nyelvet használja.

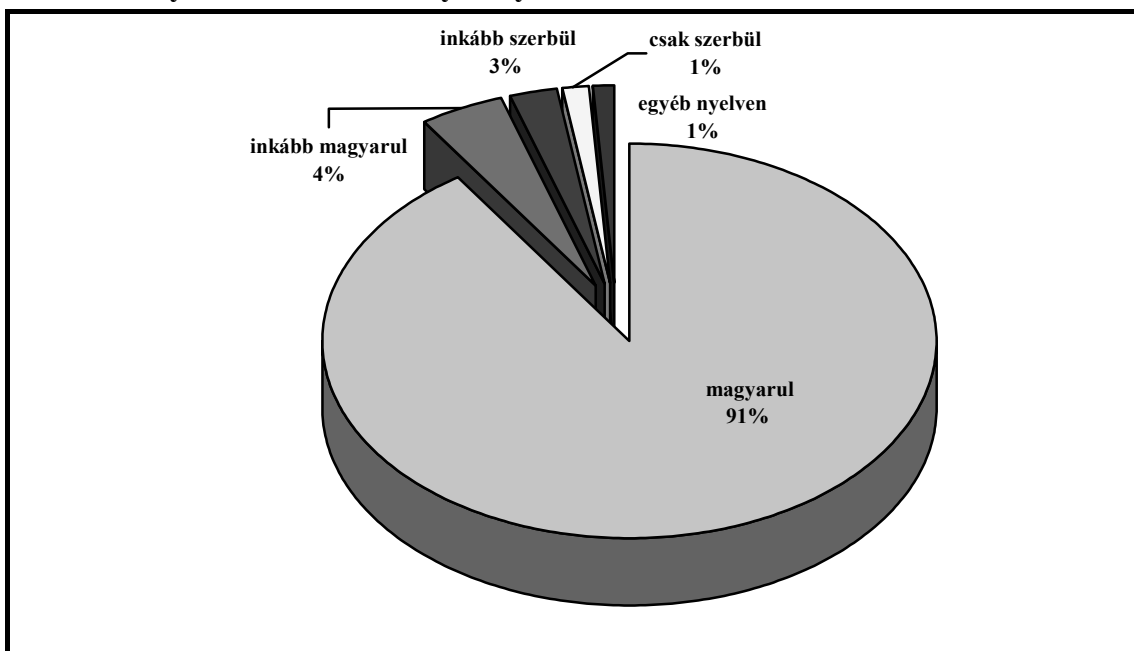
4.1. ábra: Mennyire ismeri/beszéli Ön az alábbi nyelveket? (1 – nem érti és nem is beszéli, ... 5 – jól, 6 – anyanyelve)

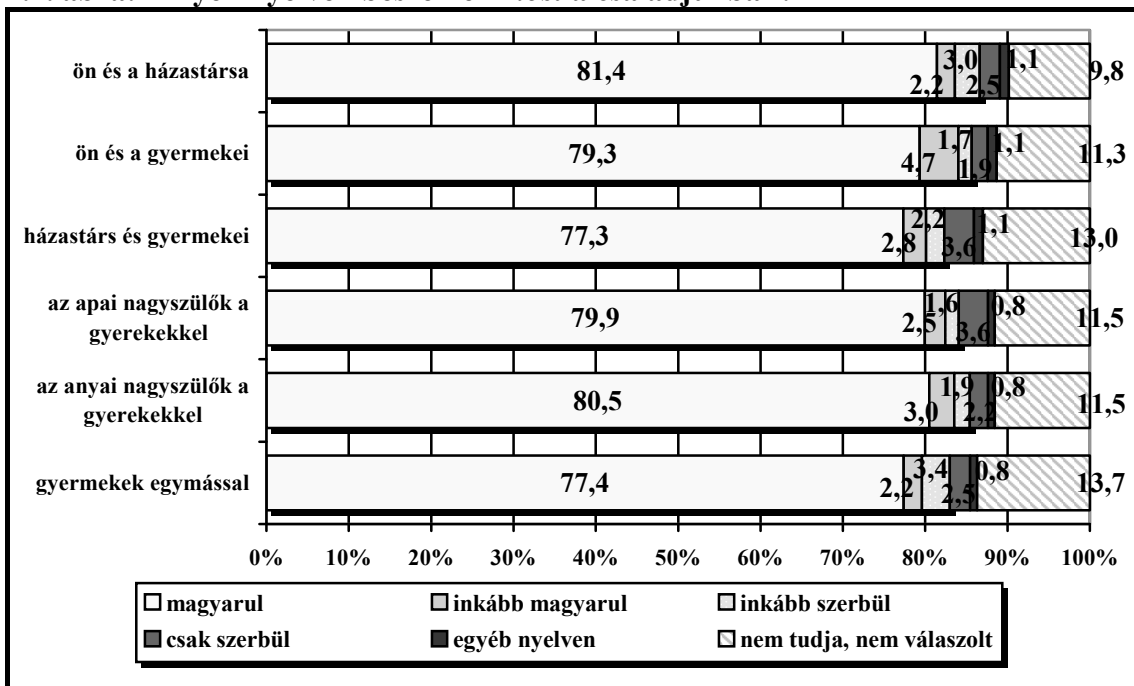
4.2. ábra: Ha minden lehetősége (pl. pénze, képessége, ideje, alkalmá stb.) adott lenne, az alábbi nyelvek közül melyiket milyen szinten szeretné beszélni?

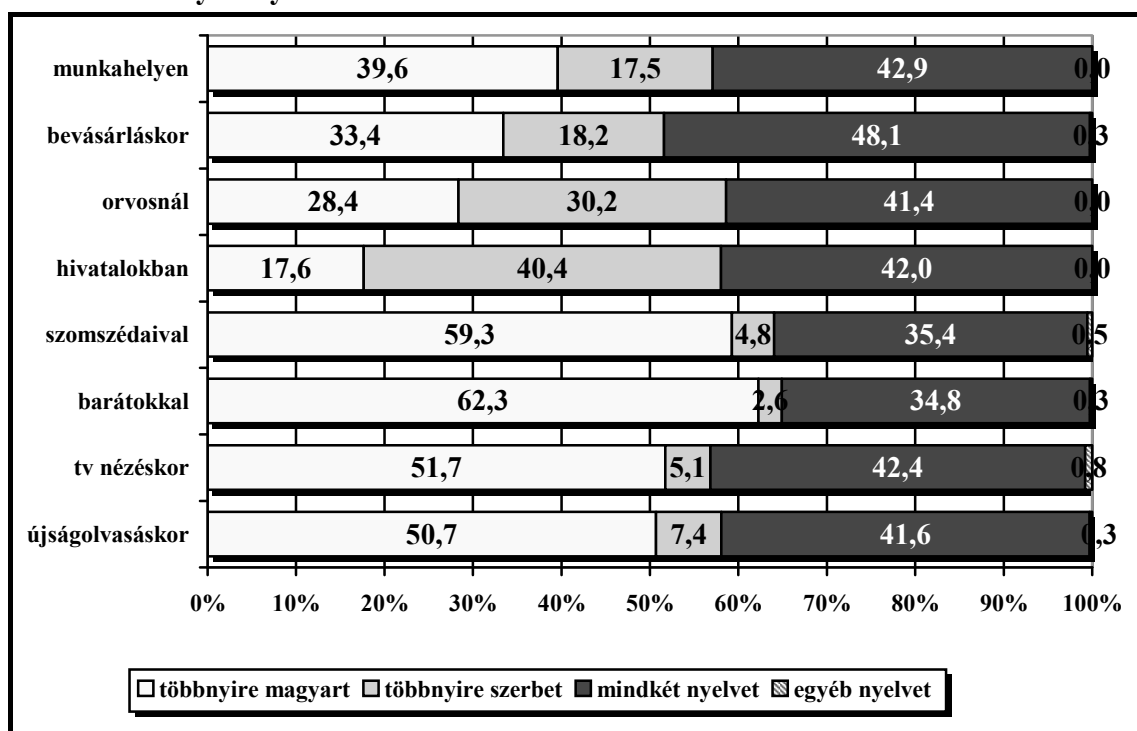
4.3. ábra: Gyermekkorában milyen nyelven beszéltek otthon a szüleivel?

4.4. ábra: Milyen nyelven beszélnek *most* a családjukban?

4.5. ábra: Milyen nyelvet használ Ön az alábbi esetekben?

5. Vallásosság, értékrend

Az ötös értékskálán (1 – nem fontos, 5 – nagyon fontos) a vajdasági magyarok különböző dolgok/fogalmak közül választhattak. A válaszadók nem értékelték minden felkínált kategóriát (a 380-as mintából a válaszadók 358–378 között mozogtak), de legtöbbször a következő dolgokat értékelték, persze különböző fontosságot jelölő osztályzással: pénz, család, vallás, munka, erkölcs. A legmagasabb átlagjegy a 2,8 volt, a legalacsonyabb 1,3. A mintában érezhetően felfedezhető a vállalkozói hajlam, a nemmateriális értékek megbecsülése. A létfenntartás áll a központban nem pedig a béke, család, szerelem, vagy a barátság.

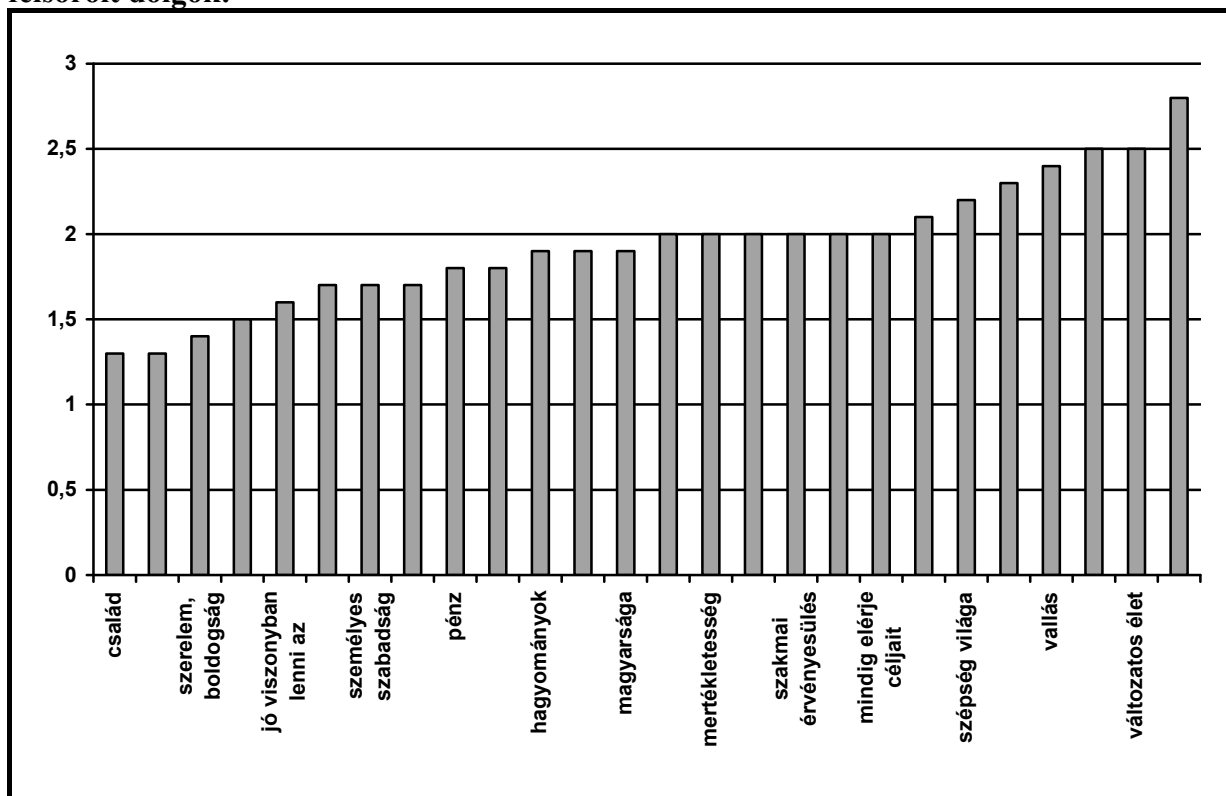
A véleményezés összesített átlagjegyei így alakulnak: a 2,8 átlagjeggyel szerepel a vajdaságiaknál a közösségi élet fontossága, majd következnek a lét következő problémái: hogy mindig megszerezhesse, amit akar és a változatos élet. A vallásos 2,4 átlagjeggyel viszonylag magasan szerepel, de a vezetésre és döntésre való jog is azonnal ezt az értéket követi. A szépség világa és az Istenben való hit még a 2-es érték felett van, a többire a válaszadók ennél kevesebbet adtak. 2-est kaptak még a következő dolgok: fontos, a siker, a szakmai érvényesülés, hogy mindig elérje céljait, hogy segíthessen másokon, hogy tiszteletben tartsa mások véleményét, a mértékletesség.

A templomba járási szokások megfelelnek a korábbi kutatási eredményeknek: a vajdasági magyarok fele évente jár misére: 35,5 százaléka főleg Karácsonykor és Húsvétkor megy el a templomba, de ha ehhez hozzáadjuk azokat, akik évente egyszer, vagy még ritkábban járnak templomba (20 százalék), akkor ez a válaszadók többsége. Mindössze 3,5 százalék jár hetente többször, 14,7 százalék hetente, vagy 13,6 százalék havonta rendszeresen templomba. A válaszadók majdnem 10 százaléka soha se megy el

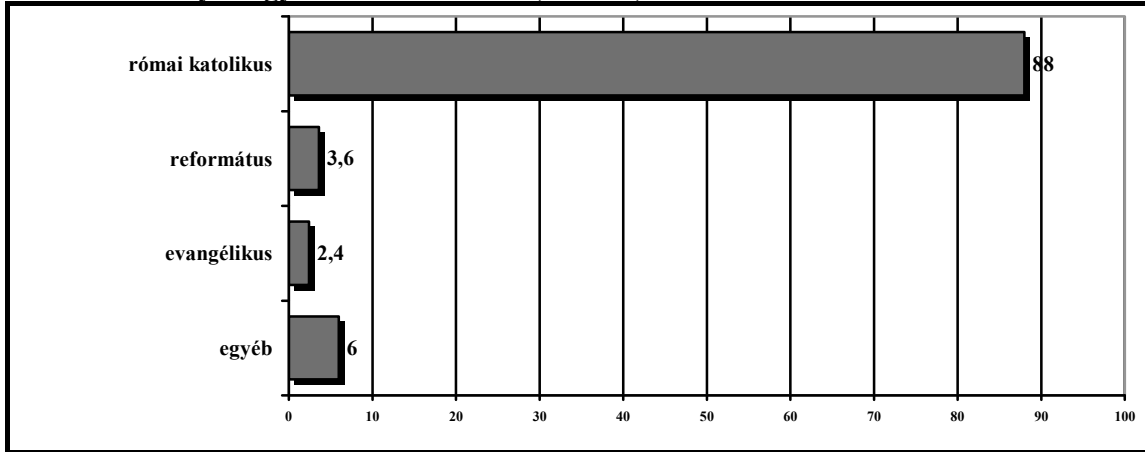
a templomi misére. A vallási szertartást azonban a vajdasági magyarok – inkább hagyományból vagy nemzeti szokásként – fontosnak tartják: elhalálozáskor (91,3 százalék), vagy házasságkötéskor (majdnem 89 százalék), sőt születéskor/keresztelés (88,7 százalék).

A vallási önbesoroláskor a vajdaságiak 63,7 százaléka azt nyilatkozta, hogy vallásos ember a maga módján. Mindössze 30 százalék vallásos az egyházi szertartás szerint. Viszonylag kevés azoknak a száma, akik ateistának vallják magukat, ami kitűnik a következő kérdésből is: az Isten a vajdaságiak életében 7-es fontosságú értéket kapott a tízes értékskálán. Az Isten fontossága a korral nő, de a fiatal és az idős generáció között a megjelölt átlagérték különbsége mindössze 1,3. Az Istenhez való ragaszkodás a fiatalok számára 6,2 átlagegyet kapott, míg a korosabbaknál már 35 év felett ez az érték hetes felett van. Az imádkozási szokások megegyeznek a vallási magatartásokkal: a vallásosok mindennap imádkoznak (26,1 százalék), a többiek ritkábban, főleg templomba járáskor.

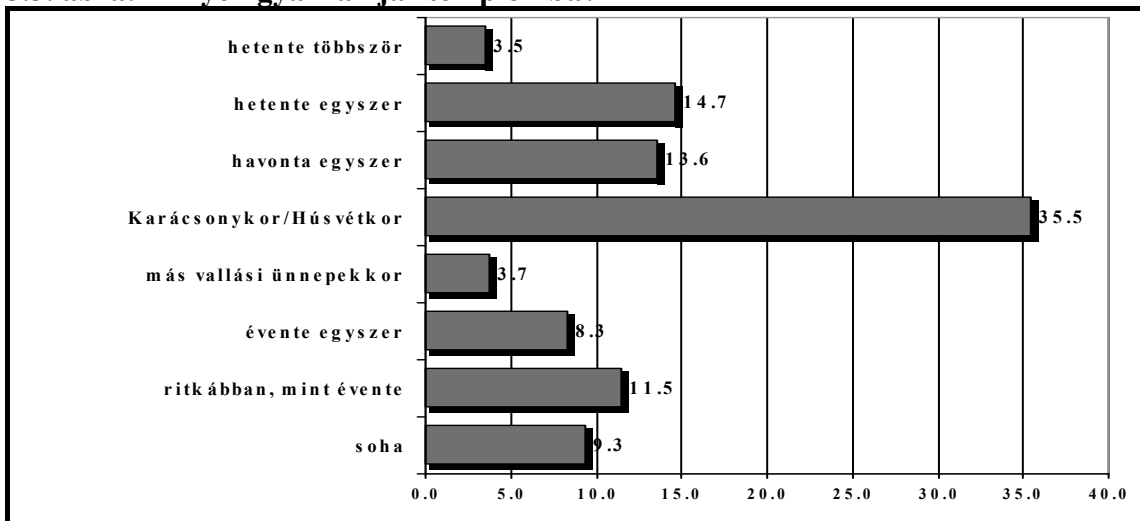
5.1. ábra: Kérem, értékelje, mennyire fontosak az Ön életében az alábbiakban felsorolt dolgok!

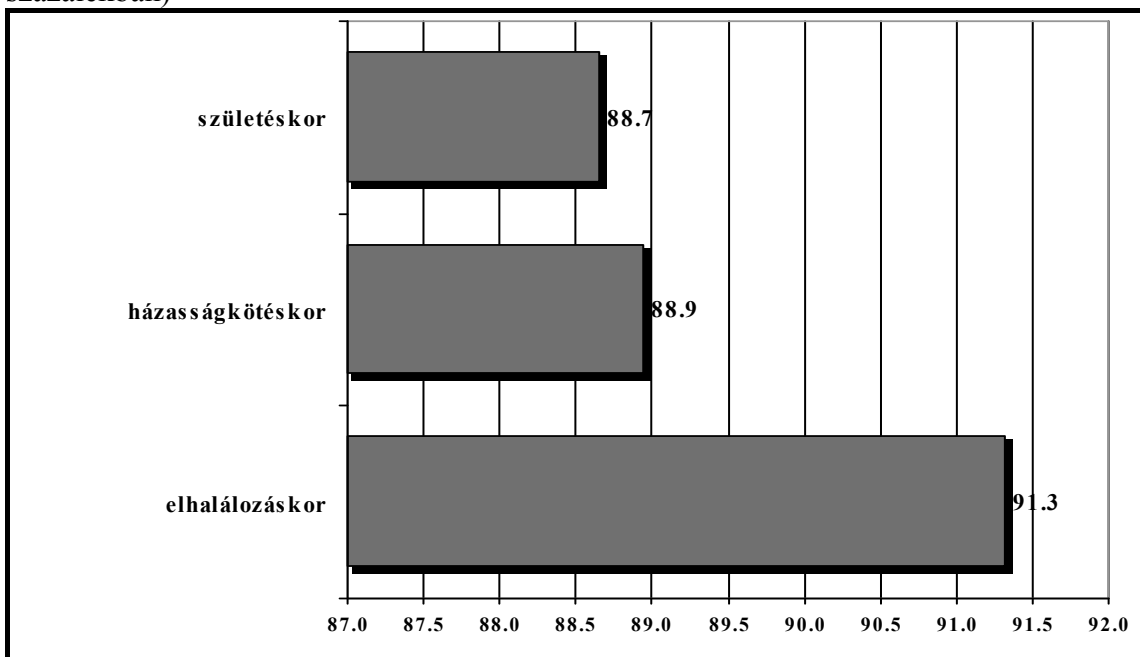
5.2. ábra: Melyik egyházhoz tartozik? (becslés)

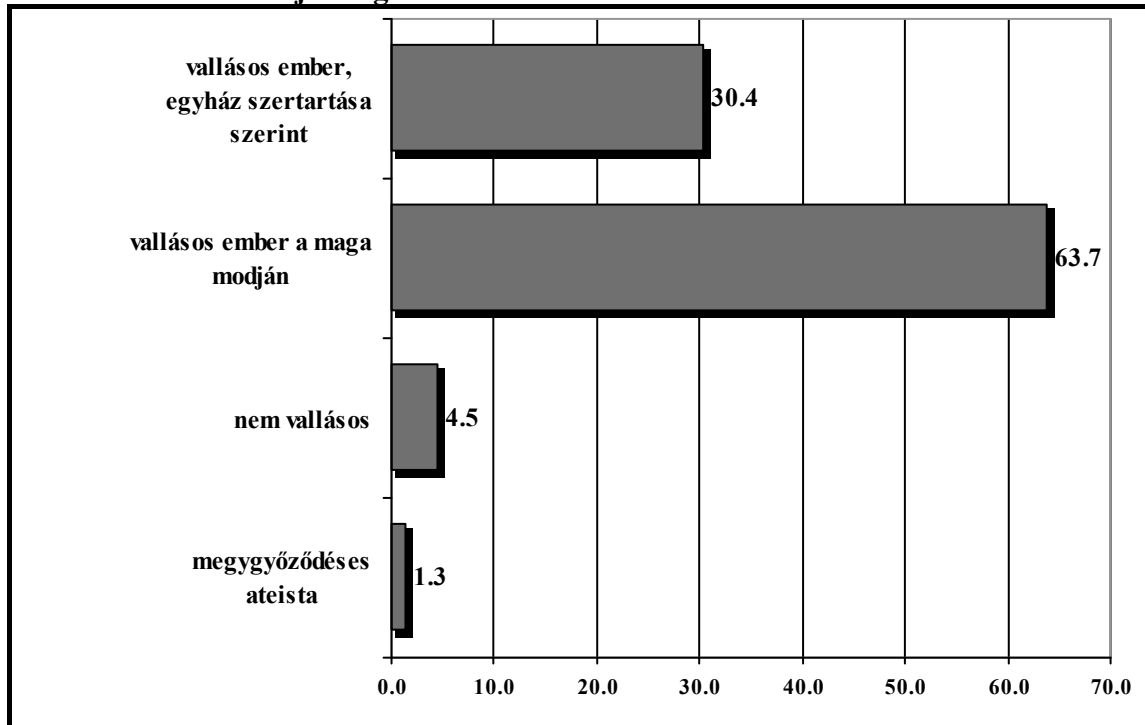
5.3. ábra: Milyen gyakran jár templomba?

5.4. ábra: Fontos-e, hogy vallási szertartásra is sor kerüljön? (igen válaszok, százalékban)

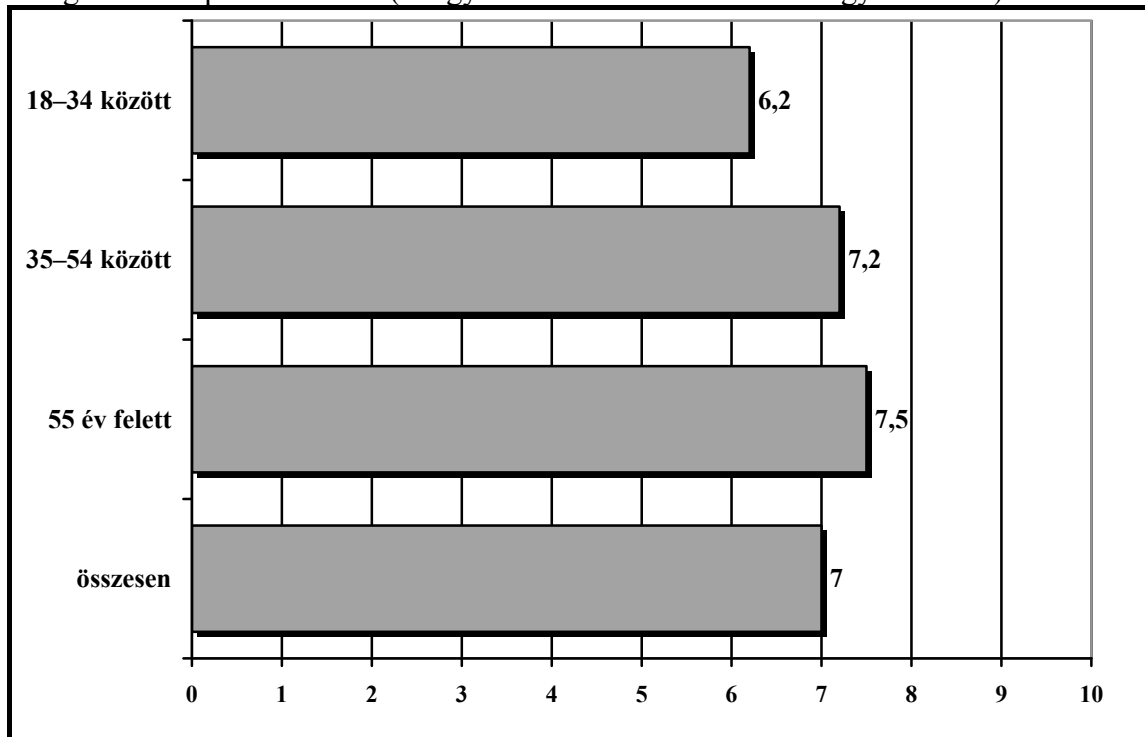

5.5. ábra: Minek tartja magát?

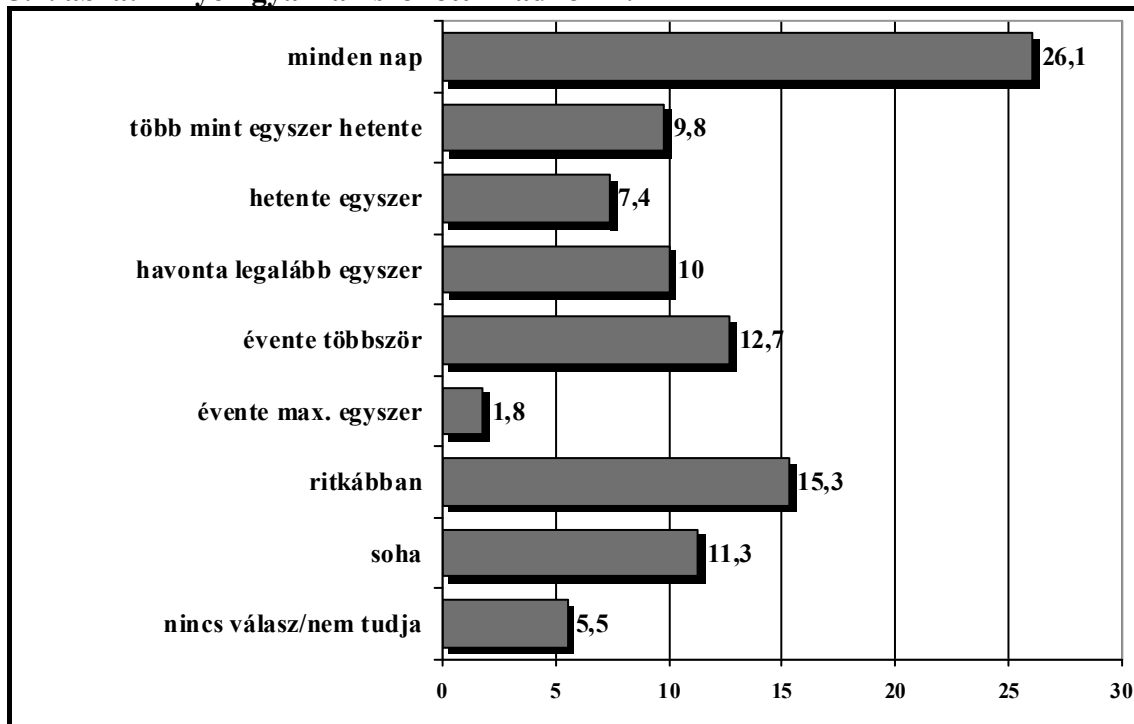

5.6. ábra: Mennyire fontos Isten az Ön életében?

Átlagok korcsoportok szerint (1. egyáltalán nem fontos ... 10. nagyon fontos)

5.7. ábra: Milyen gyakran szokott imádkozni?

6. Oktatás, képzés

A szerbiai/vajdasági népesség iskolai végzettség szerint kilenc válaszlehetőséget kapott: 1 – általános iskola, 2 – szakiskola, 3 – szakközépiskola, 4 – gimnázium, 5 – technikum, 6 – főiskola, 7 – egyetem, 8 – magiszteri, 9 – PhD, egyéb posztgraduális képzés. A válaszadók közül 7 százalék jelenleg is tanul, a többi befejezte a tanulmányait (6.1. ábra). A tanulmányaikat befejezettek között (N=328) legtöbben az alapiskolát, vagyis általános iskolát végezték el: 33,3 százalék. Minden negyedik szakközépiskolát (érettségivel záruló) végzett, majd 17,6 hároméves szakiskolát. Egyetemet 7,8 százalékuk, főiskolát pedig 6,7 százalék végzett. Ez az arány a mintában jobb, mint az összes vajdasági magyar lakos iskolavégzettségi adatban. Jóval kevesebb a gimnáziumot (4,3 százalék) és egyebet végzettek száma (6.2. ábra).

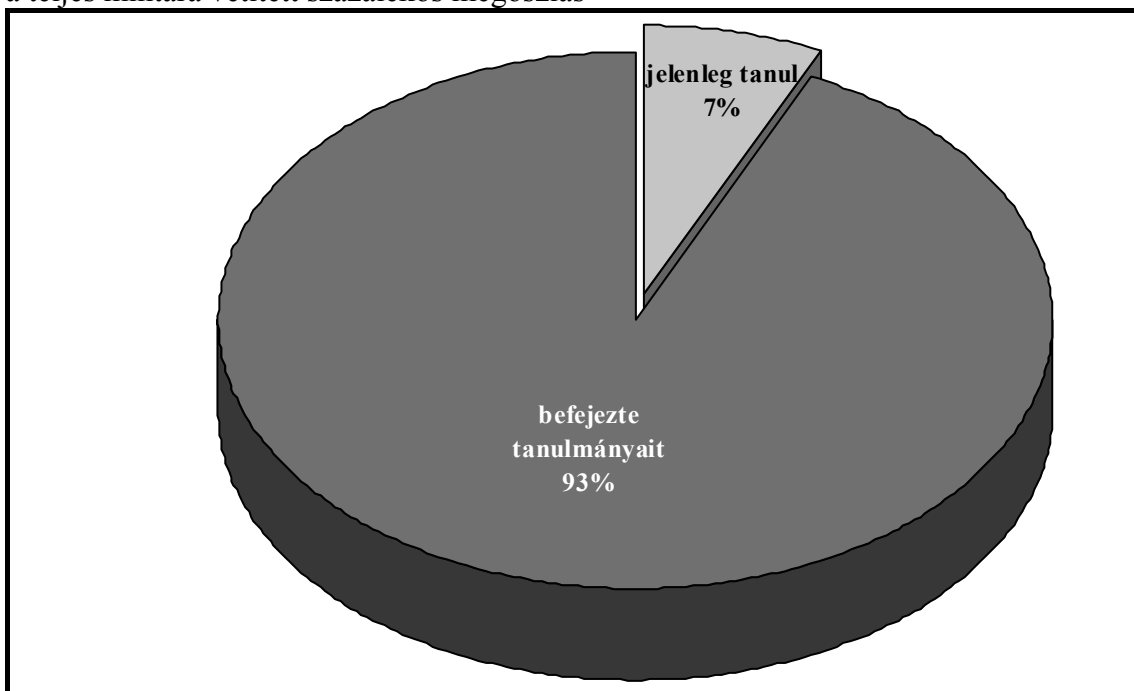
Az általános iskolát végzettek körében a nők, a szakiskolát és egyetemet végzettek körében pedig a férfiak vannak többségben (6.3. ábra). Falun legtöbben általános iskolát végeztek. A magasabb iskolai szinteken (főiskola, egyetem és posztgraduális képzés) a városban lakók egyértelműen felülreprezentáltak, az érettségizettek aránya a középkorú városiak körében a legmagasabb (6.4–5. ábra). A kor szerinti eltérések a közép- majd a felsőoktatási intézmények fokozatos tömegesedésével és az iskolai életszakasz meghosszabbodásával hozhatók összefüggésbe.

Tannyelv szerint az általános iskolát több mint 90 százalékuk magyarul fejezte be, a szakiskolát 65,9 százalék, a gimnáziumot pedig 75,6 százalék fejezte magyarul. A felsőoktatásban már csak 44,7 százalékuk tanulhatott magyarul (6.6. ábra). Szakok

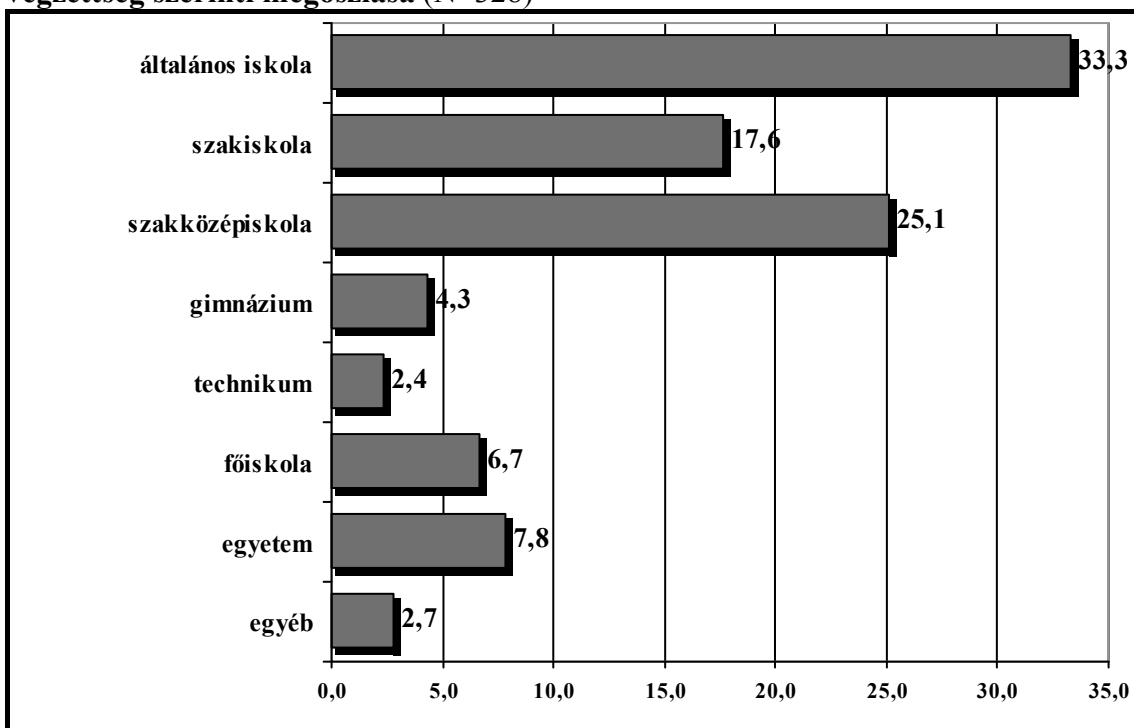

szerint vezetnek a pedagógusok, majd a műszaki és a közgazdász végzettség következik. Vélhetően azok a szakok dominálnak, amelyeket magyarul, vagy részben magyarul lehet hallgatni Vajdaságban (6.7. ábra). A felnőttképzési programok nem populárisak a vajdaságiak körében, hiszen a megkérdezettek tíz százaléka se vett részt ilyenén az elmúlt két évben (6.8. ábra).

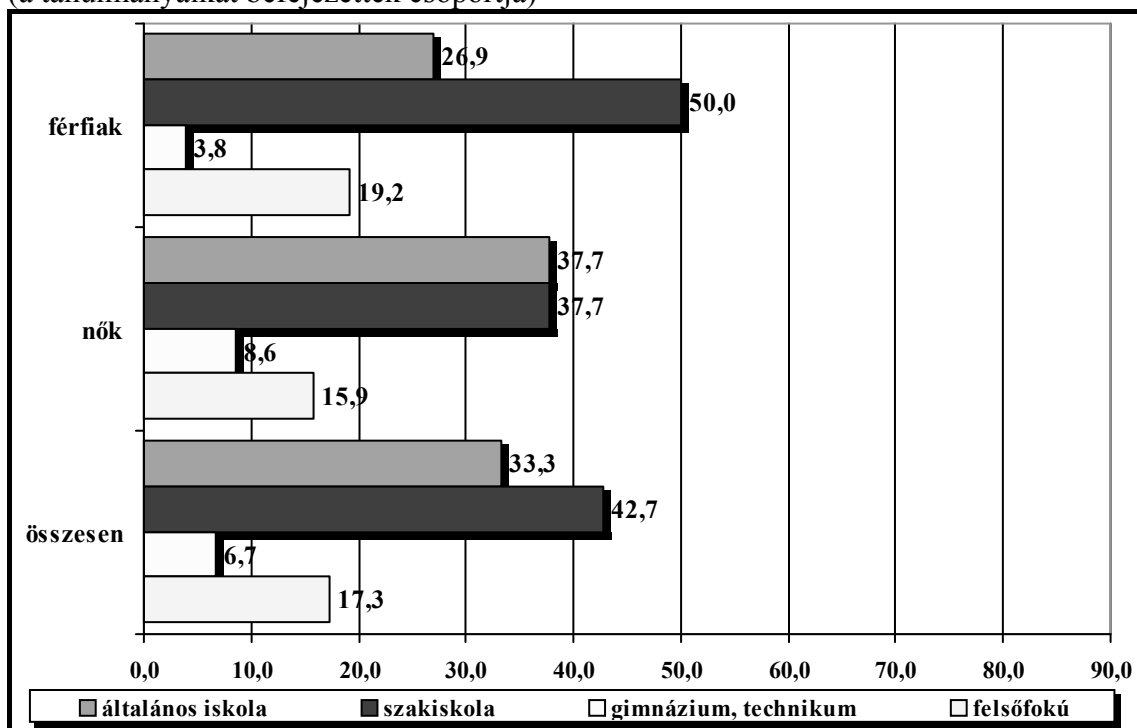
6.1. ábra: A szerbiai magyarok iskolázottsága (N=328)
a teljes mintára vetített százalékos megoszlás

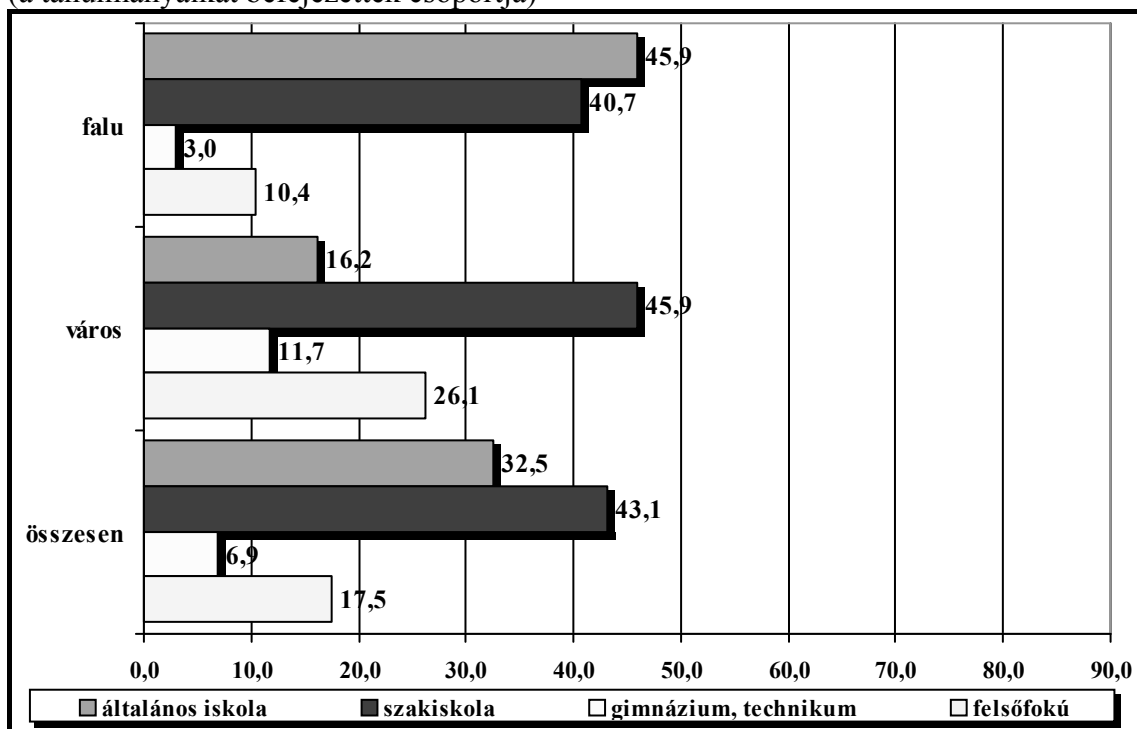
6.2. ábra: A tanulmányaikat befejezett vajdasági magyarok legnagyobb iskolai végzettség szerinti megoszlása (N=328)

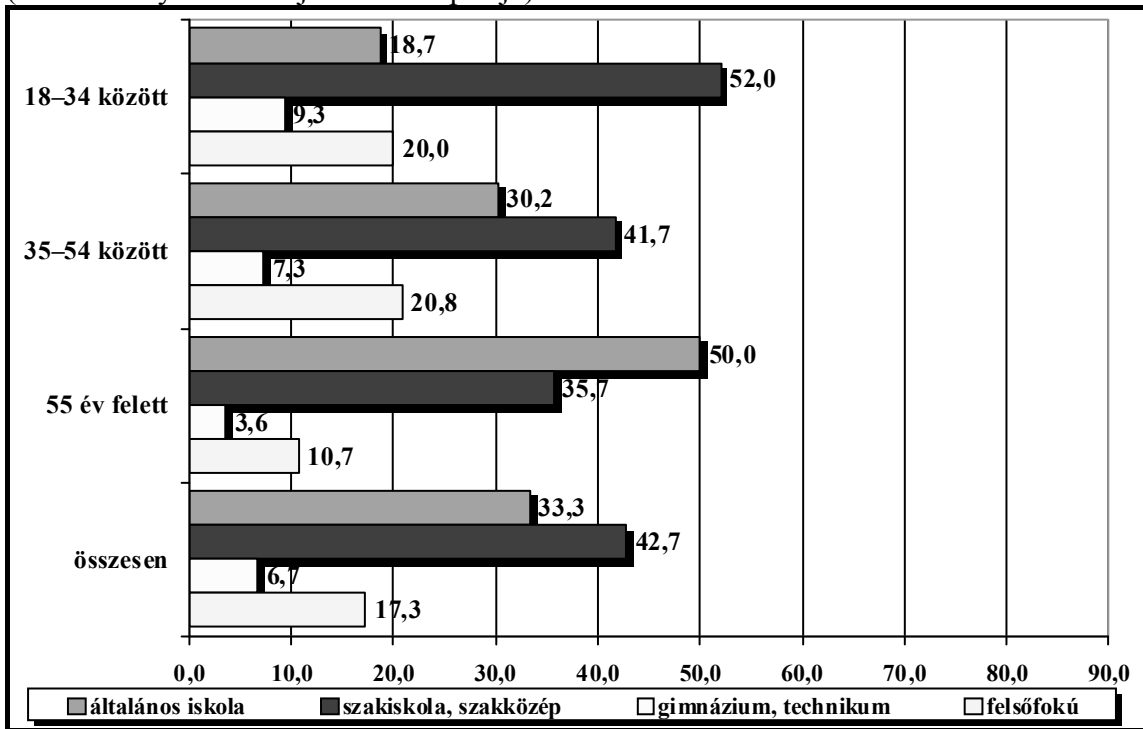
6.3. ábra: Iskolázottság és nemek szerinti különbségek
(a tanulmányaikat befejezettek csoportja)

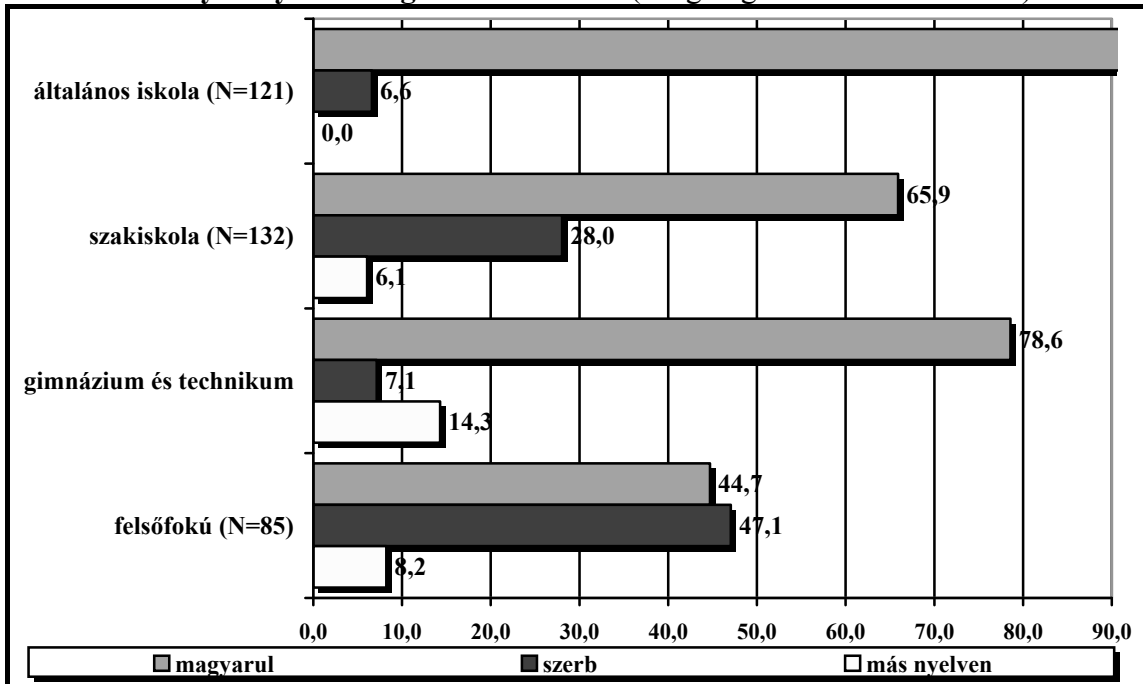
6.4. ábra: Iskolázottság és lakhely szerinti különbségek
(a tanulmányaikat befejezettek csoportja)

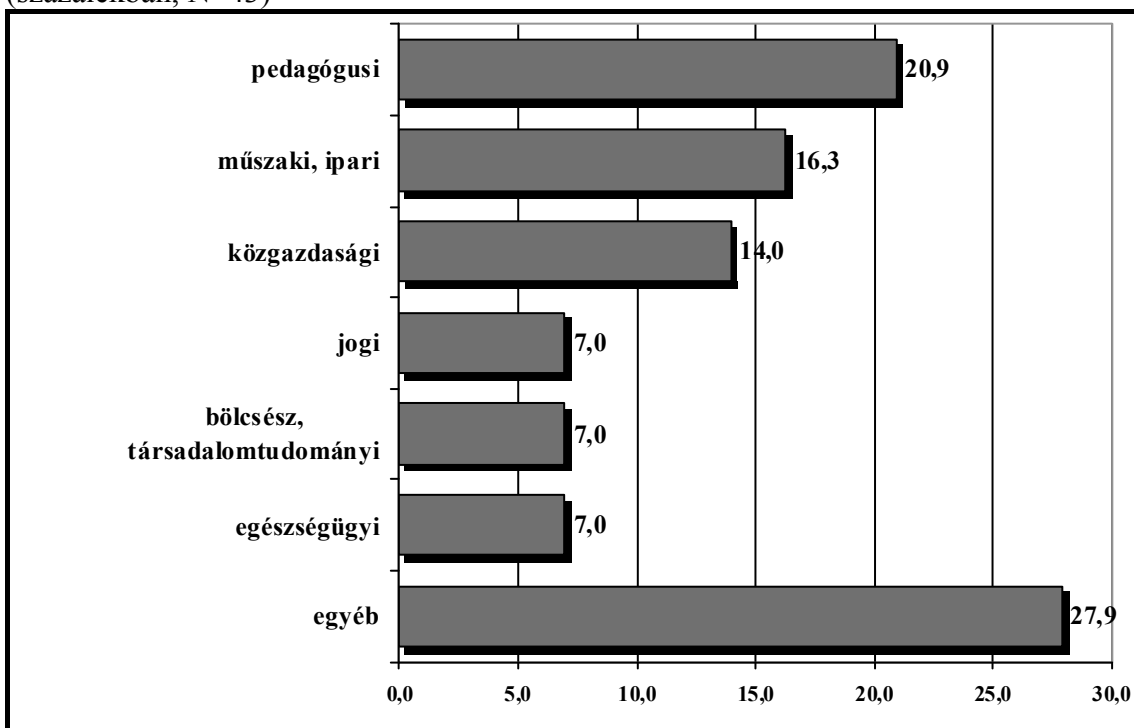
6.4. ábra: Iskolázottság és kor szerinti különbségek –
(a tanulmányaikat befejezettek csoportja)

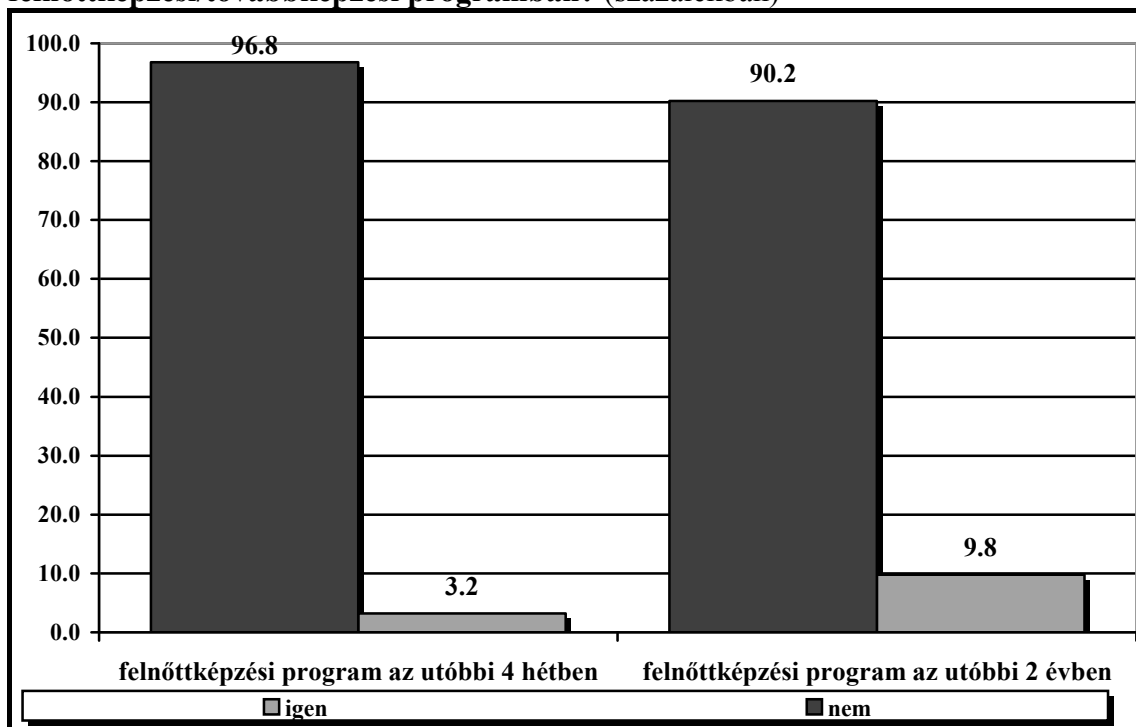
6.5. ábra: Milyen nyelven végezte az iskolát? (a legmagasabb iskolai szinten)

6.6. ábra: A felsőfokú végzettségűek tanulmányágak szerinti megoszlása
(százalékban, N=43)

6.8. ábra: Az elmúlt 2 évben részt vett-e Ön valamilyen felnőttképzési/továbbképzési programban? (százalékban)

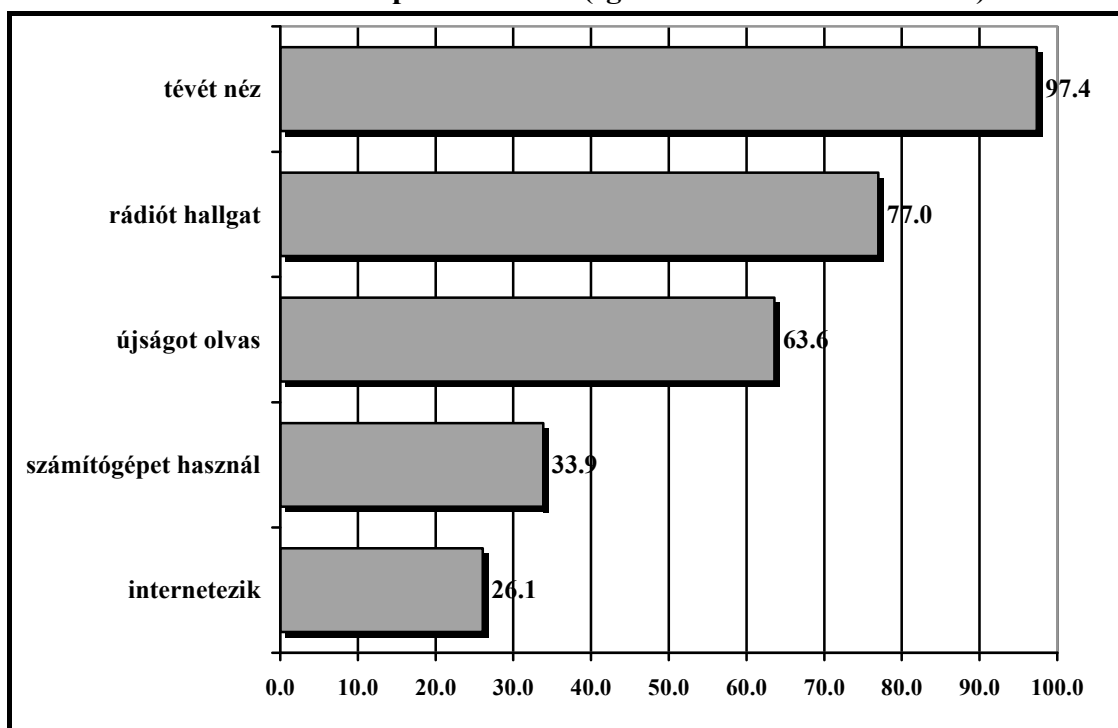

7. Médiahasználat

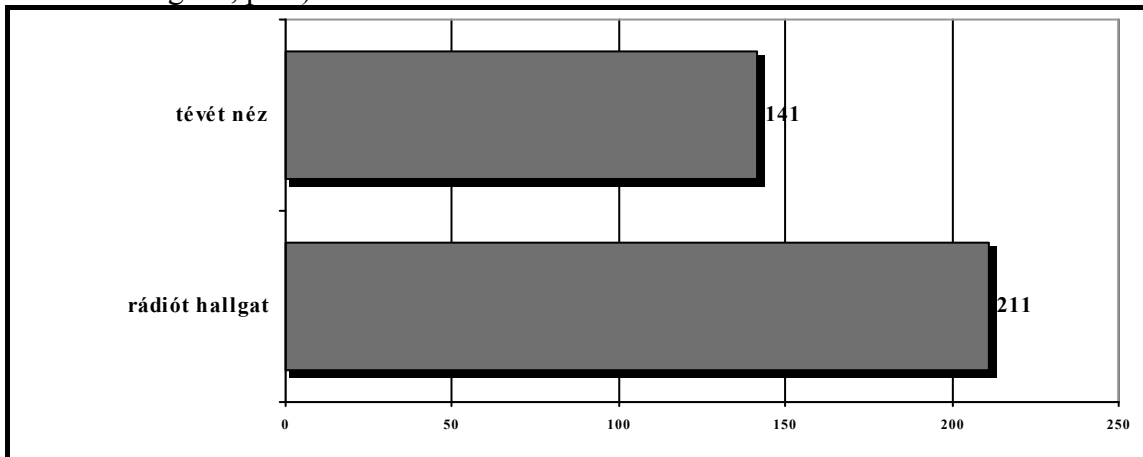
A vajdasági magyarok médiahasználatára tipikusan a tévézés jellemző (97,4%). A válaszadók átlagban több mint 2 órát néznek TV-t naponta (141 perc a megkérdezést megelőző napon). A megkérdezettek több mint $\frac{3}{4}$ -e rádiót is hallgat, méghozzá 211 percet egy nap, ami valószínűleg a passzív műsorhallgatást jelenti, más tevékenység közben. A rádiócsatornák közül a lokálisak a népszerűek: a Szabadkai Rádió (22,6%), az Újvidéki Rádió (11,8%), majd az anyaországiak közül a Kossuth Rádió (10% alatt). A vajdaságiak közül újságot már csak 66%-uk olvas, főleg az egyetlen napilapot, a Magyar Szót (52%), majd a Családi Kört (17,7%) és egy szerb napilapot a Blic-et (6,5%).

Viszonylag kevesen használnak számítógépet, kevesebb, mint 34%, amiből csak 26% internetezik is (53% szélessávú típussal). Otthoni internet csatlakozása a minta 74%-ának nincs, de akik szokták használni a világhálót 92%-ban otthon teszik azt. A munkahelyen a megkérdezettek 18,2%-a, az iskolában pedig 12,1%. Teleházakban és cafebarban kevesen interneteznek. A világháló használatának gyakorisága a megkérdezett vajdaságiak majdnem felénél naponta történik (49,5%), körülbelül 30%-uk hetente többször, míg 11,3% hetente internetezik. Legtöbbször elektronikus levelezés céljából (86,9%), majd információszerzés miatt (82%). Chatelés (48,5%) vagy hivatalos űrlapok letöltése (44,6%), vagy azok elküldése (30%) már ritkábban történik internettel. Rádióhallgatás (19,4%), vagy vásárlási szokások még nem alakultak ki a világhálón (17,3%).

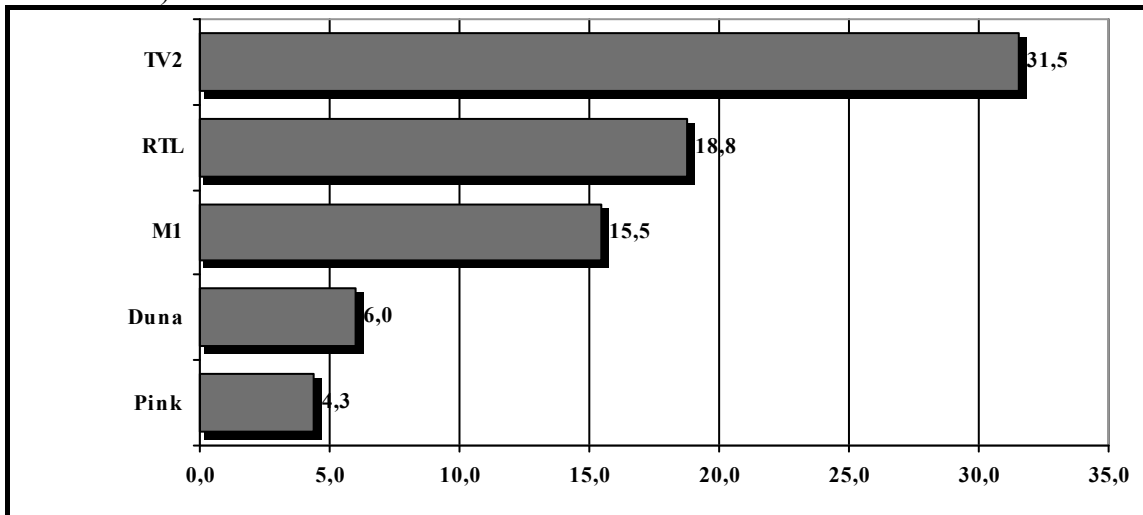
7.1. Médiahasználat médiatípusok szerint (Igen válaszok – százalékban)

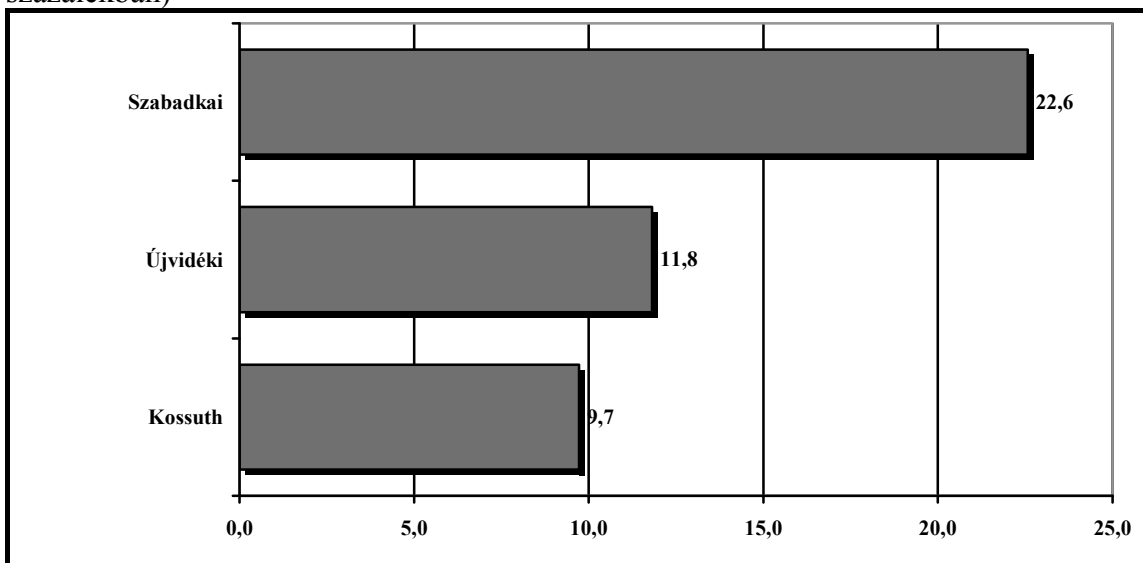
7.2. Médiahasználat gyakorisága (Tegnap mennyi időt nézett tévét, illetve hallgatott rádiót? - átlagban, perc)

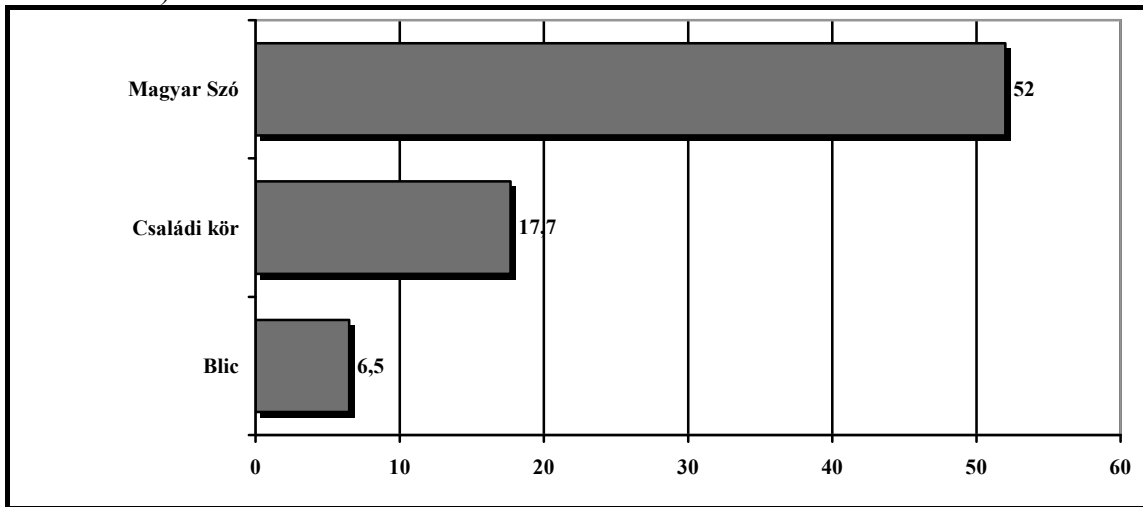
7.3. Leggyakrabban nézett TV csatornák (első opció gyakoriságai szerint, százalékban)

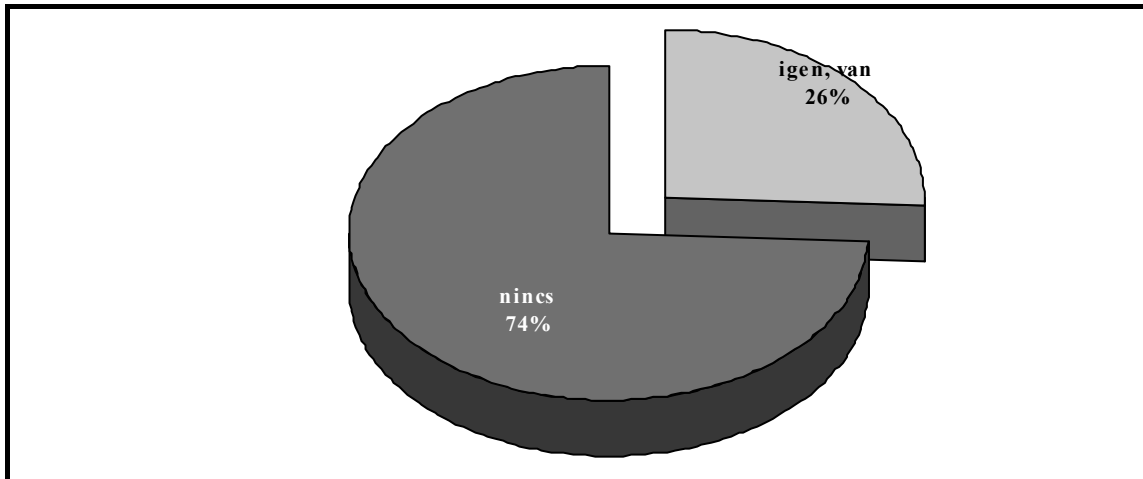
7.4. ábra: Leggyakrabban hallgatott rádiócsatornák (első opció gyakoriságai szerint, százalékban)

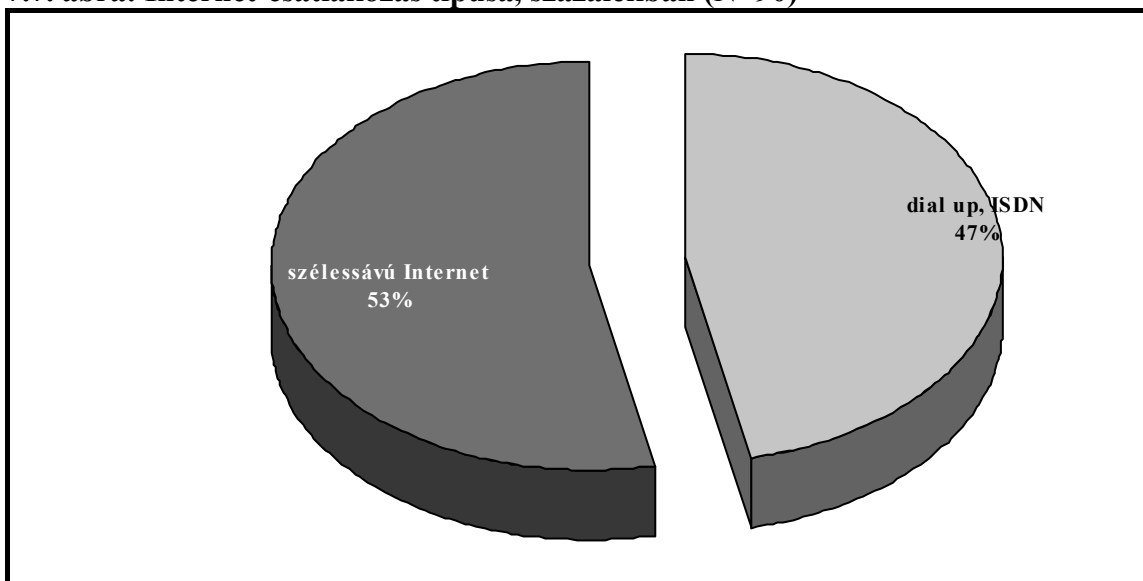
7.5. ábra: Leggyakrabban olvasott újságok (első opció gyakoriságai szerint, százalékban)

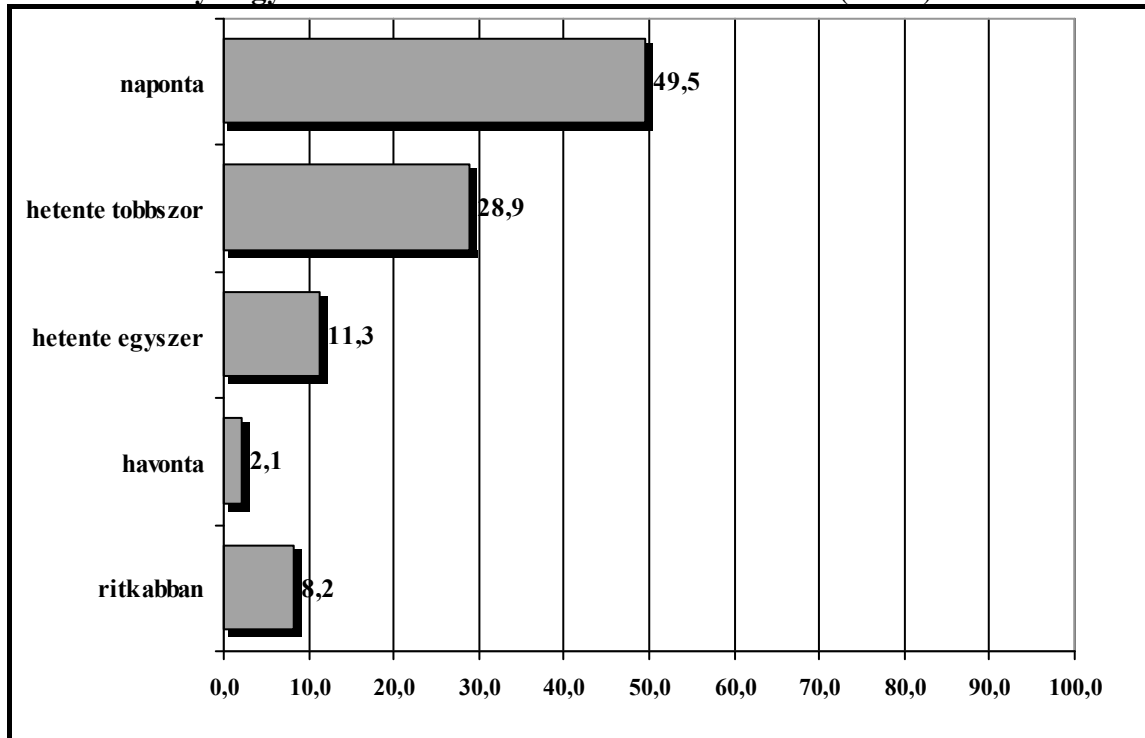
7.6. ábra: Van-e internet csatlakozása otthon?

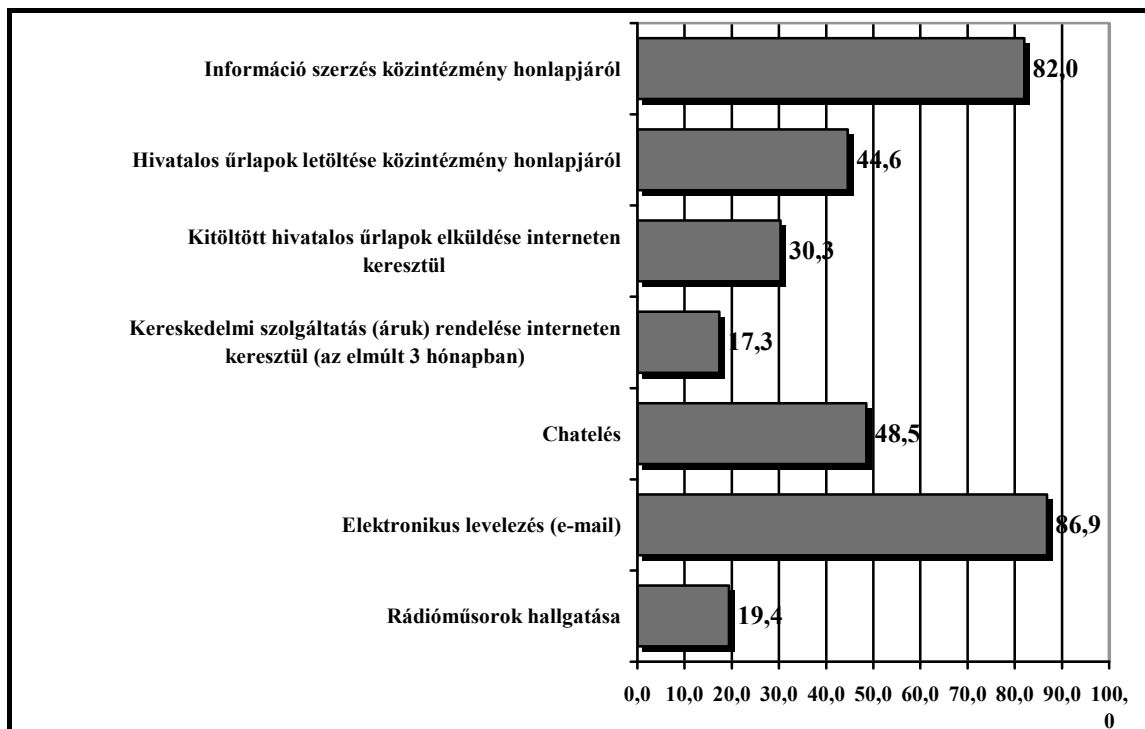
7.7. ábra: Internet-csatlakozás típusa, százalékban (N=90)

7.8. ábra: Milyen gyakran használ internetet? – százalékban (N=97)

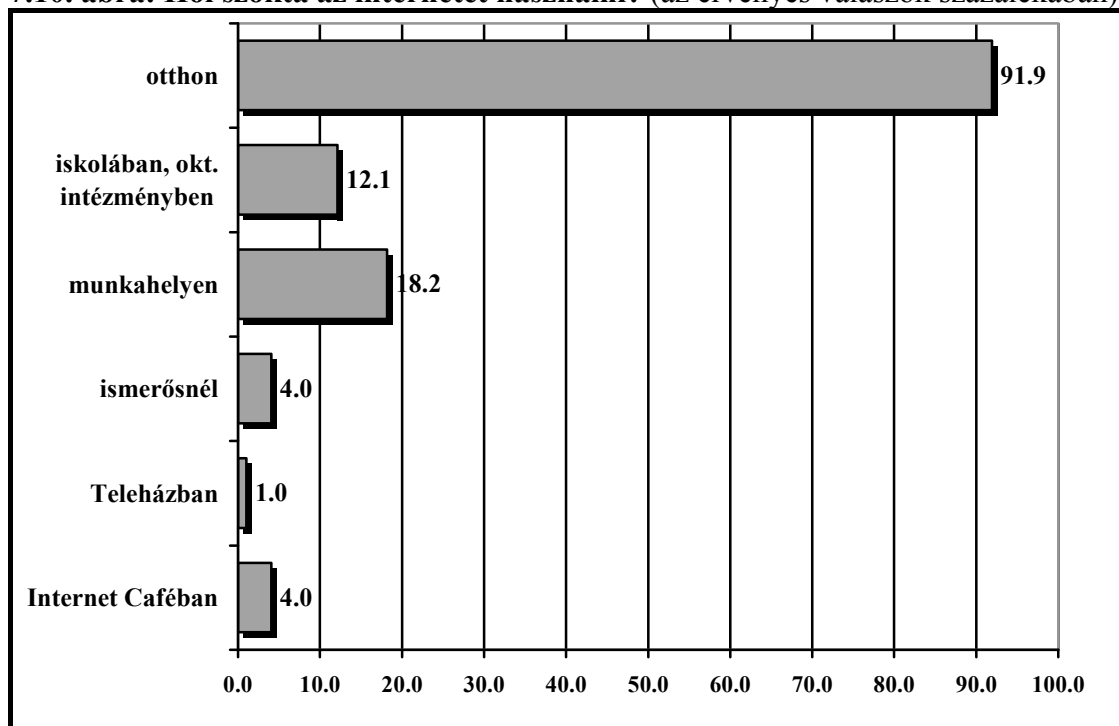

7.9. ábra: Az alábbi tevékenységekre szokta-e használni az internetet? (Igen válaszok, százalékban)

7.10. ábra: Hol szokta az internetet használni? (az érvényes válaszok százalékában)

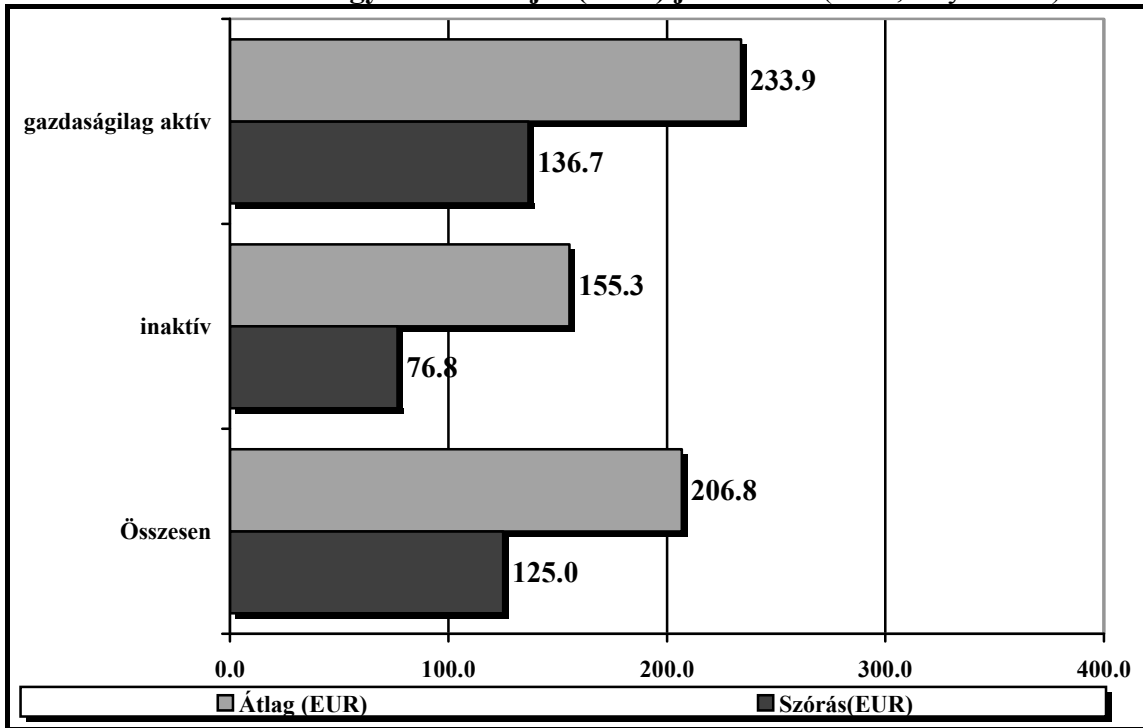
8. Anyagi helyzet, lakáshelyzet

A vajdasági mintában a válaszadók egyéni és háztartási havi teljes (nettó) jövedelme a gazdaságilag aktívok esetében 234 EUR, ami megfelel a térség átlagjövedelmének. Az inaktívok 155 EUR-ja már jóval ez alatt van. Az egy főre eső családi havi teljes (nettó) jövedelem átlagban 120 EUR, a gazdaságilag aktívok esetében. Ettől még alacsonyabb az inaktívoknál: 108 EUR. A viszonylag alacsony havi családi költségvetés (353,5 EUR) fogyasztási struktúrája mutatja, hogy majdnem 90 EUR élelemre, 74 pedig a lakás rezsire ment el. Nagyobb tételnek számít még az oktatás költsége (46,8 EUR), majd 30–35 EUR között van a háztartás, öltözködés, utazási és egyéb költségek. Az alkohol cigaretta 20 EUR-t visz el havonta, amitől alig magasabb kiadás az egészségügyi-, vagy a kultúra/szabadidő költsége.

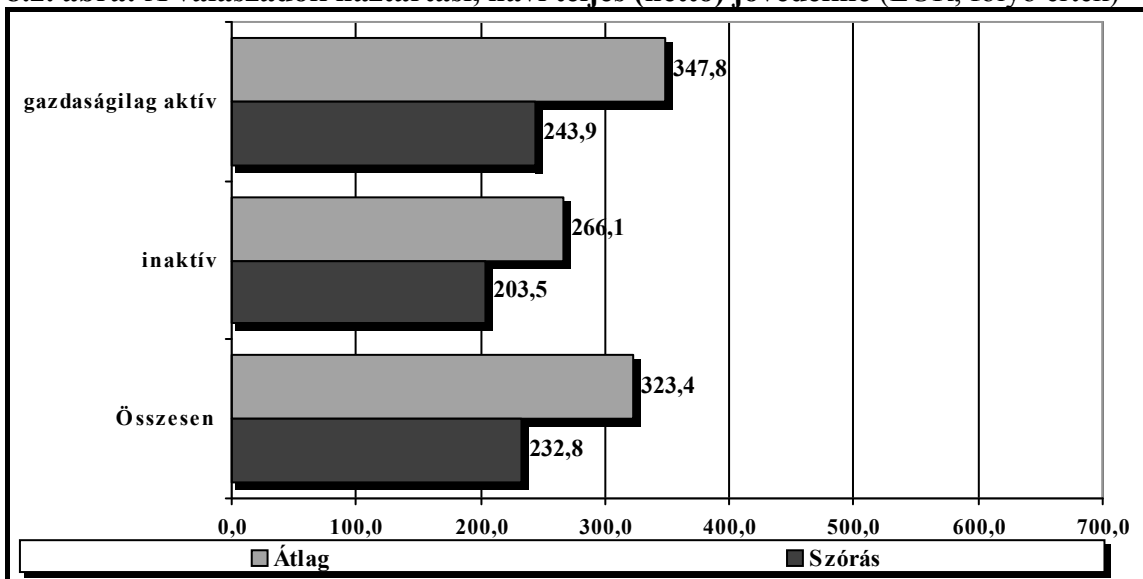
A mintában, a család tulajdonában van a lakásuk 92 százaléka, ami rendkívül kedvező adat. Mindössze 3 százaléuk bérel lakást, vagy 5 százaléuk egyéb megoldást választott. A lakás és háztartás felszereltségével kapcsolatban a helyzet már kedvezőtlenebb. A válaszadók majdnem 89 százalékanak van saját tulajdonú lakása, 96,3 százaléknak színes TV-je, 88 százaléknak fagyasztóládája, majdnem ugyanannyinak automata mosógépe. 77 százalékanak mobil telefonja, 75 százalékanak vezetékes telefonja is. CD lejátszó a minta több mint a felének van otthon. Saját autóval a vajdasági minta 53,1 százaléka rendelkezik, motorkerékpárt pedig 36,3 százaléuk használ. Mikrohullámú sütőt használ 48,9 százaléuk, de számítógép, hifi torony, DVD, vagy videomagnó a megkérdezettek kb. 43–46 százalékanak van, viszont internet csatlakozása csak 32 százaléknak. Értékes művészeti tárgyat mindössze 9 százaléuk őriz otthon, mosogatógépe vagy videokamerája még kevesebbnek van. Nyaralóval 4,2 százaléuk rendelkezik.

A lakásban, átlagban 3-an laknak, ahol a szobák száma átlagosan 3,2, viszonylag kicsiny területen (89,2 m²). Ez azt jelenti, hogy legtöbb lakás háromszobás (36,7 százalék), majd minden negyedik lakás kétszobás és végül négyszobás lakással a válaszadók 19,5 százaléka rendelkezik. Öt szobánál is többel, a minta kb. 13 százalék rendelkezik. Egy háztartásban, legtöbb esetben ketten élnek (a minta 28 százalék), vagy négyen 27,5 százalék esetében. Tíz százalék alatt van az öt vagy attól több családtagú háztartás.

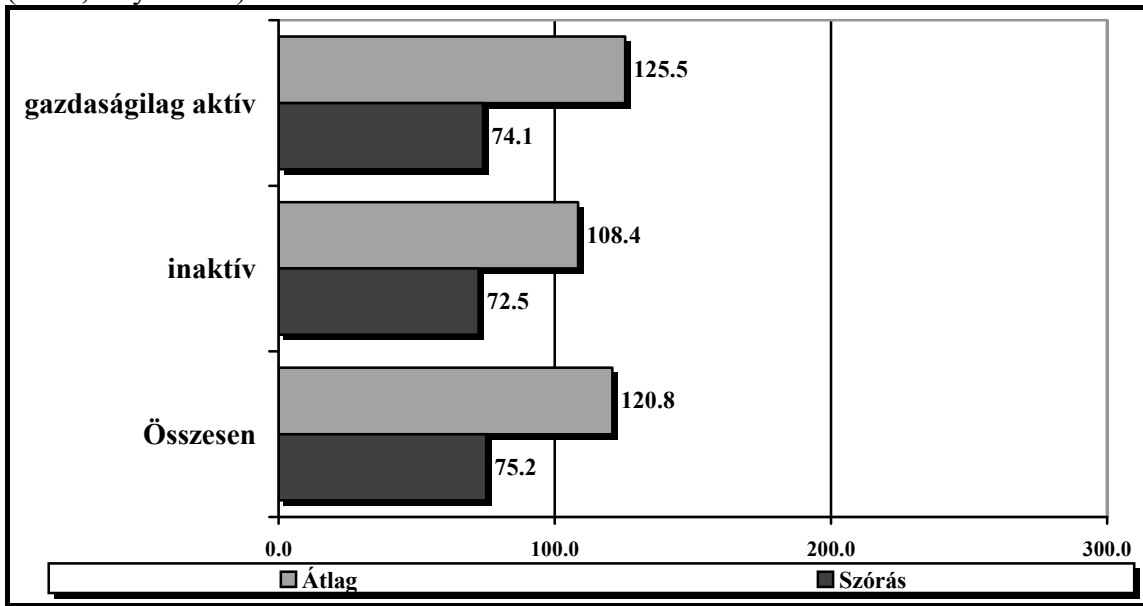
8.1. ábra: A válaszadók egyéni havi teljes (nettó) jövedelme (EUR, folyó érték)

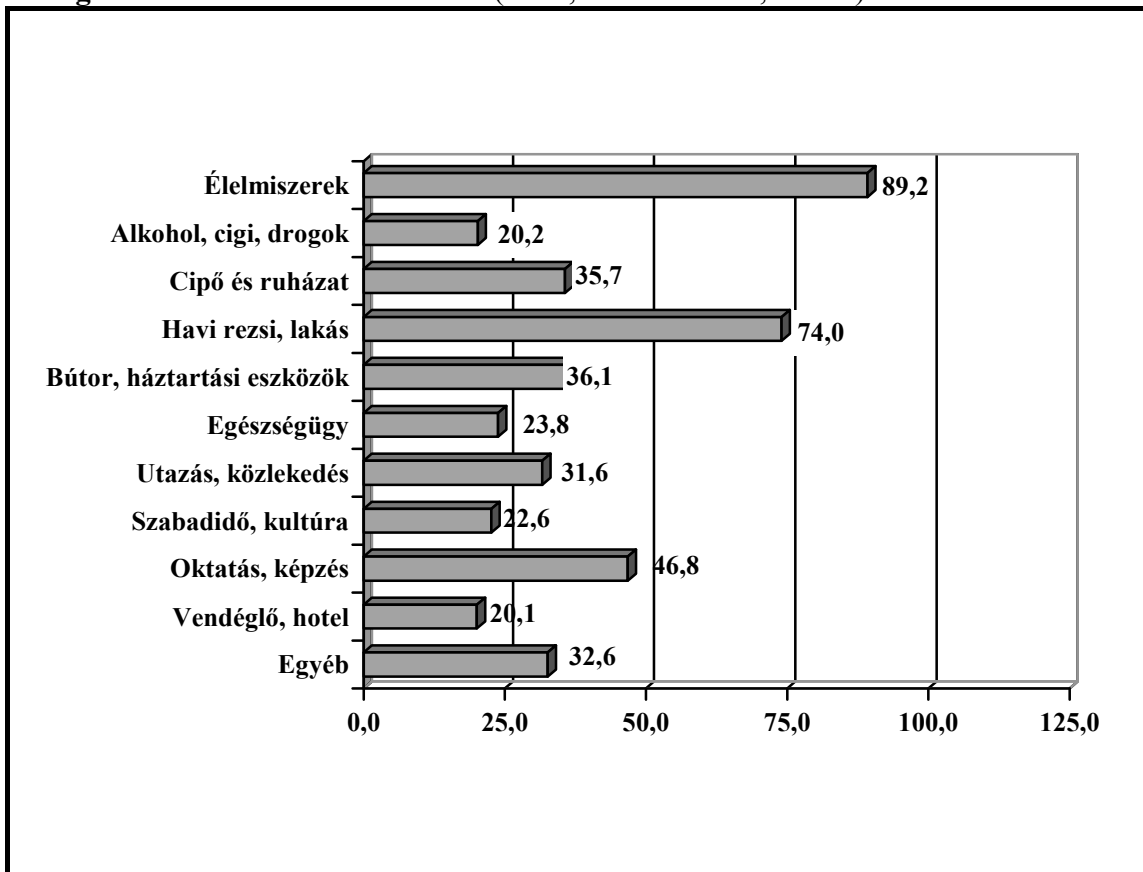
8.2. ábra: A válaszadók háztartási, havi teljes (nettó) jövedelme (EUR, folyó érték)

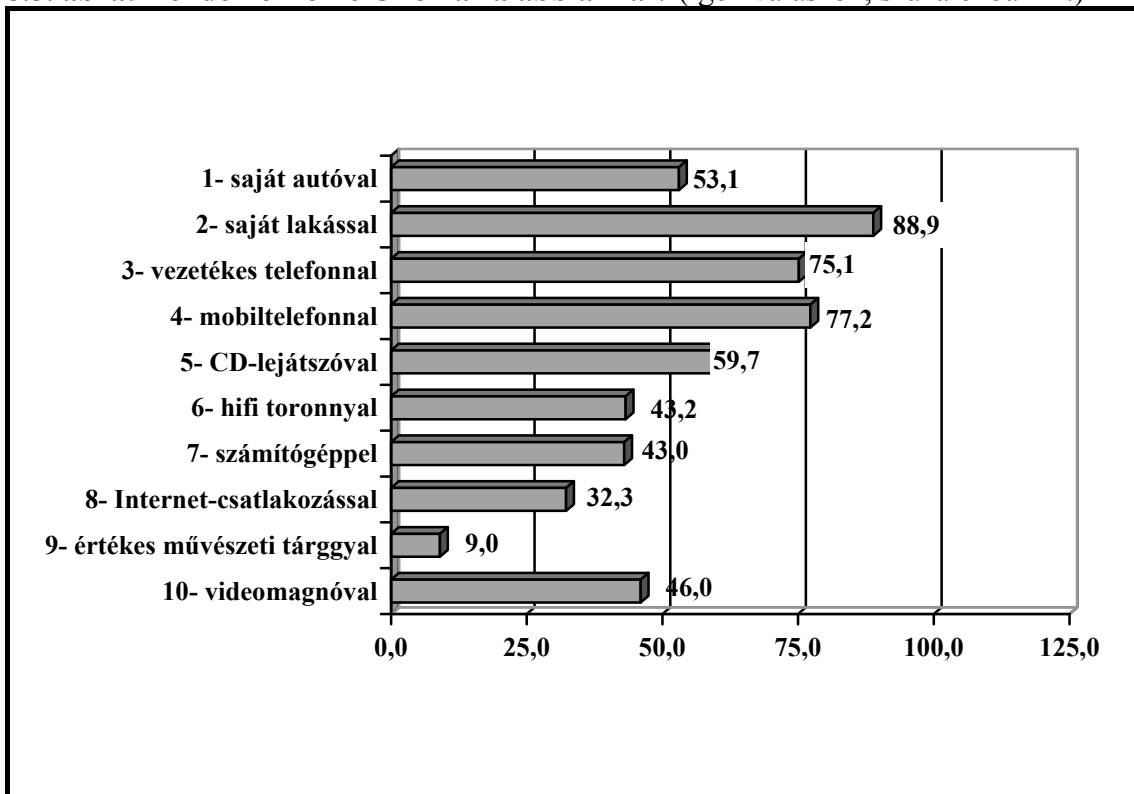
8.3. ábra: A válaszadók egy főre eső családi havi teljes (nettó) jövedelme átlagban (EUR, folyó érték)

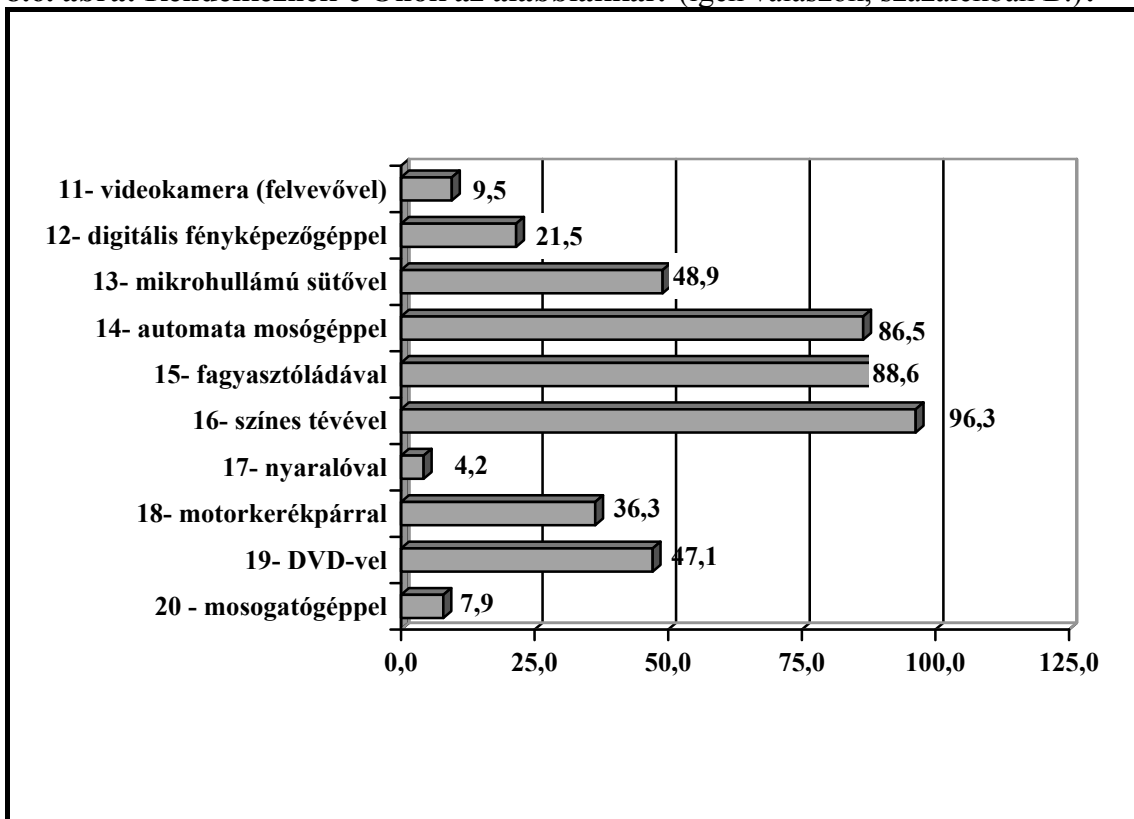
8.4. ábra: Az elmúlt egy hónapban a családi költségvetésből körülbelül mekkora összeget fordítottak az alábbiakra? (EUR, Összesen 353,5 EUR)

8.5. ábra: Rendelkeznek-e Önök az alábbiakkal? (igen válaszok, százalékban A.)

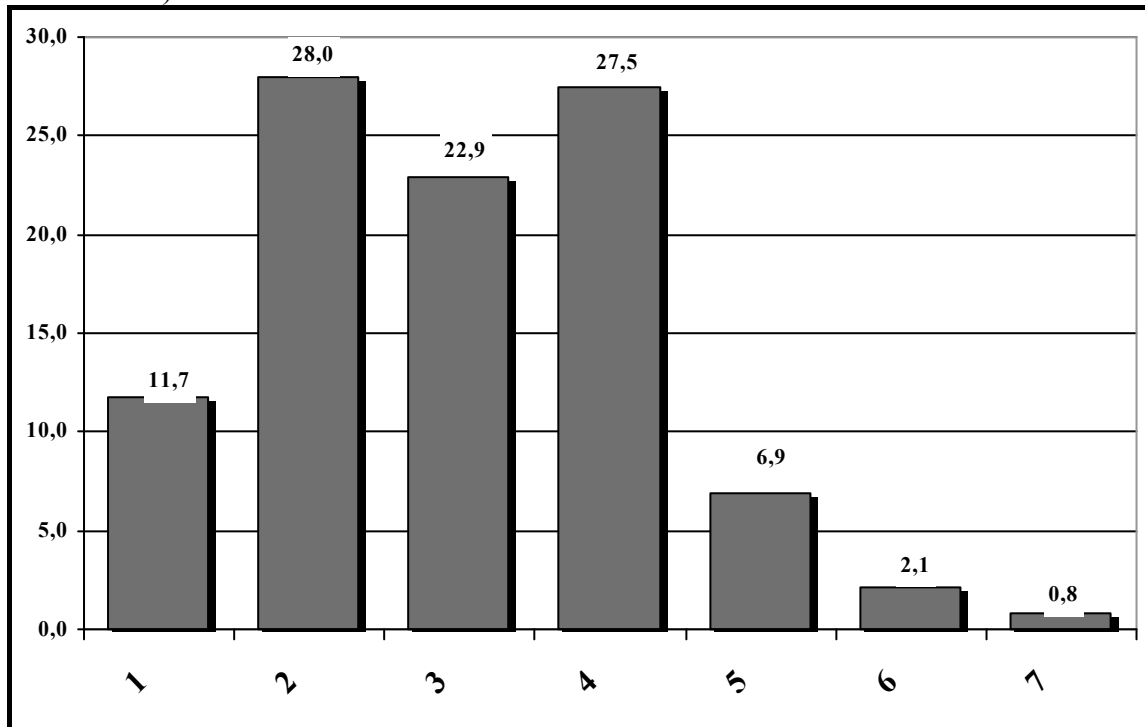
8.6. ábra: Rendelkeznek-e Önök az alábbiakkal? (igen válaszok, százalékban B.)?

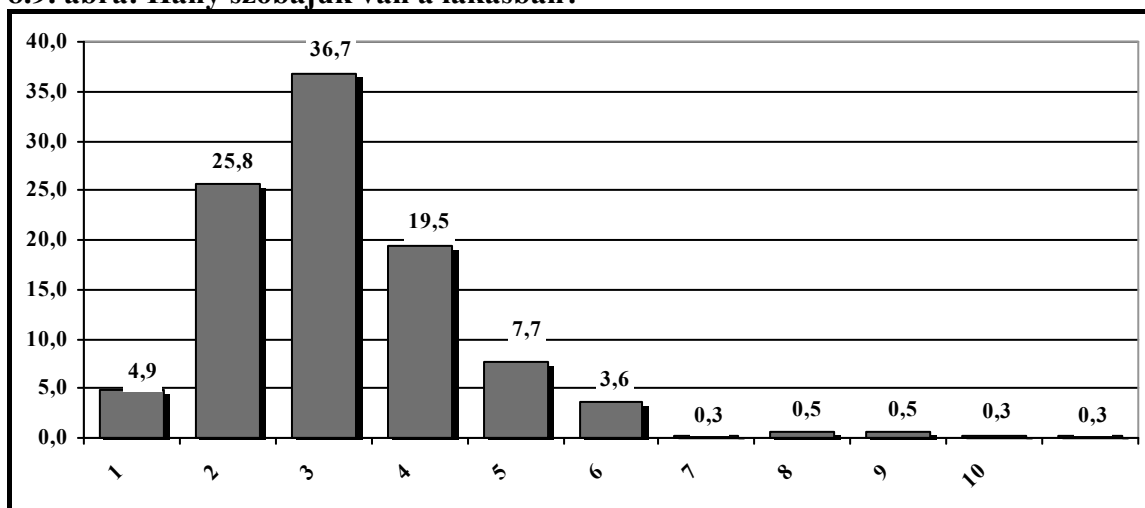
8.7. ábra: Lakásviszonyok átlagosan

	Hányan laknak a háztartásban?	Szobák száma	Lakás területe (m ²)
Átlag	3,0	3,2	89,2
Szórás	1,3	1,4	36,5

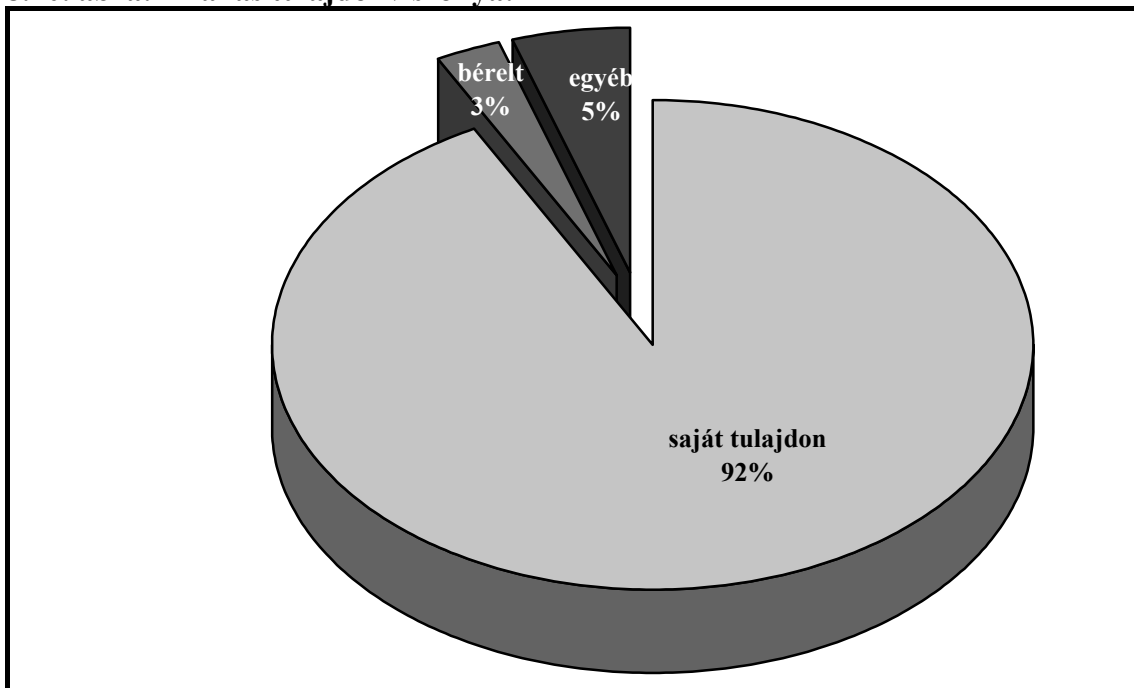
8.8. ábra: Hányan laknak Önök ebben a háztartásban? (Válaszok eloszlása százalékban)

8.9. ábra: Hány szobájuk van a lakásban?

8.10. ábra: A lakás tulajdonviszonya:

9. Munka-életút

A munkahelyi életútra vonatkozó adataink azt mutatják, hogy a vajdasági magyar felnőtt népesség (N=334) alig több, mint fele (58,1 százalék) aktív kereső, az inaktívak aránya (29 százalék), továbbá tanul még a válaszadók 7,8 százaléka, a munkanélküliek száma pedig csak 5,1 százalék (9.1. ábra). A munkanélküliek meglepően alacsony aránya vélhetően azzal magyarázható, hogy ezek jelentős hányada inaktívként (háztartásbeli, eltartott stb.) nyilatkozott. A nemek szerinti megoszlás (9.2. ábra) szerint: a férfiak 65 százaléka aktív, a nők esetében ez csak 53 százalék. A nők jelentősen felülreprezentáltak az inaktívok esetében, 33 százalék (különösen a háztartásbeliek és a gyerektartási segélyezett), de a tanulók és a munkanélküliek aránya is magasabb. Az inaktívok többségét nyugdíjasok (öregségi – 41,2 százalék, betegnyugdíjasok – 14,4 százalék) teszik ki, a háztartásbeliek aránya pedig majdnem 30 százalék.

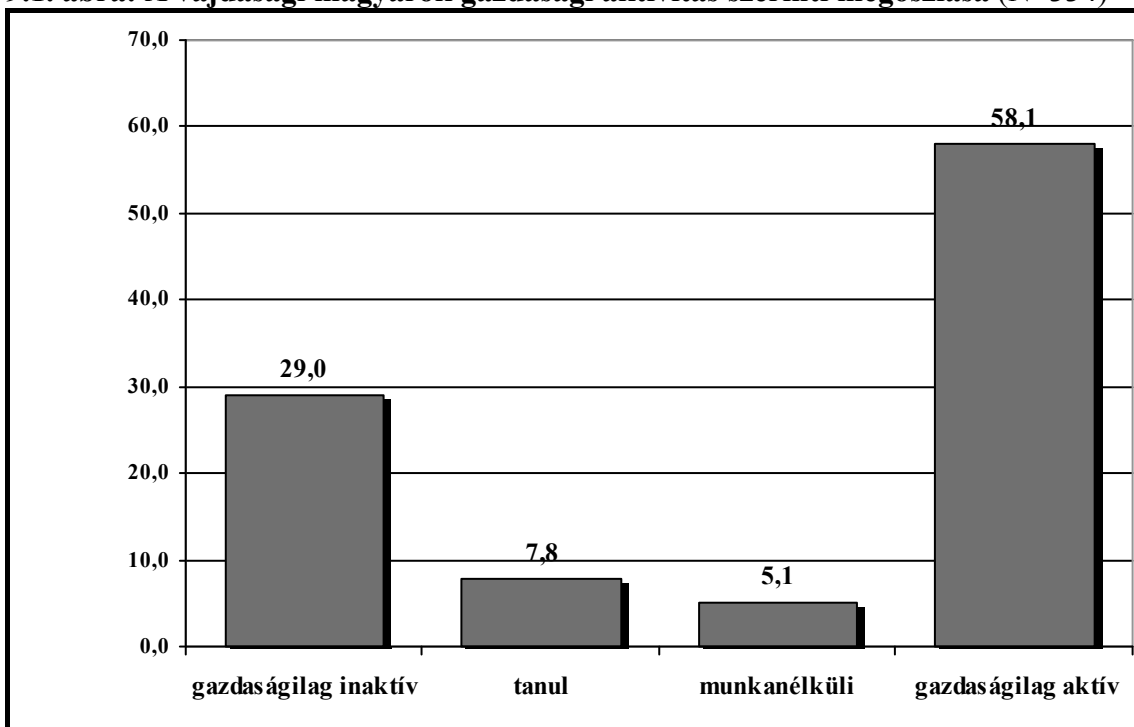
A foglalkoztatott népesség több mint 71 százaléka alkalmazottként dolgozik, 12,9 százalék családi gazdaságban dolgozik, a vállalkozók és önfoglalkoztatottak aránya még a segítő családtagokkal együtt sem éri el a 9 százalékot. Viszonylag kevesen vallották be az alkalmi és fekete munkát (9.3. ábra).

A foglalkoztatottság nemzetgazdasági ágazatok szerinti összetétele ipari (8,1 százalék építőipar és egyéb 23 százalék) és mezőgazdasági (23,8 százalék) dominanciát mutat, ezek közül az építőipar minden nyolcadik alkalmazottat foglalkoztat. A vajdasági magyar keresők kb. 16,1 százaléka dolgozik a főként az állam által működtetett egészségügyi, szociális, oktatási stb. szektorban (9.5. ábra). A kereskedelem és a vendéglátóipar 14,1 százalékukat foglalkoztatja, ami a többségi nemzethez képest

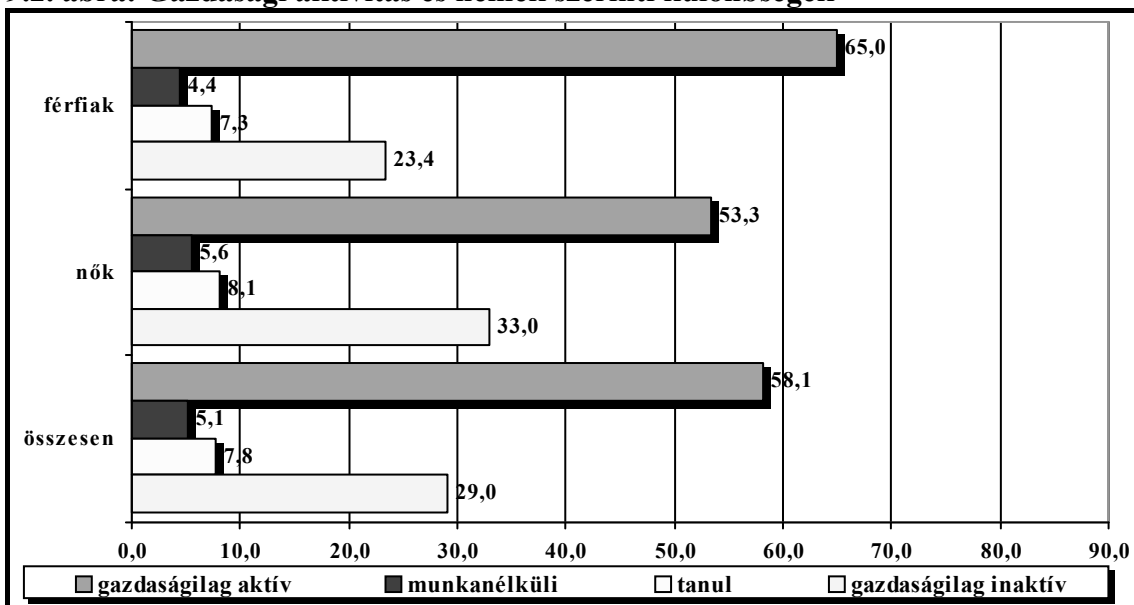
alulreprezentáltságot jelent. Az üzleti forgalommal jellemezhető piaci ágazatokban (közlekedés, logisztika, hírközlés, pénzügy, bank stb.) a szerbiai magyarok részvétele szintén alacsonynak mondható (4,8 százalék).

A vajdasági magyar lakos viszonylag immobilitást mutat fel, ugyanis 85 százalékuk lakhelyével megegyező településen dolgozik/dolgozott. Tudnunk kell hogy a vajdasági magyarok többsége falun és kisvárosban él. A 9.6. ábra adataiból kiderül, hogy a foglalkoztatottak mindössze 12,8 százaléka ingázik 50 kilométeren belüli másik településre.

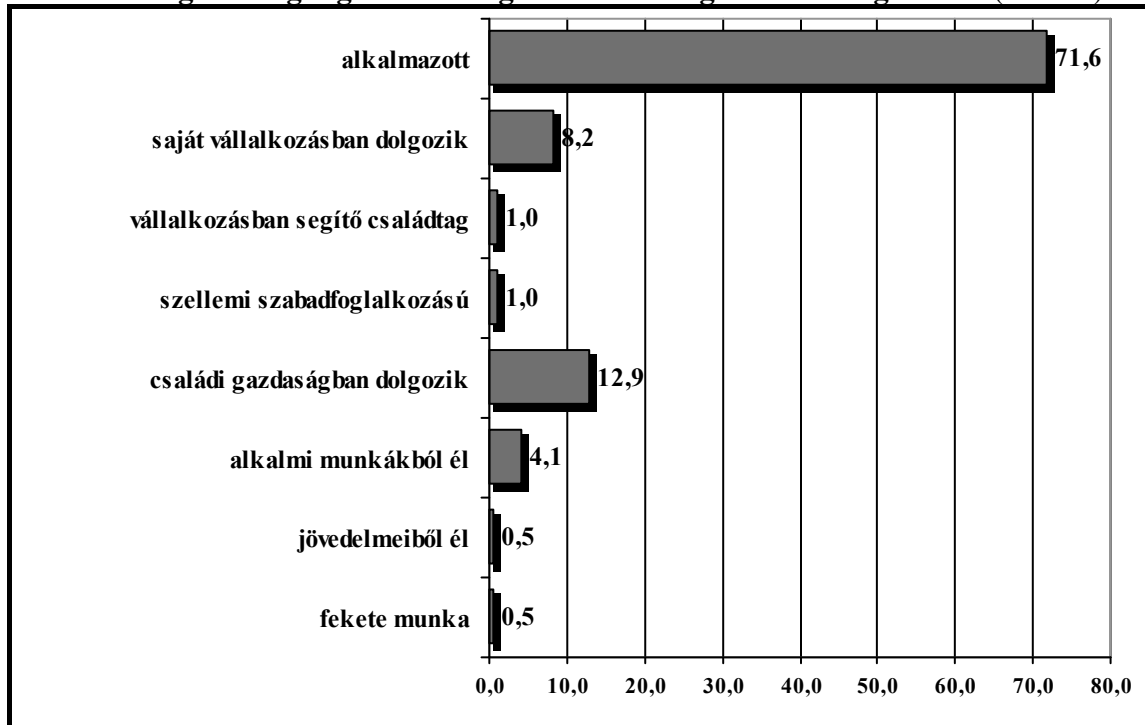
9.1. ábra: A vajdasági magyarok gazdasági aktivitás szerinti megoszlása (N=334)

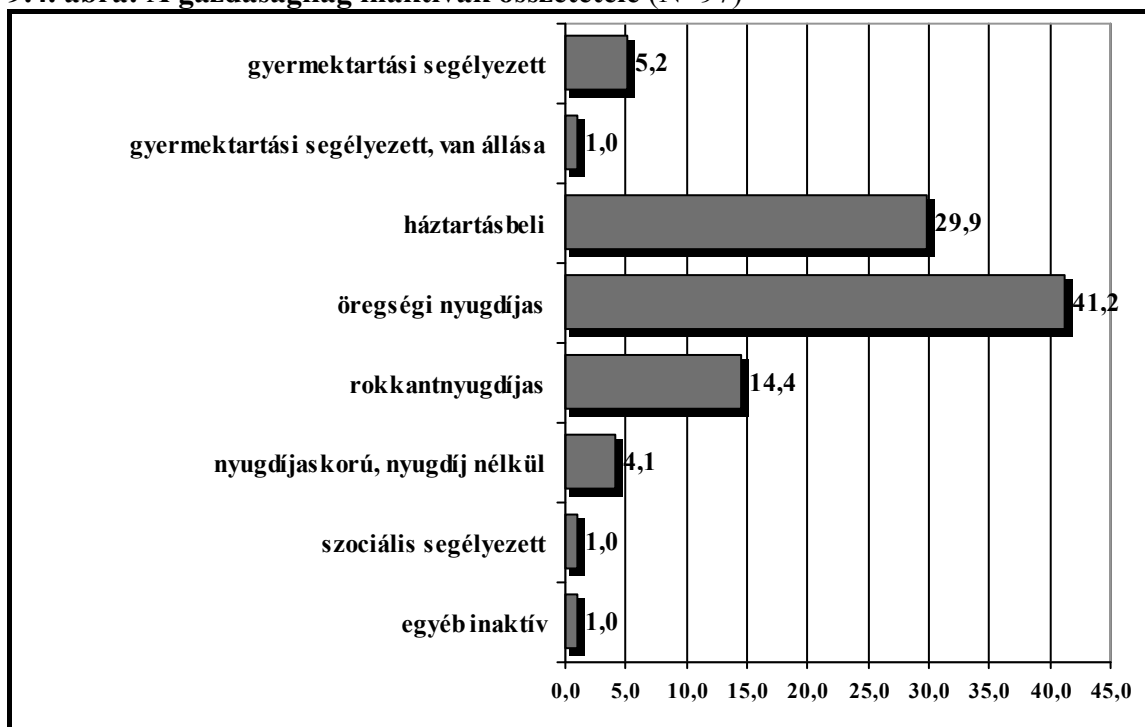
9.2. ábra: Gazdasági aktivitás és nemek szerinti különbségek

9.3. ábra: A gazdaságilag aktívak foglalkoztatottság szerinti megoszlása (N=194)

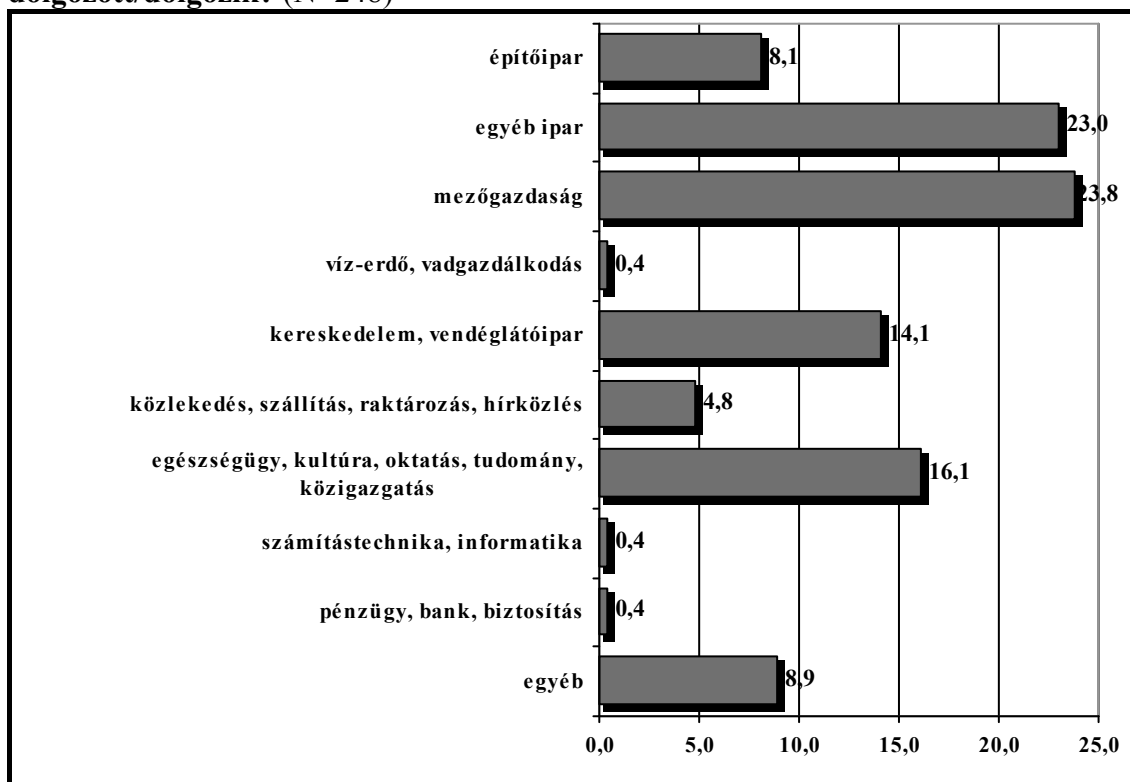

9.4. ábra: A gazdaságilag inaktívak összetétele (N=97)

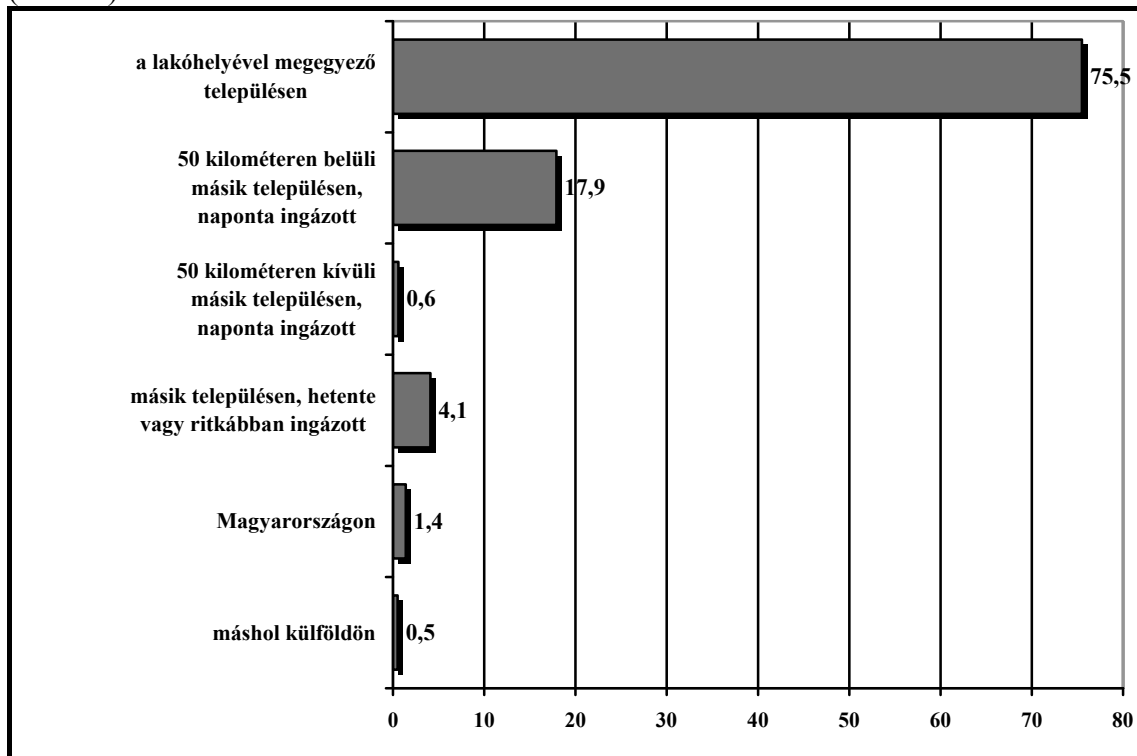

9.5. ábra: Milyen ágazatba tartozott/tartozik a cég/vállalat/intézmény, ahol Ön dolgozott/dolgozik? (N=248)

9.6. ábra: Hol volt/van az a cég/vállalat/intézmény, ahol Ön dolgozott/dolgozik? (N=266)

10. Társadalmi közérzet, egészségügyi helyzet

Korábbi vizsgálatok eredményeivel összevetve a mostani adataink azt mutatják, hogy az elmúlt évtizedben a vajdasági magyarok körében nem javult jelentősen a társadalmi közérzet. Ez az általános gazdasági helyzetre és életszínvonalra, valamint a személyes helyzet megítélésére egyaránt vonatkozik. Legtöbbször (a megkérdezettek több mint a fele) a gazdasági fejlődés tekintetében, de különösen az életszínvonal kérdésében (64,7 százalék) nem látnak javulást, sőt azt állítják, hogy romlott a helyzet. Aggodalomra ad okot az is, hogy a válaszadók többsége szerint (53,1 százalék) az elmúlt tíz évben az interetnikus viszonyok terén sem következtek be változások, sőt a szerb-magyar viszony a vajdaságiak 36,7 százaléka szerint romlott.

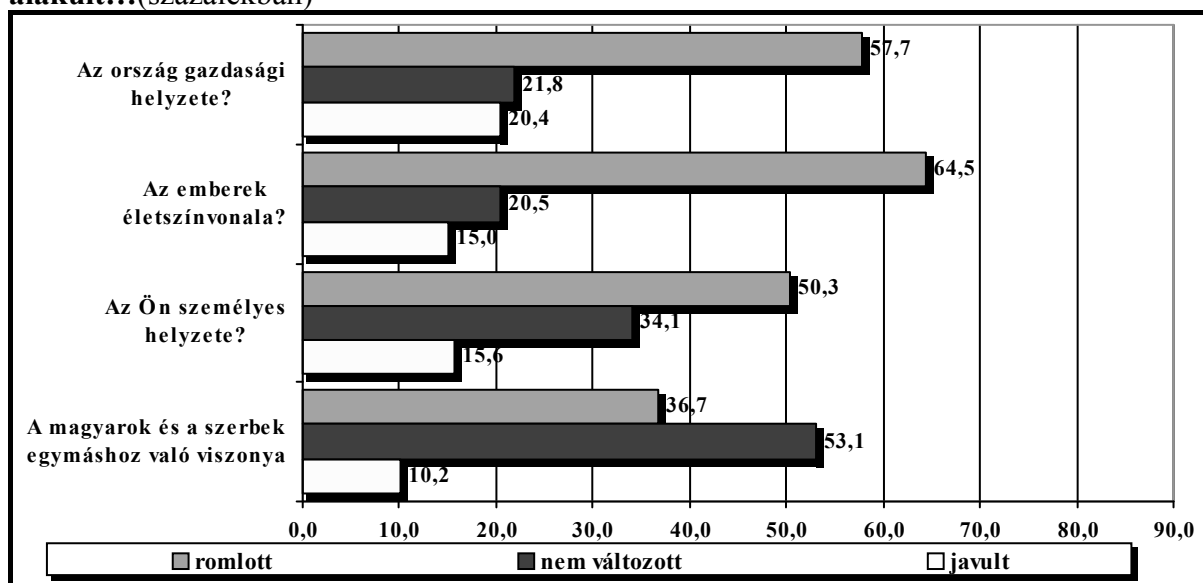
Az össztársadalmi és a személyes helyzetre vonatkozó megítélés között nincs lényeges különbség. A szerb polgárok mindig hangsúlyosan érezték a makrogazdasági tényezők és krízisek személyes életvitelükre vonatkozó közvetlen hatásait.

A jövőre nézve derülátóbbak a vélekedések, habár a megkérdezettek közül csupán kevesebb, mint 40 százalékuk jósol kedvezőbb fejleményeket a gazdaságban és az életszínvonal alakulásában, és körülbelül ugyanannyian gondolják azt, hogy nem fog lényegesen változni semmi. A válaszadók kb. 20 százaléka az elkövetkező évektől az ország gazdasági- és személyes helyzetének a javulását is várja. Sajnos a szerb-magyar viszonyt a válaszadók több mint a fele változatlanul jósolja és csak 31 százalékuk hisz az interetnikai javulásban (10.2. ábra).

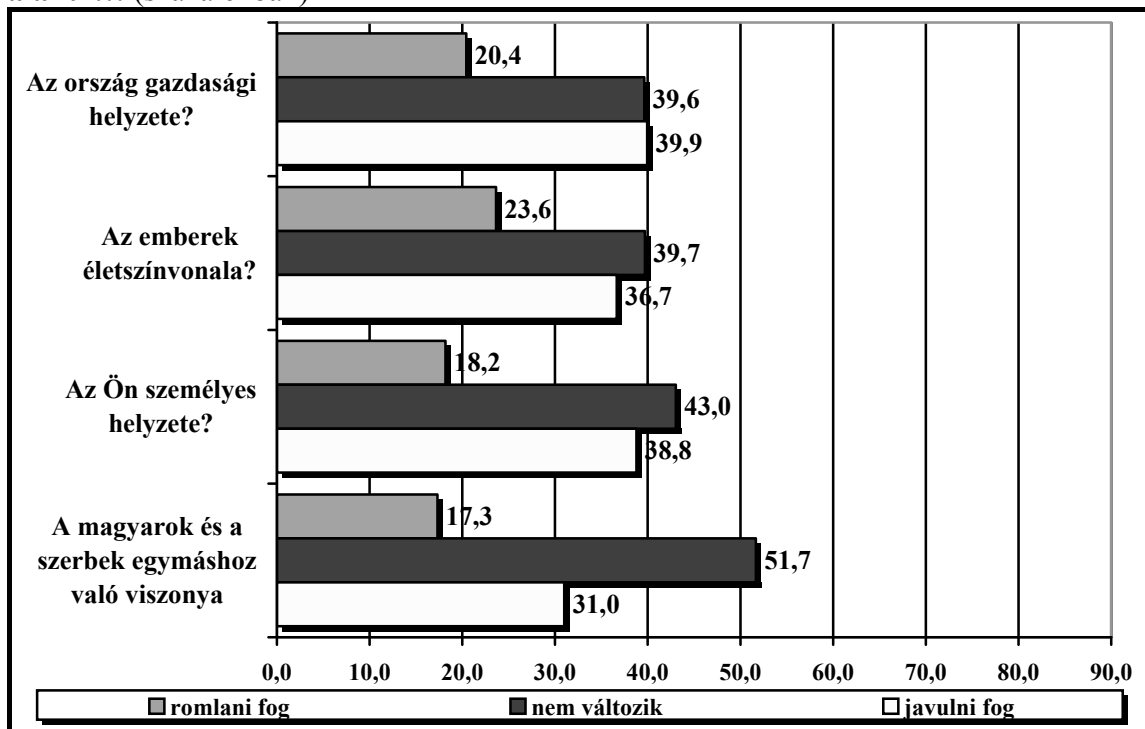
A szerbiai demokráciával való elégedetlenség kihangsúlyozott. Az 1-től 10-ig terjedő skálán az értékelések átlaga egyetlen korcsoportban sem éri el a 4-et. Különösen a középkorúak elégedetlenek (3,2 átlagjegy).

A személyes egészségügyi állapot véleményezése esetében a vajdasági válaszadók 40 százaléka jónak ítéli azt meg, 36 százaléka is-is köztes választ adta, míg ¼-ük elégedetlen. Az elégedettek 11 százalékban, a kevésbé elégedettek 2 százalék és az egészségügyi panaszokkal küszködők szintén 11 százalékban vannak jelen a mintánkban.

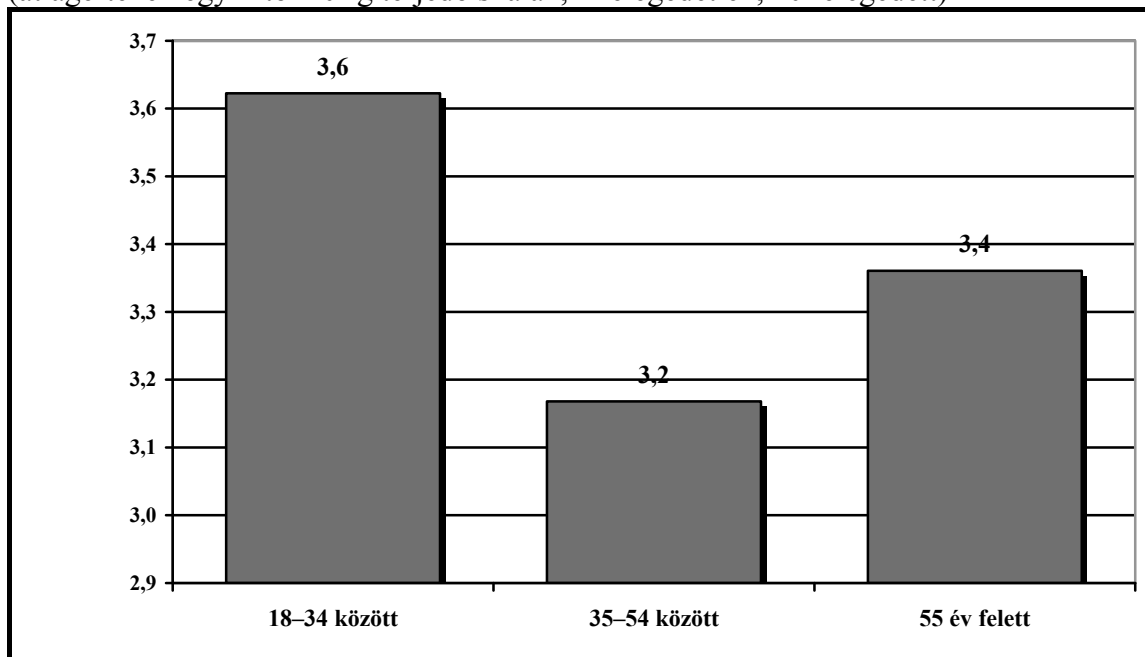
10.1. ábra: Mindent számításba véve, véleménye szerint az elmúlt 10 évben hogyan alakult...(százalékban)

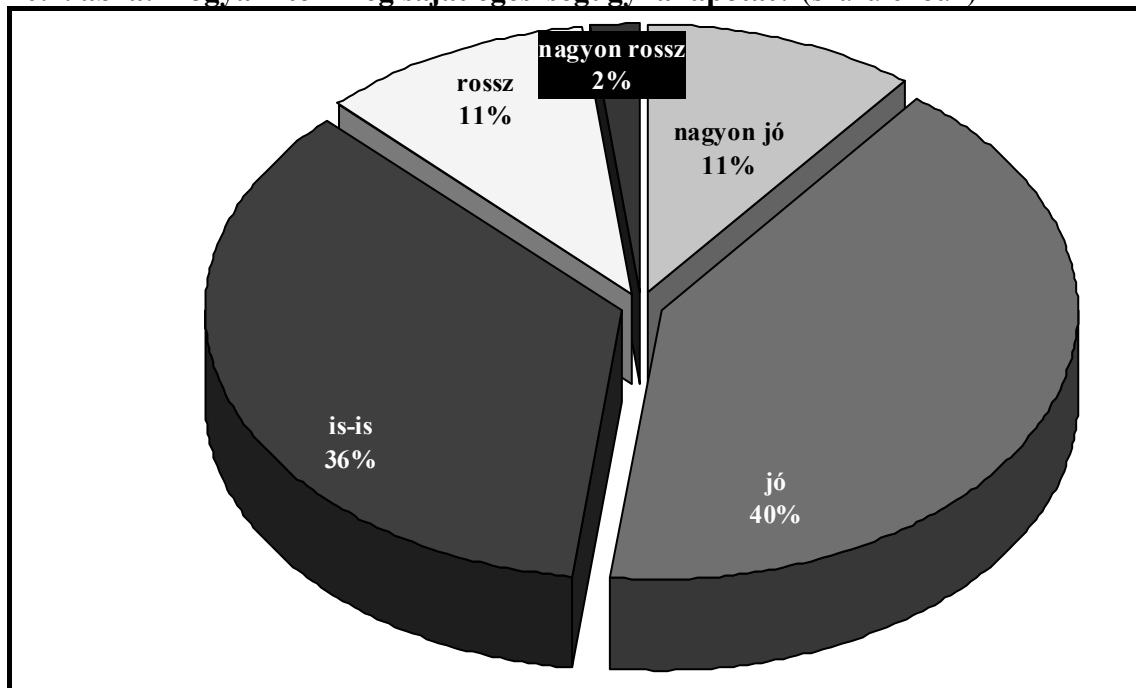
10.2. ábra: Ha a jövőre gondol, mit tart valószínűnek, a következő években hogyan alakul... (százalékban)

10.3. ábra: A szerbiai demokráciával való elégedettség, korcsoportok szerint (átlagértékek egy 1-től 10-ig terjedő skálán, 1=elégedetlen, 10=elégedett)

10.4. ábra: Hogyan ítéli meg saját egészségügyi állapotát? (százalékban)

11. Migráció

A migrációval kapcsolatos vizsgálatunkban először arra kérdeztünk rá, hogy mekkora a külföldre látogatás intenzitása a vajdasági magyarok körében. Kor szerinti eltérés a válaszokban nem jelentős. A korábbi titói korszakban élő, ma már középkorú és idősebb lakosság is láthatóan elég sokat utazott, hiszen, a „volt-e már külföldön” kérdésre minden korosztály majdnem egyformán 90,3–92,9 százalékban igennel válaszolt. Természetesen az utóbbi öt évben a fiatalok (18–34) jártak legtöbbször idegen országban (70 százalék).

Eltérések mutatkoznak az országon kívülre irányuló népességmozgásban, ha az iskolavégzettséget figyeljük: a legmobilisabb rétegnek az utóbbi öt évben a felsőfokú végzettségű, fiatal városiak bizonyultak. A gimnáziumot végzettek hosszabb időszakokra vonatkoztatva, 100 százalékban jártak már külföldön, de az általános iskolások kivételével a többiek is több mint 91 százalékban utazgattak idegen földre. A külföldre utazás Szerbiából immár 1992 óta vízumkötelességgel jár, így nem csoda, hogy a vajdasági magyar lakosság mindössze fele (55,3 százalék) tudott az utóbbi néhány évben külföldre menni. A falu és városiak hosszú távú utazási lehetősége nem különbözik lényegesen (90 százalék felett van), de ha az utóbbi öt évre kérdezzük rá, akkor a városiak mobilisabbak voltak (69,9 százalék) a falusiaknál (44,6 százalék).

Kiderült továbbá, hogy a látogatások leggyakoribb célja a turizmus (a népesség több mint 81,8 százaléka járt már e célból külföldön), majd a családi látogatás (59,1 százalék) és igen számottevő azoknak az aránya is, akik egyéb okokat jelölnek meg (32,9 százalék). A szakmai utak (konferenciák) 16 százalékban vonzották a vajdaságiakat külföldre. A munkavállalás vagy tanulás terén már kevesebben próbáltak szerencsét (9,9 illetve 14,4 százalék). A migrációs mozgások közül a munkavégzés és a

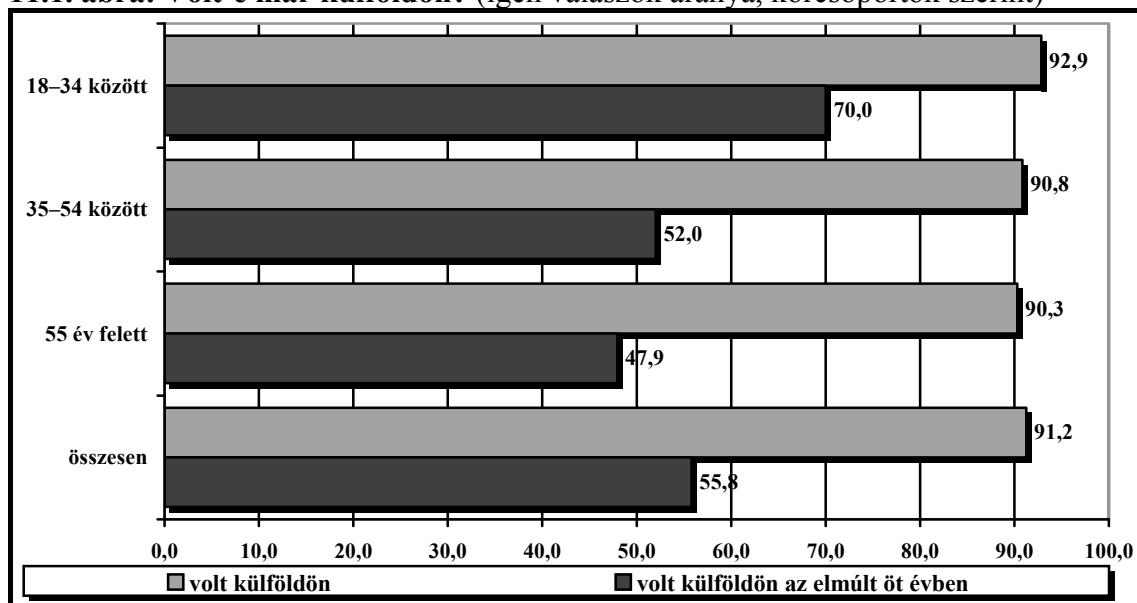
tanulás bizonyult legtartósabbnak: az érintett munkások átlagosan 28,9 hónapot, a tanulók pedig 10,6 hónapot töltöttek külföldön.

A külföldre irányuló migrációs szándék a kilencvenes évekhez viszonyítva lanyhult: a válaszadók körülbelül 60 százaléka nem költözne, míg a többiek (majdnem 40 százalék) kitelepednének. A vajdaságiak több mint 21 százaléka nem is gondolkodik ezen, és 38,4 százaléka nem telepedne ki gondolkodás után sem. Ugyanakkor, 23,7 százalékuk már igen, még konkrét elképzelések nélkül is szívesen vagy nagyon szívesen próbálna szerencsét valamelyik nyugati országban. A válaszadók több mint 7 százaléka esetében léteznek konkrét költözési tervek, a megkérdezettek 8,4 százalékának egyelőre nincsenek pontos elképzelései a kitelepedés forgatókönyvéről. (11.12–13. ábra) Életévek szerint a fiatalok (18–34 év) 65,5 százalékban gondolkodnak a kitelepedésről, míg a 40–50 évesek már csak 40 százalékban.

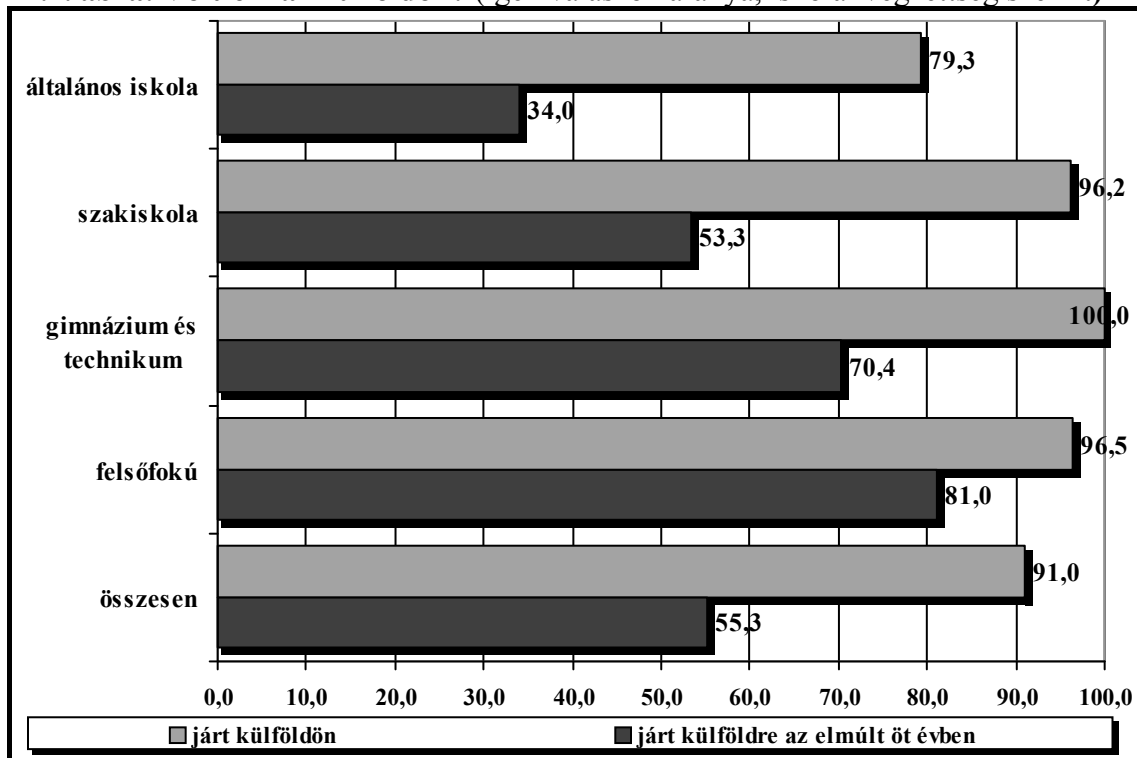
A fontosabb szocio-demográfiai jellemzők szerint a gimnáziumot végzettek és felsőfokú képzettségűek fele gondolkodik a kitelepedésről. A magasabb végzettségű városi férfiak migrációs hajlama a legnagyobb. A motivációk tekintetében egyértelműen a jobb megélhetés, nagyobb jövedelem iránti igény a domináns (a kivándorlás gondolatát fontolgatók több mint 55,5 százaléka említette ezt az okot), ezt követi az egybeszámolható egyéb okok, és a nem tudja (4,7+18,3 százalék), majd a családdegyesítés (13,1 százalék). A családdegyesítés szándéka a korábbi vizsgálatokban lényegesen magasabb arányban volt jelen, és vélhetően csökkenő okozati tényező lesz a további migrációs mozgásoknál is. Ezzel kapcsolatban lényeges információ, hogy a megkérdezettek 15,8 százalékának minimum egy közvetlen családtagja külföldön él már (11.15. ábra).

A letelepedés célországai tekintetében a listát Magyarország vezeti (az esetek 31,5 százalékával), de a válaszadók 28,8 százaléka nem tudja még hova menne. Nyugat-Európába minden negyedik, tengeren túlra pedig kb. minden tizenhatodik potenciális emigráns vándorolna ki. Az időszakos migráció tekintetében Vajdaságból mérséklődő mozgásra számíthatunk: az elkövetkező két évben a délvidéki magyar népesség 9 százaléka kíván tanulni vagy ideiglenesen munkát vállalni külföldön.

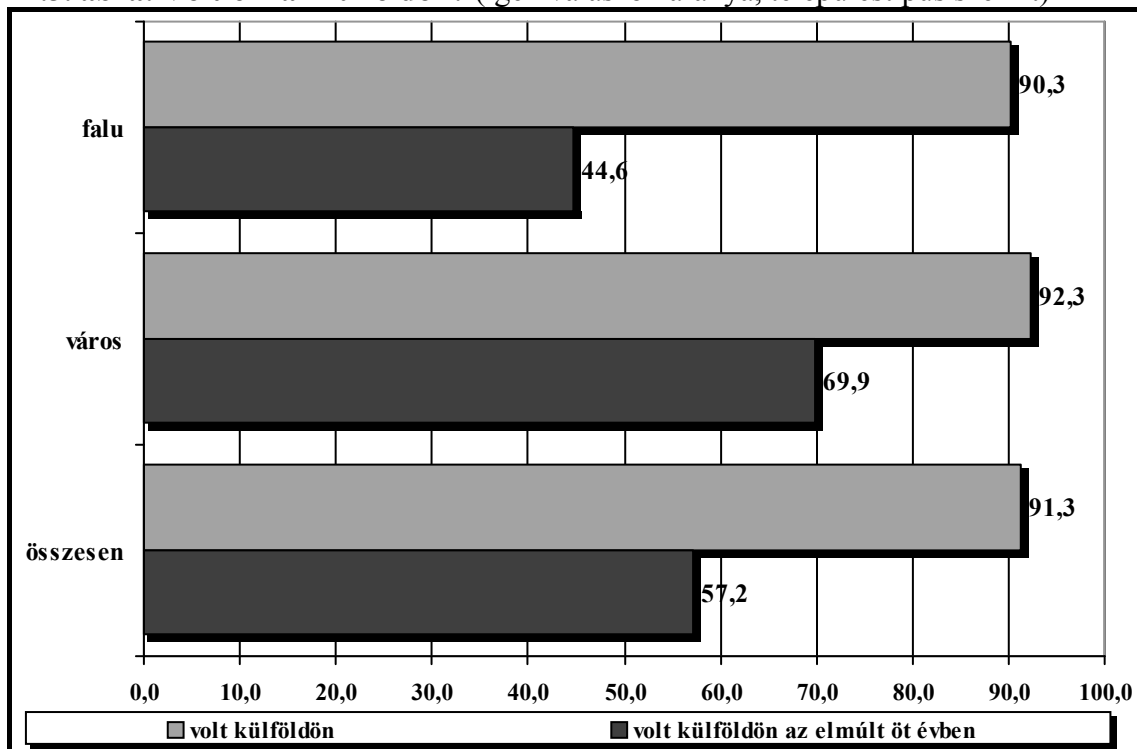
11.1. ábra: Volt-e már külföldön? (igen válaszok aránya, korcsoportok szerint)

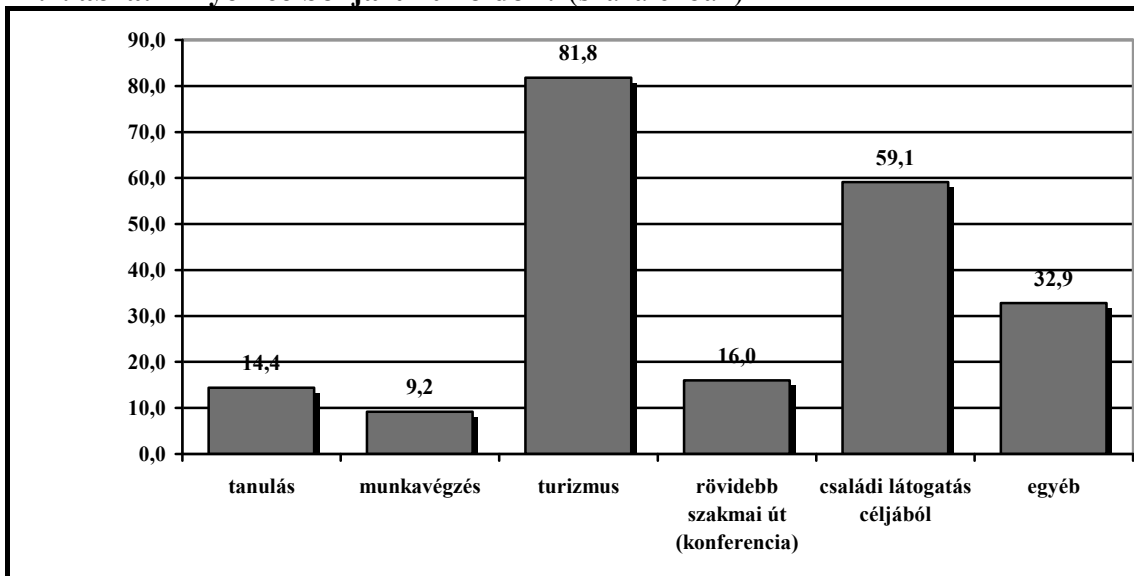
11.2. ábra: Volt-e már külföldön? (igen válaszok aránya, iskolai végzettség szerint)

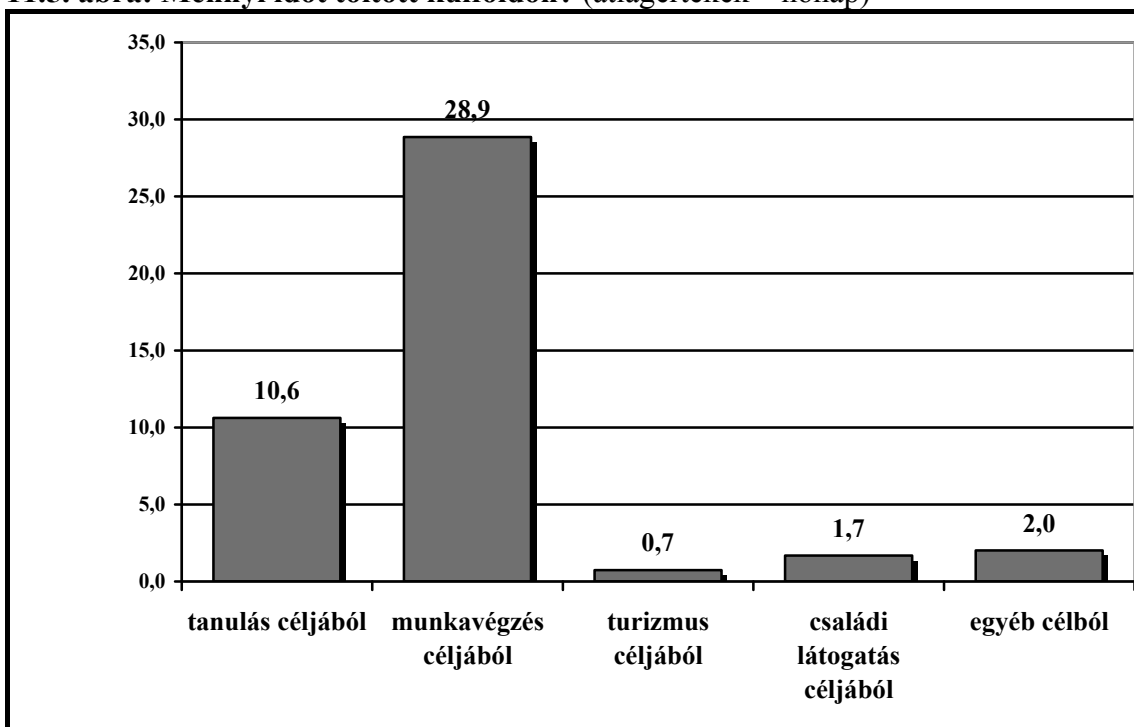
11.3. ábra: Volt-e már külföldön? (igen válaszok aránya, településtípus szerint)

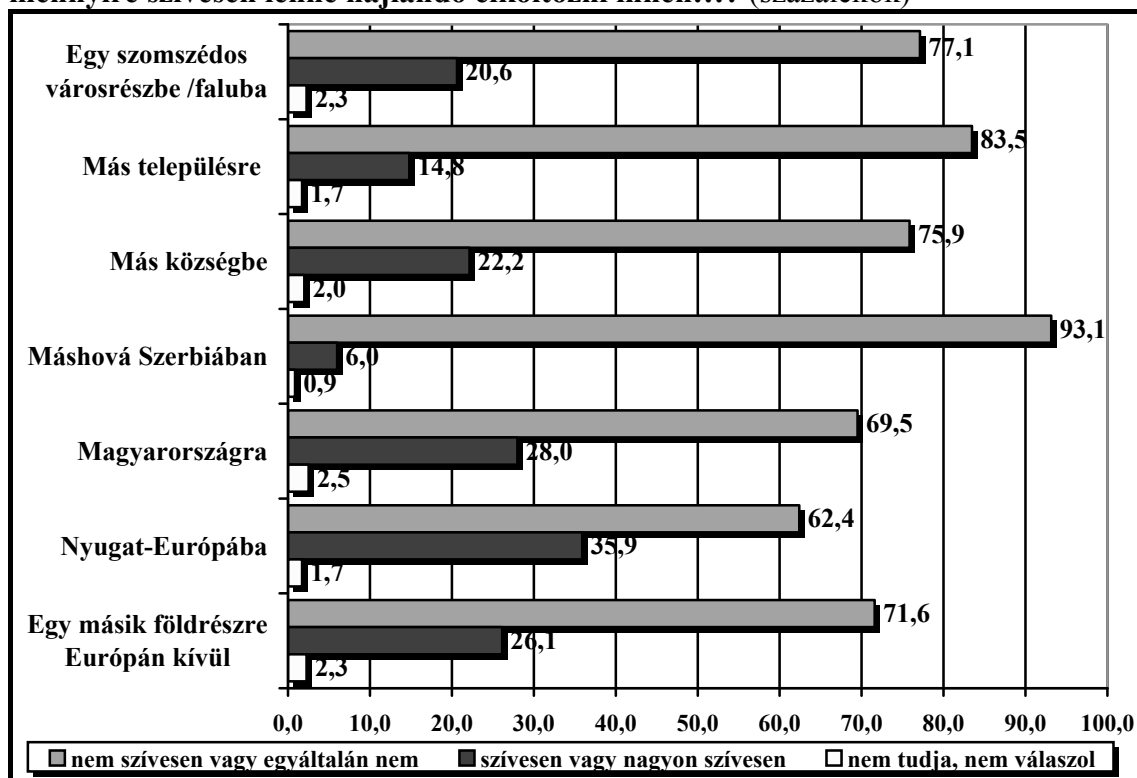
11.4. ábra: Milyen célból járt külföldön? (százalékban)

11.5. ábra: Mennyi időt töltött külföldön? (átlagértékek – hónap)

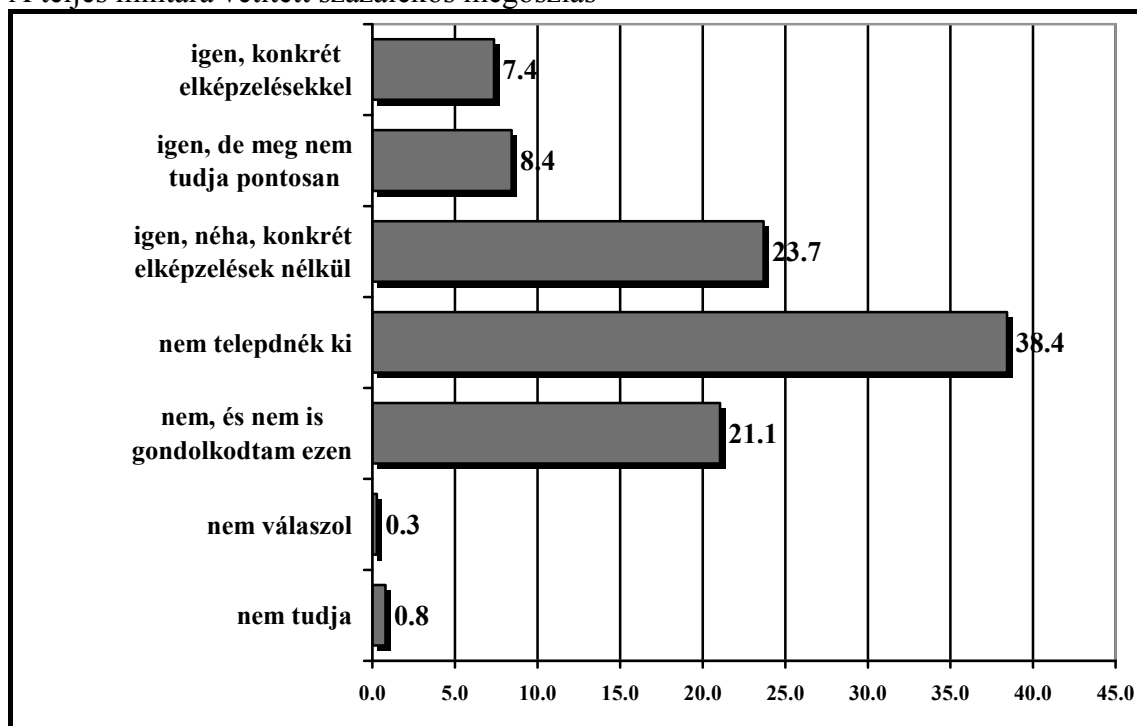

11.6. ábra: Gondolja el, ha elköltözés által javíthatná élet- és munkakörülményeit, mennyire szívesen lenne hajlandó elköltözni innen...? (százalékok)

11.7. ábra: Gondolt-e már arra, hogy kitelepedjen külföldre? (N=380)

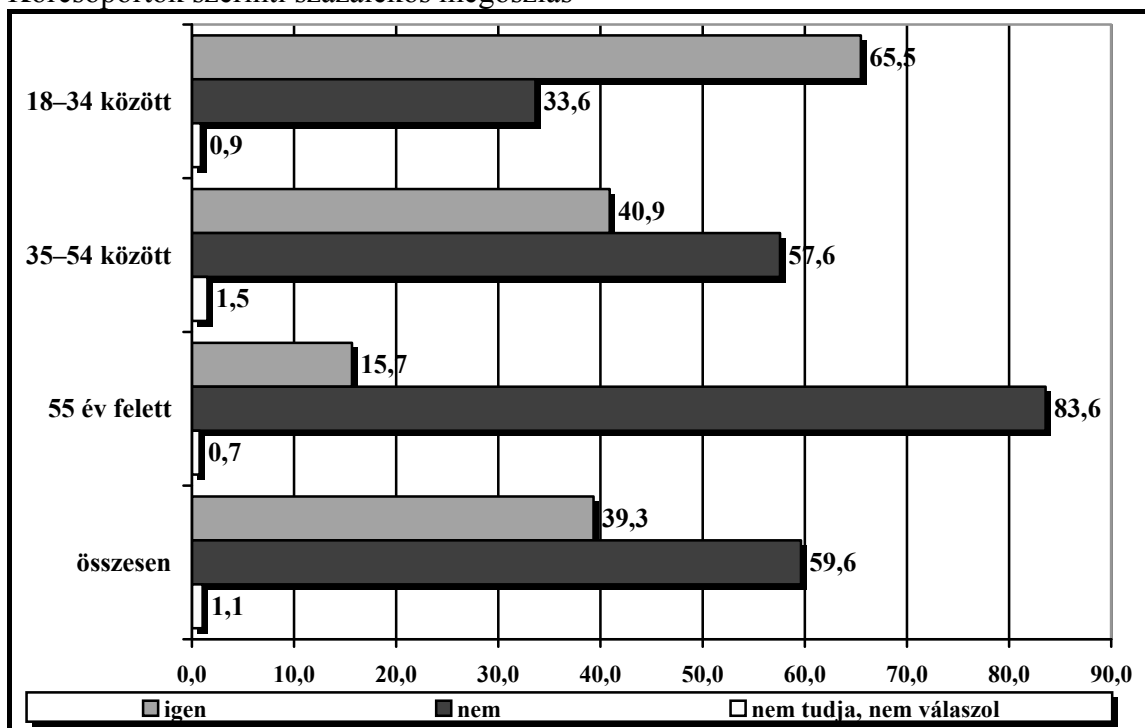
A teljes mintára vetített százalékos megoszlás

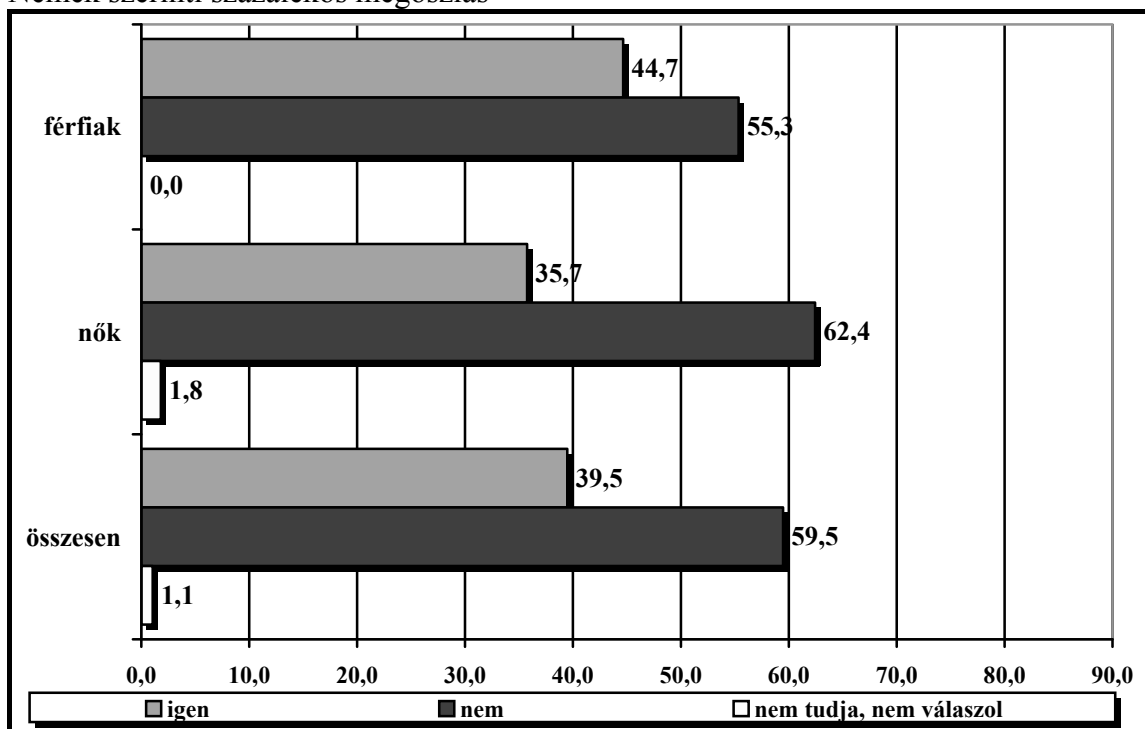
11.8. ábra: Gondolt-e már arra, hogy kitelepedjen külföldre?

Korcsoportok szerinti százalékos megoszlás

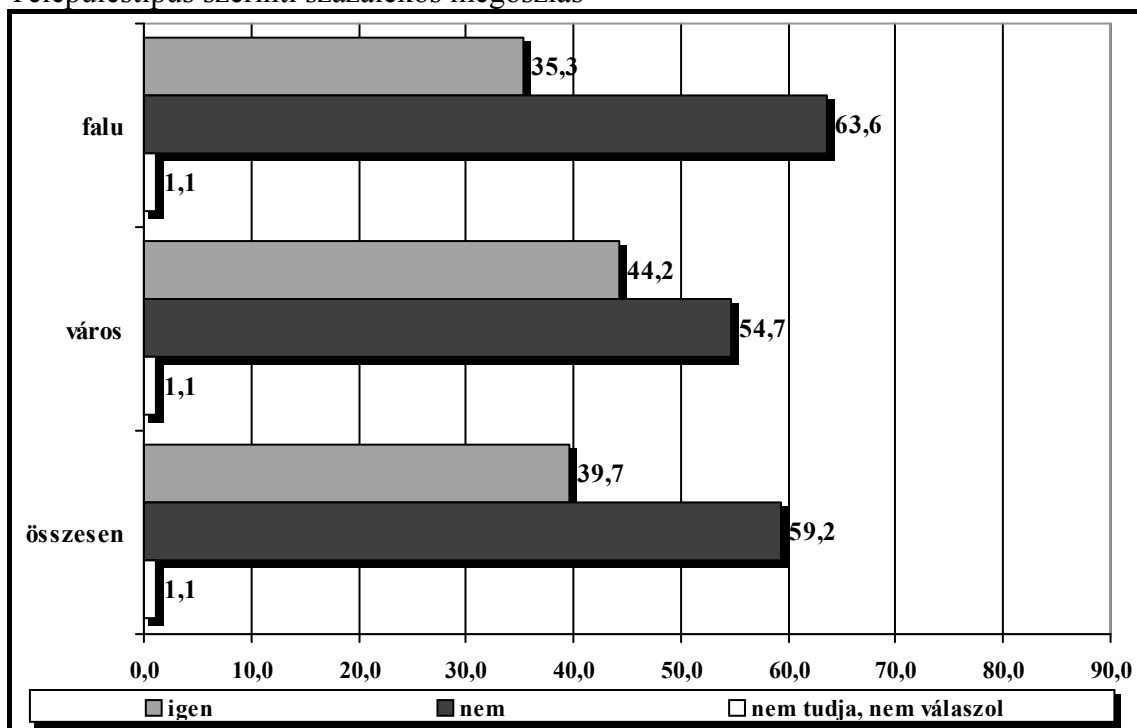
11.9. ábra: Gondolt-e már arra, hogy kitelepedjen külföldre?

Nemek szerinti százalékos megoszlás

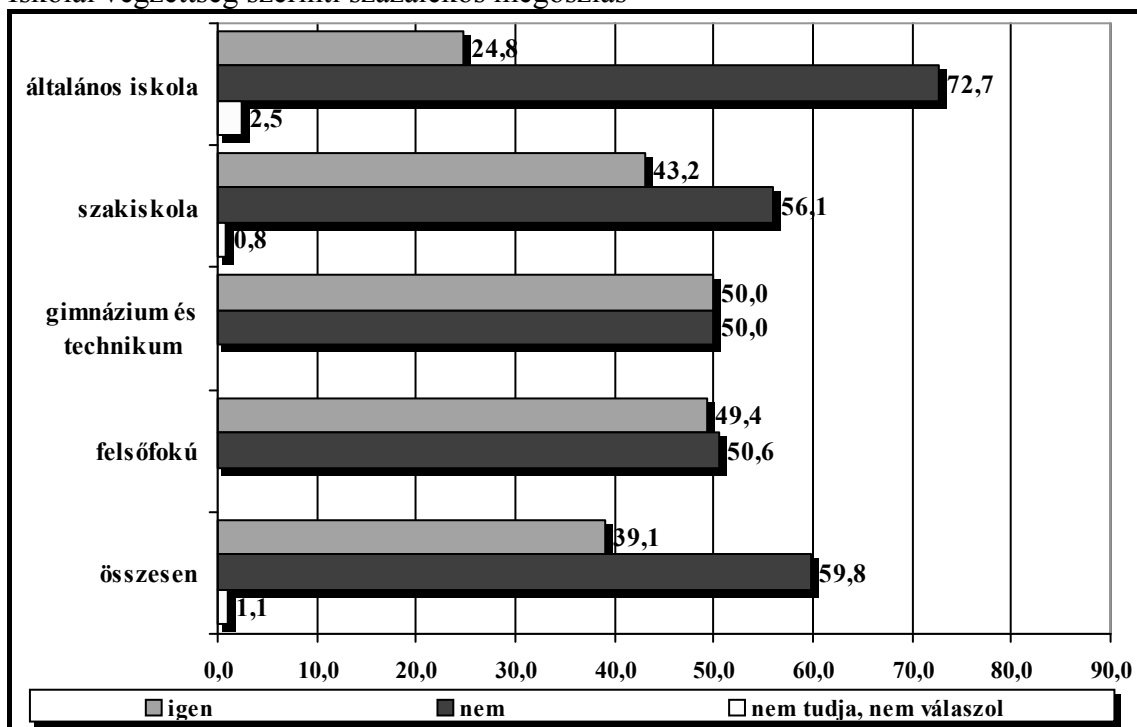
11.10. ábra: Gondolt-e már arra, hogy kitelepedjen külföldre?

Településtípus szerinti százalékos megoszlás

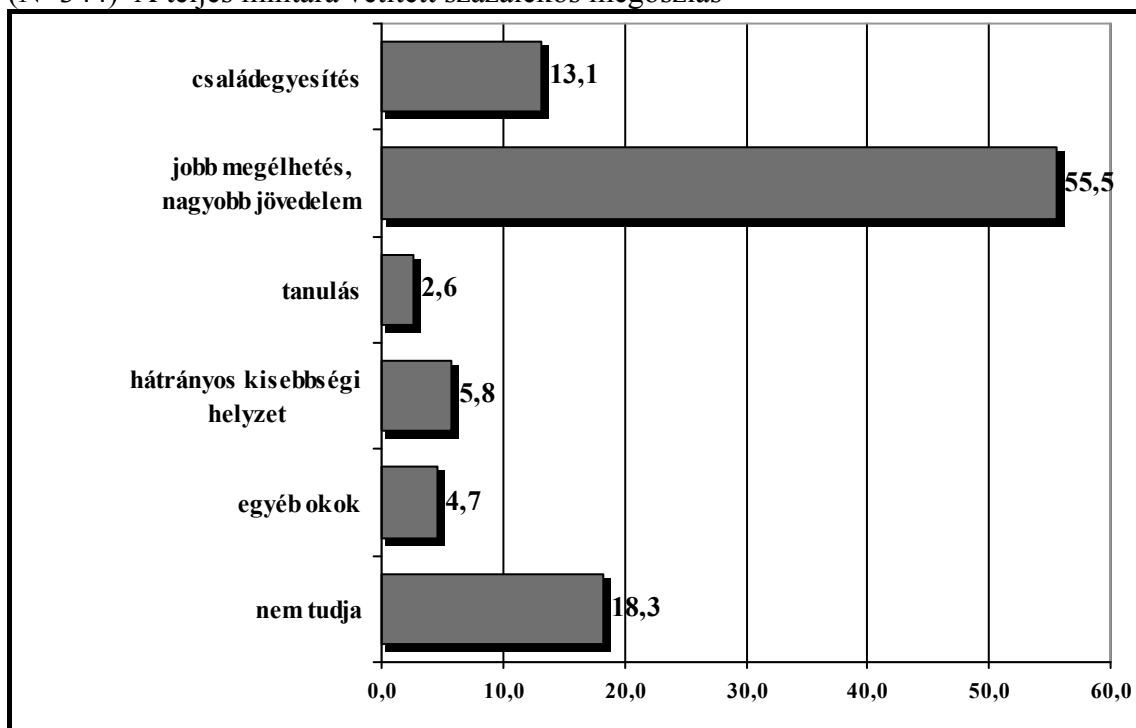

11.11. ábra: Gondolt-e már arra, hogy kitelepedjen külföldre?

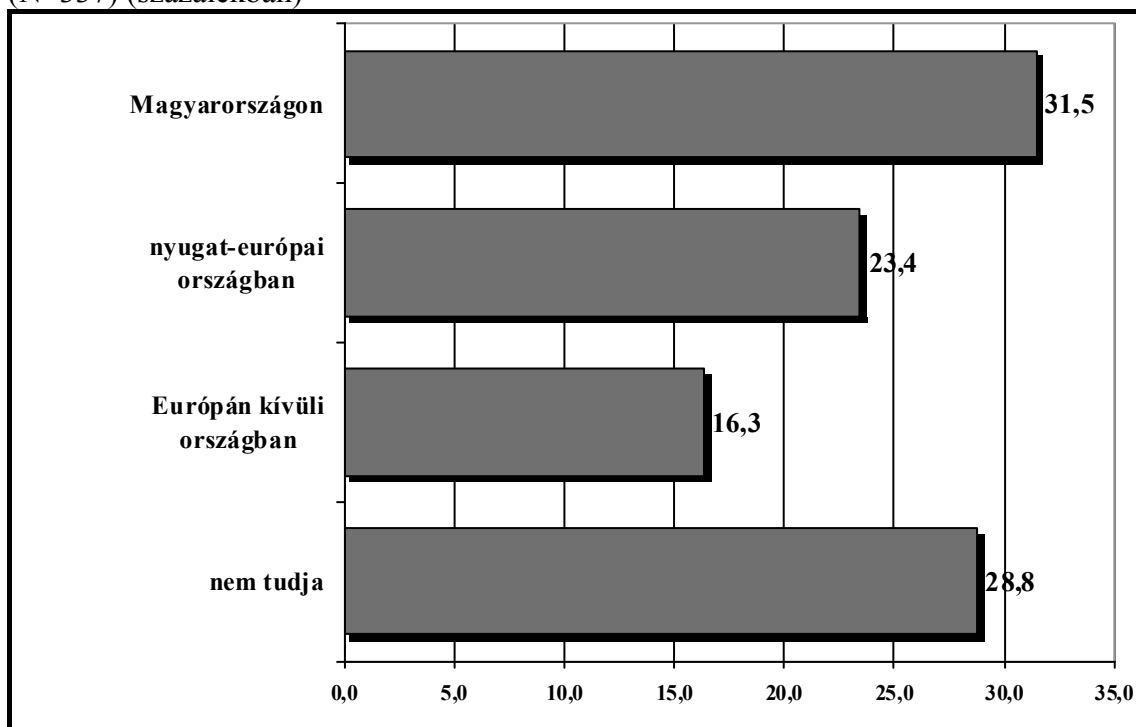
Iskolai végzettség szerinti százalékos megoszlás

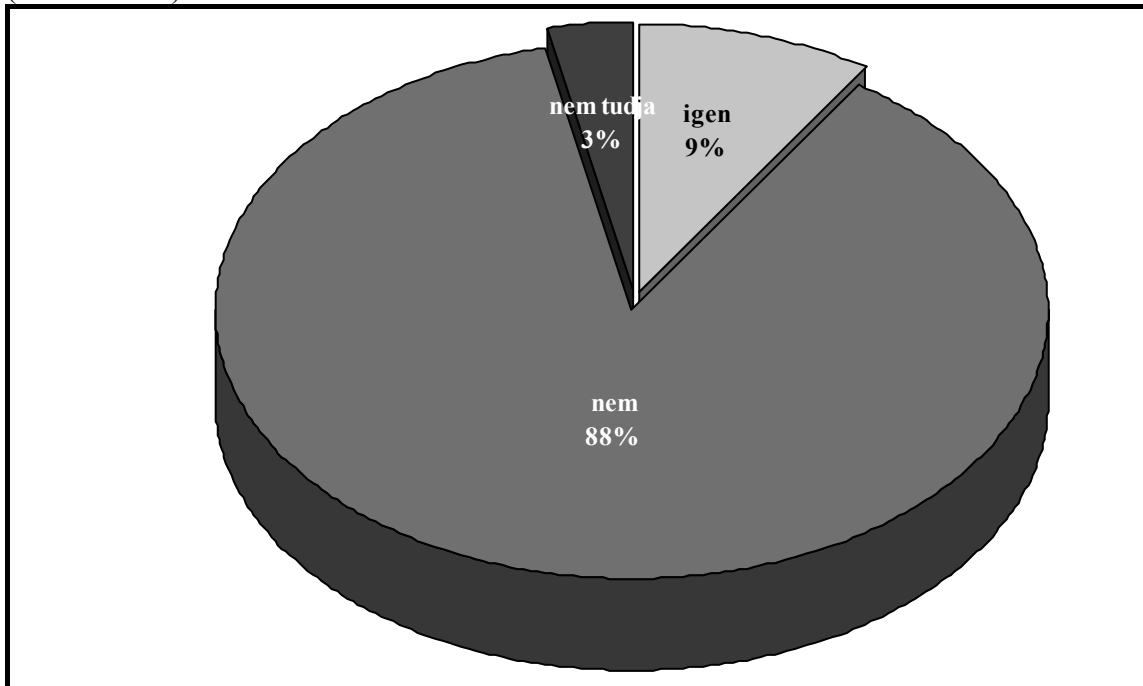
11.12. ábra: Ha úgy döntene, hogy elköltözne, milyen okból hagyná el Szerbiát?
(N=344) A teljes mintára vetített százalékos megoszlás

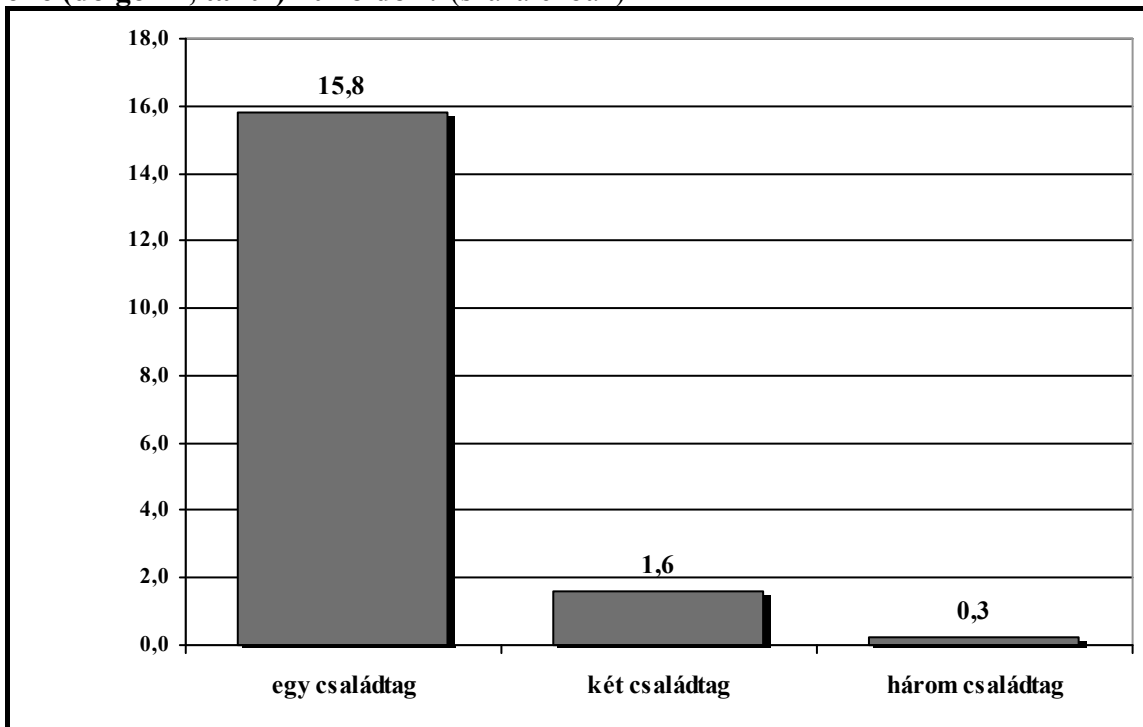
11.13. ábra: Amennyiben végleg kivándorolna, hol telepedne le legszívesebben?
(N=337) (százalékban)

11.14. ábra: Az elkövetkező két évben tervezi-e, hogy (ideiglenesen) külföldre megy tanulás (min. 2 hét) vagy munkavégzés céljából (min. 1 hónap)? (N=368) (százalékban)

11.15. ábra: Jelenleg valaki a családjából – akivel korábban egy háztartásban élt – él-e (dolgozik, tanul) külföldön? (százalékban)

12. Európai Unió és politikai aktivitás

Szerbia Európai Unióhoz való csatlakozásának évét a csalódott vajdasági magyarok majdnem 23 százaléka a végtelenbe rakta („soha”), de a többi válaszadó zöme megoszlik a következő becslések között: 2010-ben (12 százaléka szerint), 2012-ben (12,4 százaléka), 2015-ben (13,3 százaléka), majd 2017-ben (12,95) és 2020-ban (12,4 százaléka) szerint. A minta zöme tehát 2010–2020 közé rakja Szerbia EU-ba való tagosodásának reális időszakát.

A vajdasági minta zöme nem tudja pontosan mit fog jelenteni számára a csatlakozás. A vélemény arról, hogy a csatlakozási szándék jó vagy rossz, a válaszadók 44 százaléka jónak tartja, 31 százaléka se jónak se rossznak, 10 százaléka gondolja úgy hogy ez rossz lesz és 15 százaléka nem tudja. A környező országok (Magyarország, Románia, Szlovákia) csatlakozásáról 54 százaléka az a vélemény, hogy előnyükre vált, csak 18 százaléka szerint nem, a többi nem tud dönteni. Az EU-ról általában pozitív a vélemény (30+19 százaléka), de itt van a 33 százalékos semleges és a 9 százaléka negatív állásfoglalás is. A Kárpát-medence országainak a vajdasági válaszadók szerint 51 százaléka elősegítette a magyar nemzetiségűek összetartozását, de 27 százaléka szerint ez a kapcsolattartás nem jött létre, a több (22 százaléka) nem tudja. A határok átjárhatósága a válaszadók szerint igen fontos, mert 65 százaléka szerint ez elősegíti a magyarok kapcsolattartását.

A vajdasági magyarság az Európai Unióhoz elsősorban a következő fogalmakat társítja: első helyen van a béke (36,3 százaléka), ami érthető módon a Szerbiában élők régi vágya; második helyen van a gazdasági jólét fogalma (17,4 százaléka), majd a vízummentes, szabad utazás, tanulás és munka az EU-ban (14,2 százaléka). Ezen kívül a válaszadók kb. 6 százaléka fontos még az utazási lehetőségek kibővülése és az egységes pénznem (hiszen ma is sokan spórolnak EUR-ban).

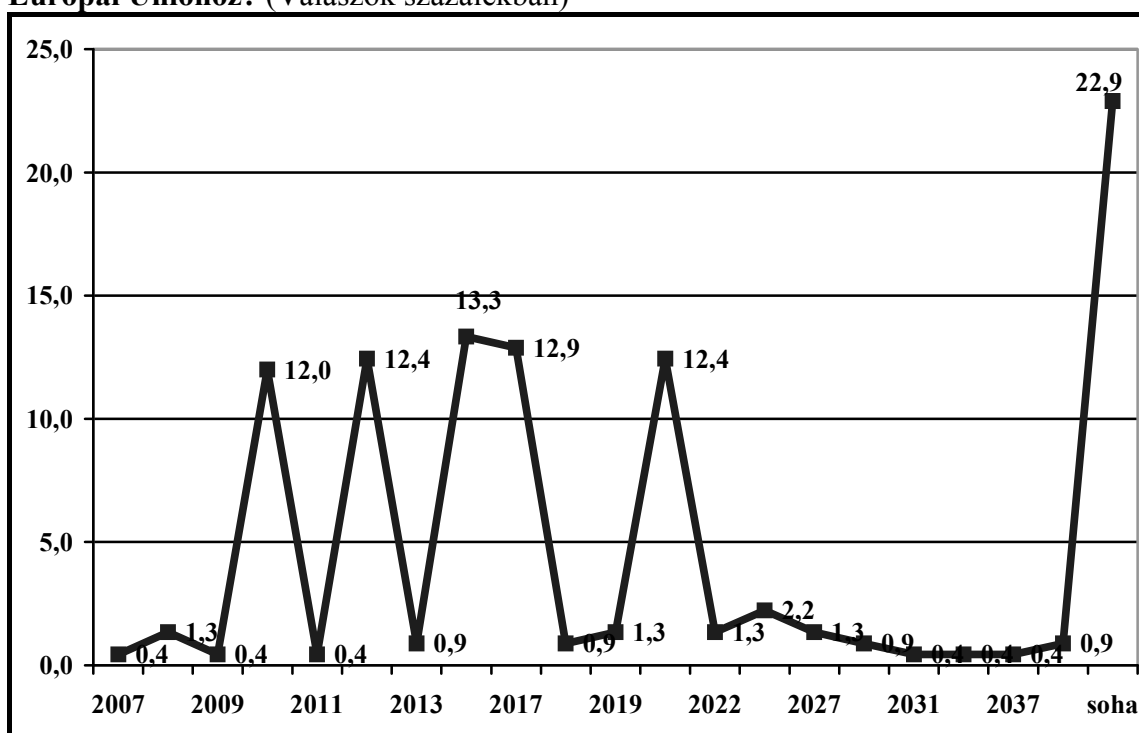
Ahhoz, hogy mit eredményez majd az ország EU-s csatlakozása a megkérdezett személye szempontjából, a vajdaságiak egy ötfokú skálán nyilatkozhattak. Számukra az ország megnyitását és új lehetőségeket hozná a csatlakozás. Legtöbbször a szabad utazást említik (4,7 átlagjeggyel), majd a jobb jövőt (4,3), új munkalehetőségeket (4,1), állampolgári jogvédelmet és személyes védelmet is (3,9), békét (3,8), közös EU kormányzatot (3,5).

Arra a kérdésre, hogy mit jelent az Európai Uniónak a polgára lenni, legtöbbször (72,1 százaléka) az EU-s tagállamok közti szabad átjárhatóságot említik, de a válaszadók nagy többsége a szabad munkavállalás jogát említi bármelyik EU-s tagállamban (68,2 százaléka). A tanulási lehetőség bárhol az EU területén a válaszadók 59,7 százaléka számára lenne fontos. Meglepően nagy azoknak a válaszadók számára, amelyek (valószínűleg téves információk alapján) az orvosi ellátás és a szociális szervezetek szolgáltatásaihoz való szabad hozzáférést várja az EU-tól (38,2 százaléka). Ebből is látszik, hogy mélyponton van Szerbiában az egészségügyi ellátás. A szavazati jogok körüli változások nem igen érdeklik a vajdasági magyarokat.

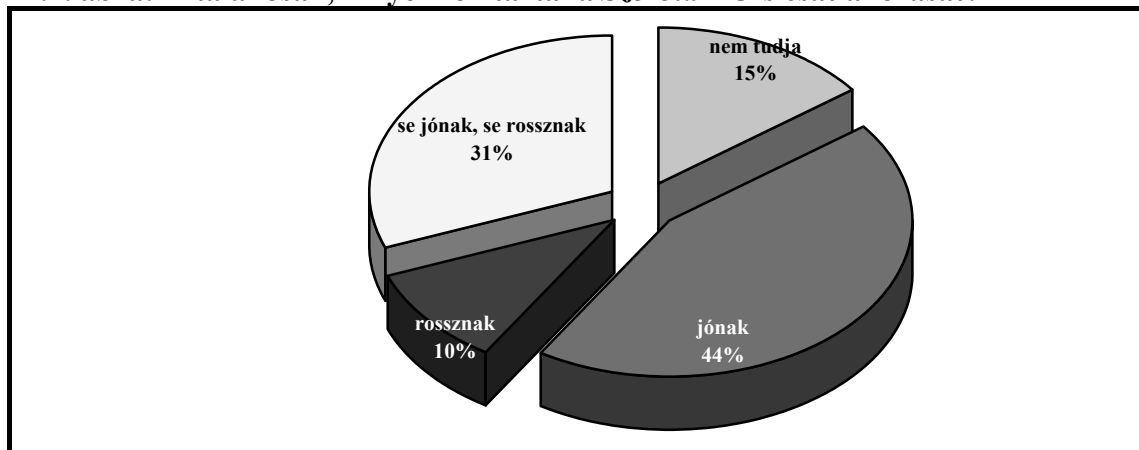
Azokra a kérdésekre, amelyek a válaszadók véleményét firtatták bizonyos közéleti és más nyilvános kérdésekben, a minta érdeklődése két kérdésben mutatott magas fokú egyetértést: az AIDS tesztek kötelezővé tétele (79,2 százaléka), a pedofilok orvosi kezelése (75,7 százaléka). A további három jelenséggel értenének még egyet a vajdaságiak: az alacsony jövedelmű személyek megakadályozása több gyerek vállalásában (38,5 százaléka), a halálbüntetés (38,5 százaléka) és az eutanázia bevezetésében (37 százaléka). A homoszexuálisok, az emberi klónozás és a genetikailag kezelt élelmiszerek problémája még viszonylag távol áll a vajdaságiaktól.

A politikai inaktivitás a korábbi véleménynyilvánítások során is bizonyított volt vajdasági magyaroknál. A válaszadók 34 százalékát egyáltalán nem érdekli, és itt van még a 23,8 százalék, akiket inkább nem érdekel a politika; 29,7 százalékuknak semleges állásfoglalása van, és mindössze 12,5 százalék nyilatkozott érdeklődéssel a politika iránt. Arra a kérdésre, hogy ha vasárnap Szerbiában országos választások lennének 65 százalékuk elmenne szavazni, 24 százalék nem, a többi bizonytalan. Arra a nyílt kérdésre adott válaszokat, hogy az országos választásokon melyik pártra/koalícióra szavazna, csoportosítani lehet. A demokrata párt(ok) és a Vajdasági Magyar Szövetség körülbelül ugyanannyi szavazatot kapnának. Őket követik a főleg Vajdaságban tevékenykedő liberális és reformpártok. Megjegyezendő, hogy a lekérdezés ideje alatt (2007. április-május) Szerbiában kormányválság volt és a tartomány lakossága igen szurkolt a demokraták hatalomra jutásáért ország szinten.

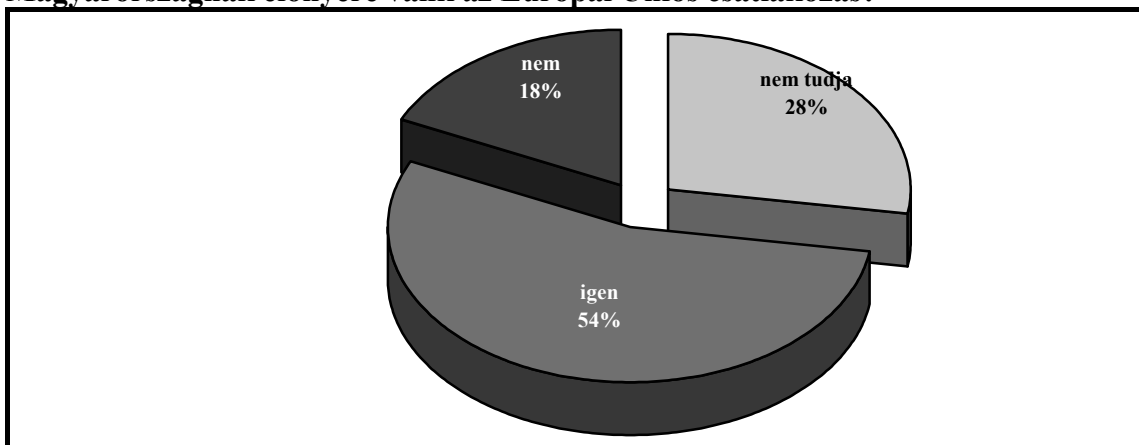
12.1. ábra: Véleménye szerint Szerbia mikor, melyik évben csatlakozhat az Európai Unióhoz? (Válaszok százalékban)

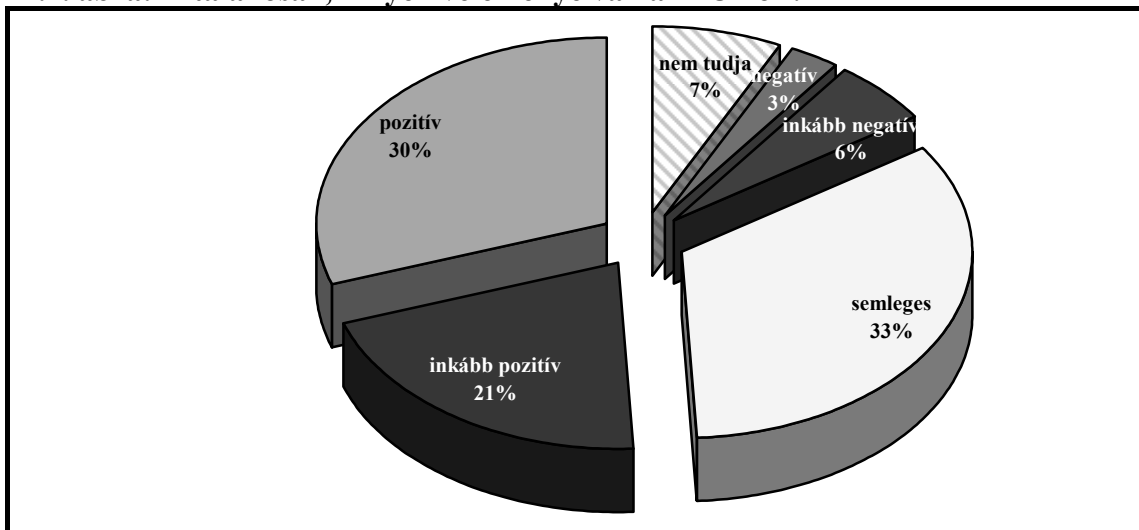
12.2. ábra: Általánosan, milyennek tartaná Szerbia EU-s csatlakozását?

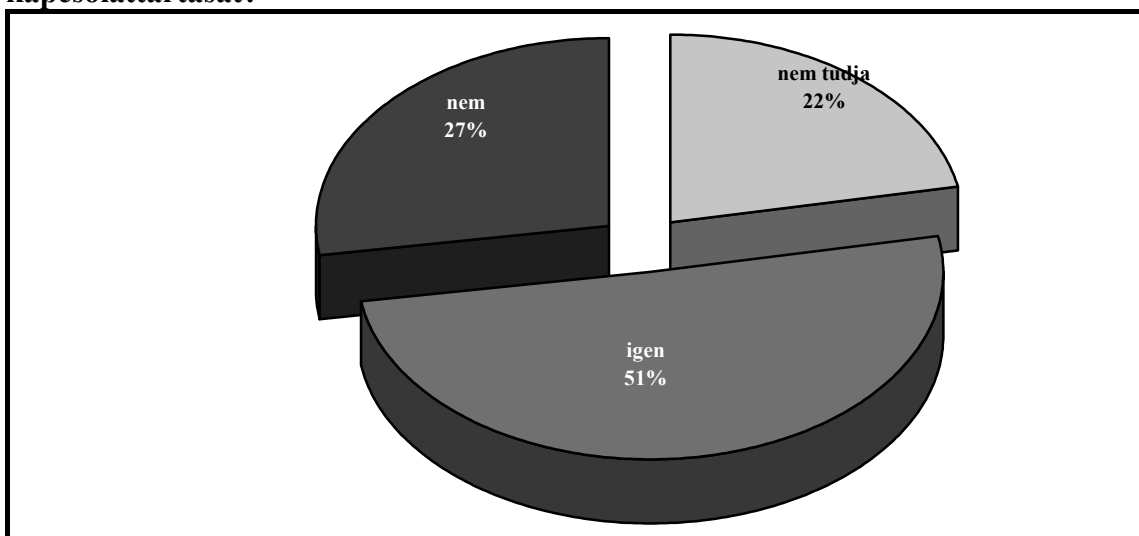
12.3. ábra: Összességében mit gondol, Romániának, Szlovákiának és Magyarországnak előnyére válik az Európai Uniós csatlakozás?

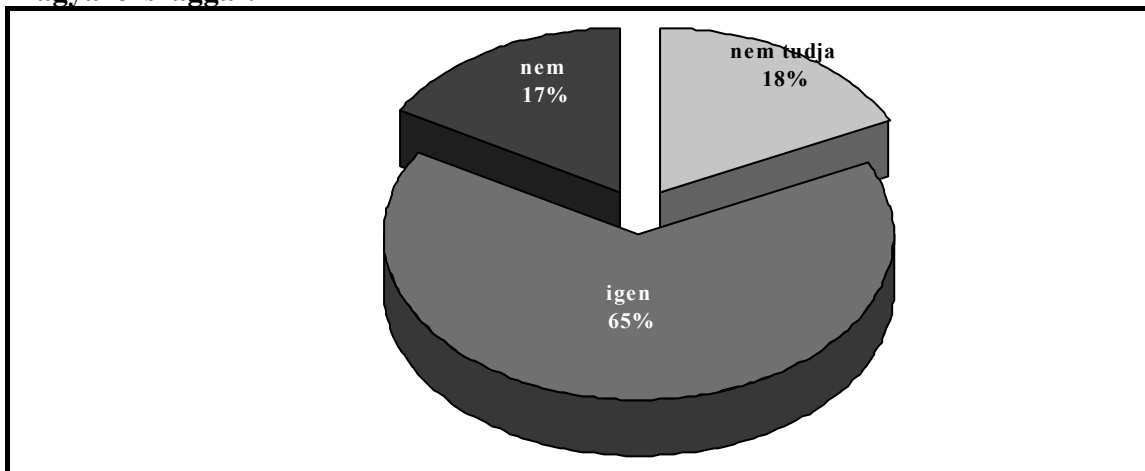
12.4. ábra: Általánosan, milyen véleménye van az EU-ról ?

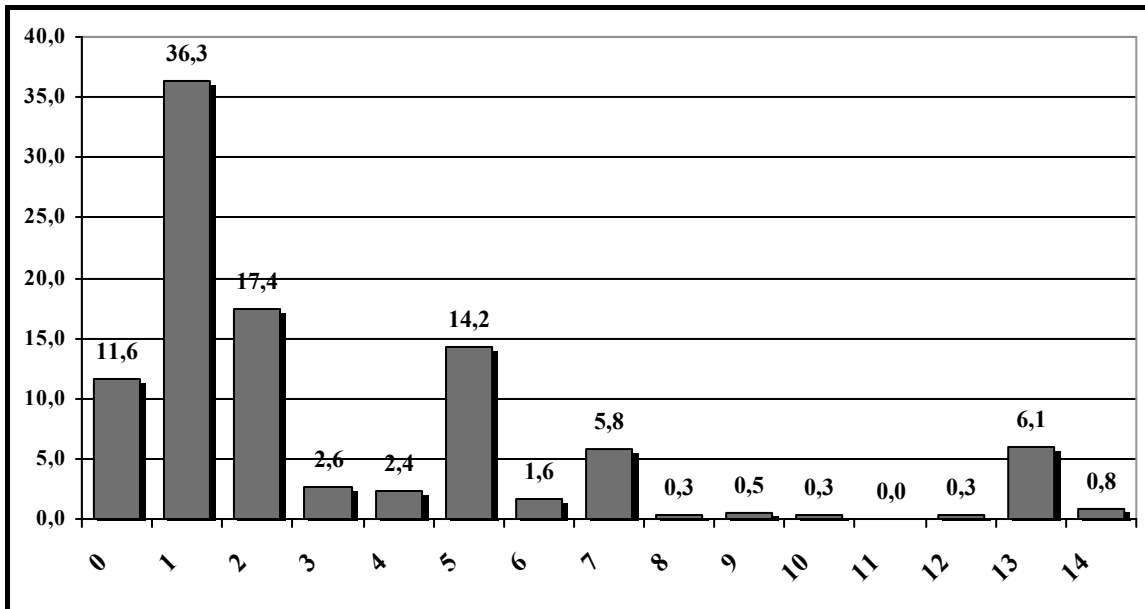
12.5. ábra: Mit gondol, a Kárpát-medence országainak (HU, RO, SK, SL, A) Európai Uniós csatlakozása elősegítette a magyar nemzetiségűek összetartozását, kapcsolattartását?

12.6. ábra: Mit gondol, az európai uniós tagországok (HU, RO, SK, SL, A) közötti határok átjárhatósága elősegíti a magyar nemzetiségűek kapcsolattartását Magyarországgal?

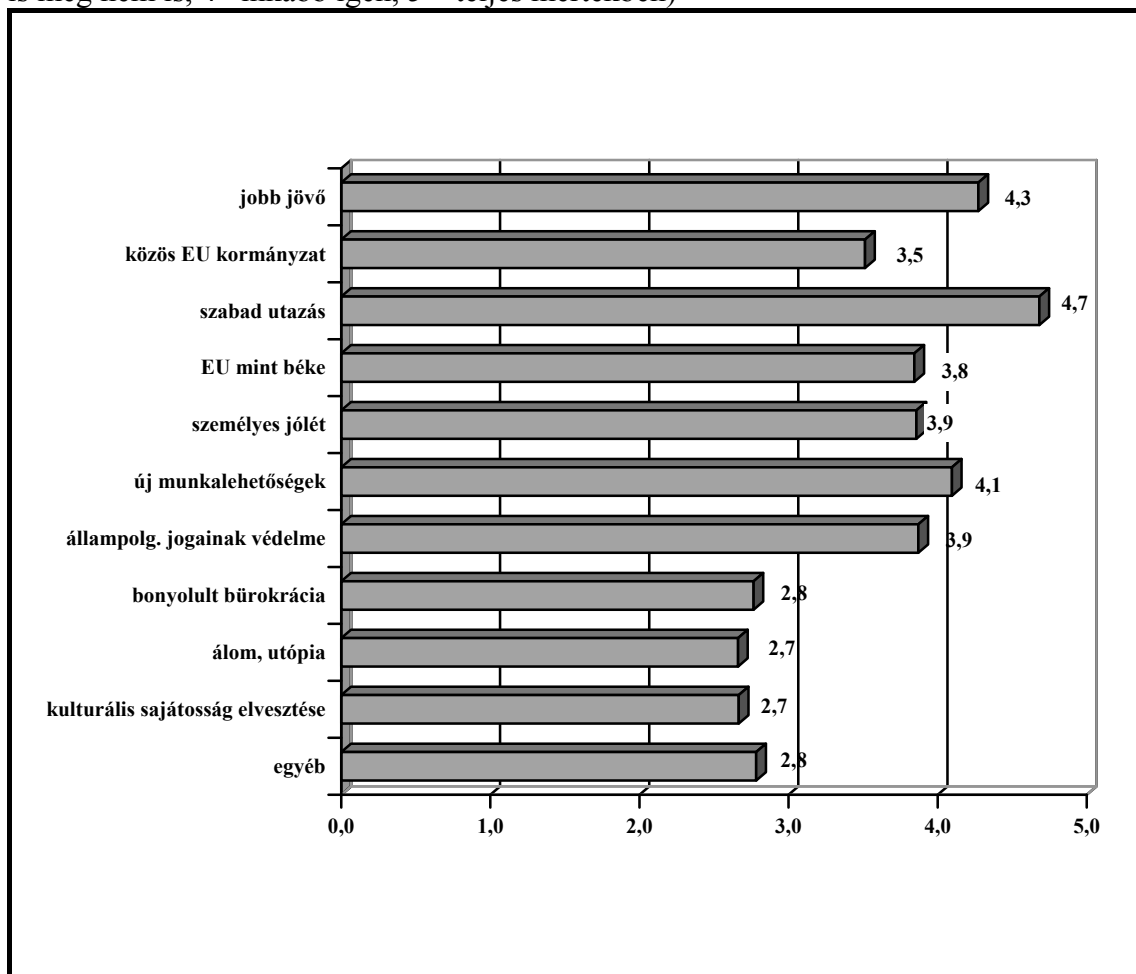
12.7. ábra: Milyen fogalmakat társít első, másod és harmad sorban az Európai Unióhoz?

1. Béke
2. Gazdasági jólét
3. Demokrácia
4. Szociális biztonság
5. Szabad utazás, tanulás és munka bárhol az EU területén.
6. Kulturális változatosság
7. Euró – egységes pénznem
8. Munkanélküliség
9. Bürokrácia
10. Kulturális identitásunk elvesztése
11. Magasabb bűnözés
12. Nem kielégítő ellenőrzés a külső határoknál
13. Utazási lehetőségek kibővülése
14. Európai politikai közösség
0. nem tudja

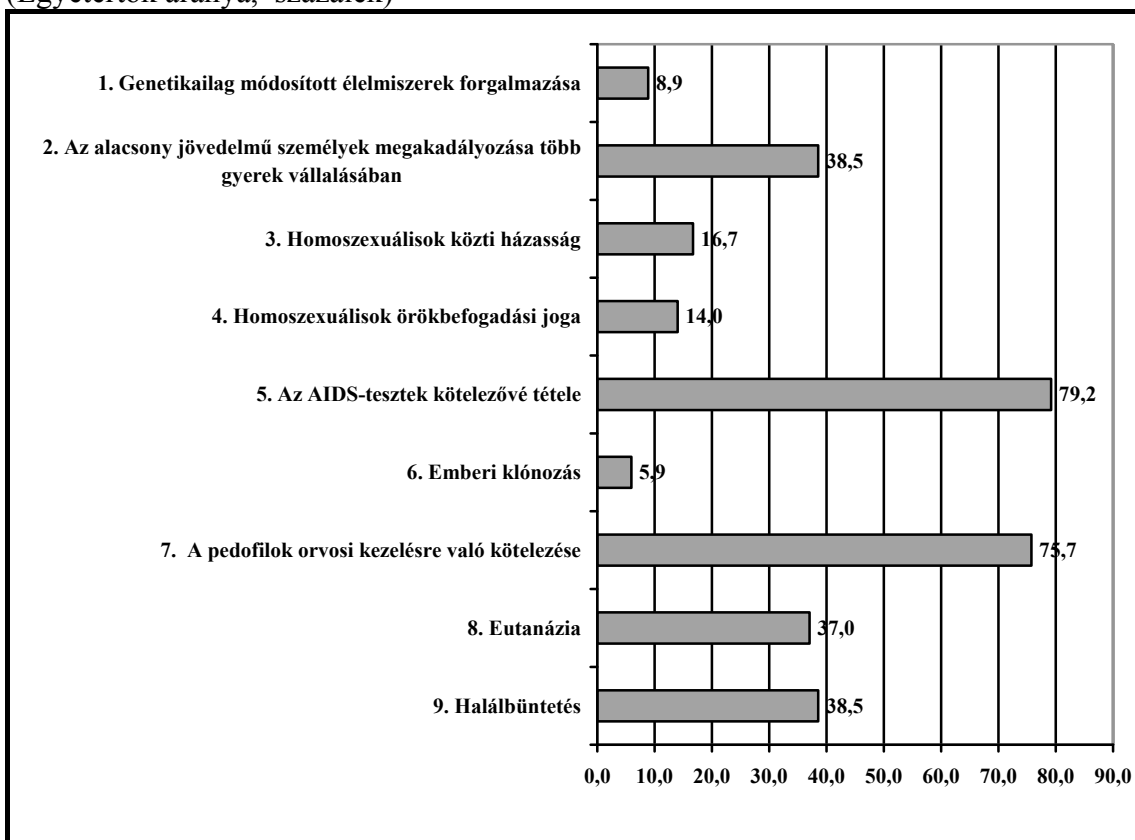
12.8. ábra: Az alábbi kijelentések mennyire fejezik ki azt, amit Ön számára az EU jelent? (Válaszok egy ötfokú skálán, ahol: 1 – egyáltalán nem, 2– inkább nem, 3– igen is meg nem is, 4 –inkább igen, 5 – teljes mértékben)

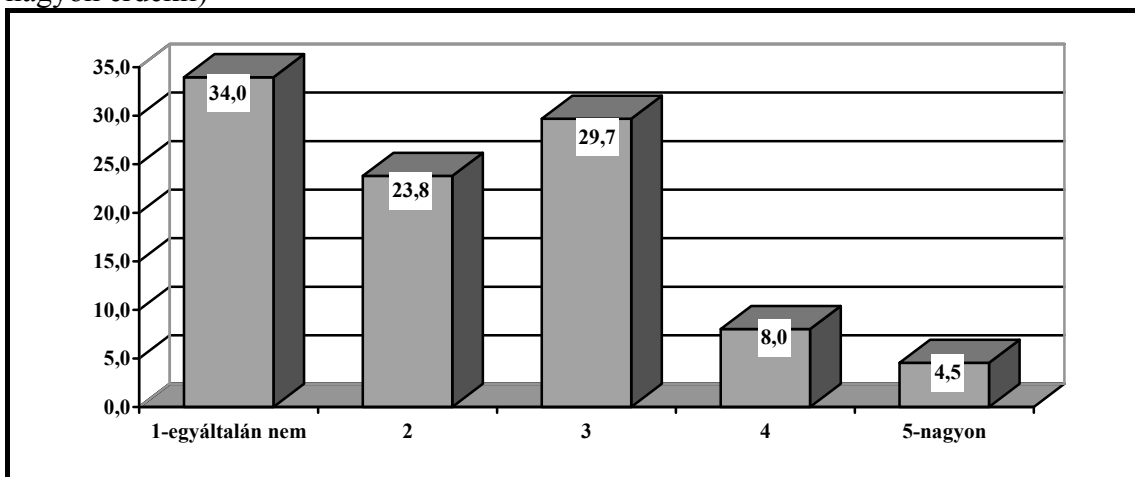
12.9. ábra: Az alábbi kijelentések közül melyik jelenti inkább, hogy: „az Európai Uniónak a polgára lenni”? (Első említések aránya)

Kijelentés	Említi
1. Az EU-s tagállamok közti szabad átjárhatóság	72.1
2. Szabad munkavállalás joga bármelyik EU-s tagállamban	68.2
3. Szavazati jog a helyi választásokon abban a tagországban, amelyben élsz, akkor is ha ez nem azonos a szülőhazáddal	15.3
4. Szavazati jog a országos választásokon abban a tagországban, amelyben élsz, akkor is ha ez nem azonos a szülőhazáddal	7.9
5. Szavazati jog az Európai Parlament-i választásokon abban a tagországban, amelyben élsz, akkor is, ha ez nem azonos a szülőhazáddal	8.9
6. Az orvosi ellátás és a szociális szervezetek szolgáltatásaihoz való szabad hozzáférés	38.2
7. Tanulási lehetőség bárhol az EU területén	59.7
8. Egyik sem az előzők közül	2.4

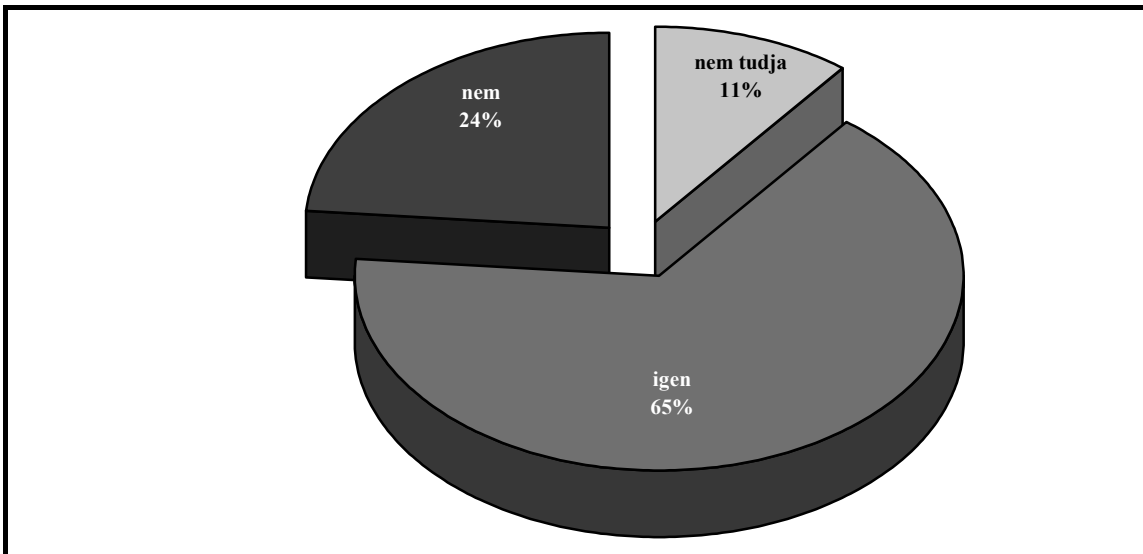
12.10. ábra: Kérjük, mondja meg, egyetért-e vagy sem a következőkkel?
(Egyetértők aránya, százalék)

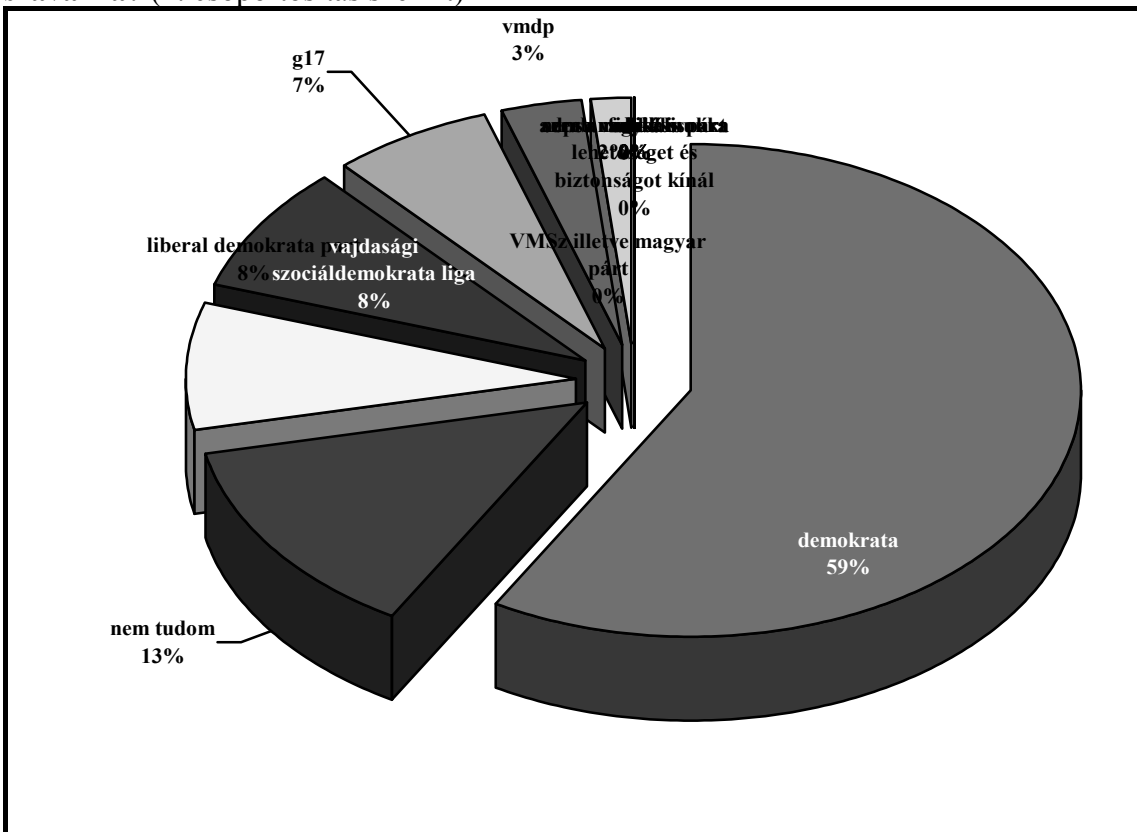
12.11. ábra: Mennyire érdekli Önt a politika? (1 – egyáltalán nem érdekli, 5 – nagyon érdekli)

12.12. ábra: Ha most vasárnap Szerbiában parlamenti választások lennének, elmenne-e szavazni?

12.13.A. ábra: Ha elmenne, ön most melyik pártra, szervezetre vagy koalícióra szavazna? (1. csoportosítás szerint)

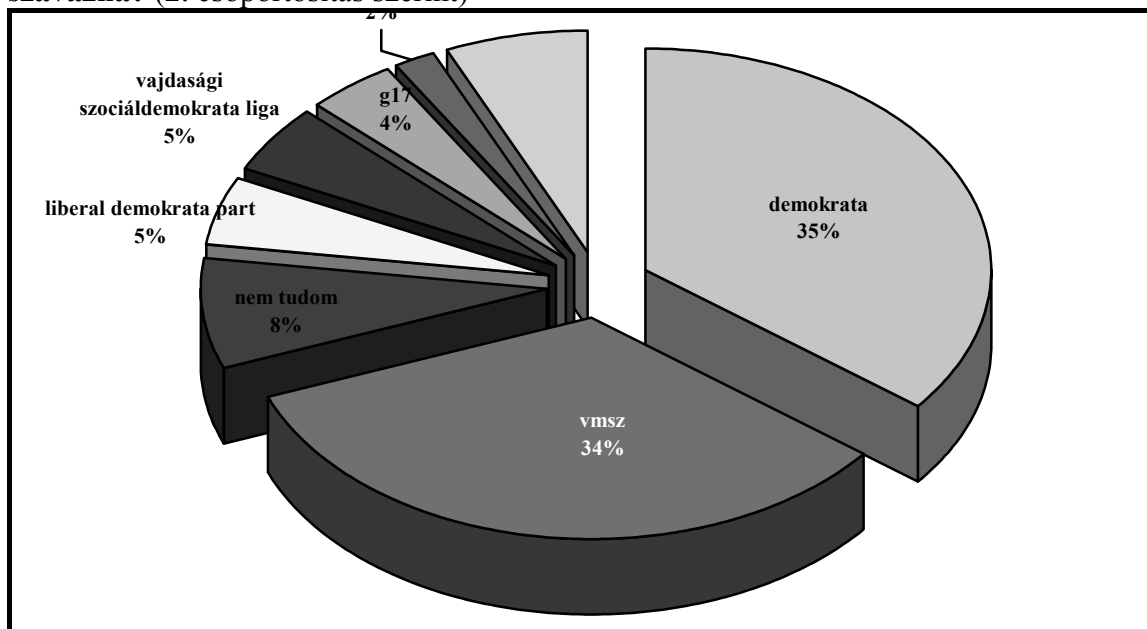

Erre a kérdésre a 380 válaszadó közül 208-an nem válaszoltak semmit, tehát a több mint a fele. Érdetlenségük nyíltan bizonyítja a politikával való telítettségüket, illetve elégedetlenségüket. A nyílt kérdésre adott szabad válaszokat két formában csoportosítottuk. Az első esetben a szabad válasz variációkat tüntetjük fel, amelyeket maguk a megkérdezettek diktáltak be, majd a második csoportosításban azok a válaszok, amelyekben említve lett a Vajdasági Magyar Szövetség (VMSZ), illetve a demokrata pártok (ha úgy emlegették, mint koalíciót) kerültek egy csoportba. Mindkét esetben látható, hogy a vajdasági magyarok az országos választások esetén két fő táborra oszlanának: 1/3 a demokratákra (koalíciójukra), és ugyanannyian a VMSZ-re (Szabadka székhelyű) szavazna. A harmadik harmadban van a szóródás az egyéb liberális, reformista típusú demokrata pártokra, vagy csak név szerint valamelyik magyar érdekeltsgű pártra.

1. csoportosítás:

Párt/szervezet megnevezése	Válaszok száma	Százalék
Demokrata Párt (Belgrád)	60	35
Vajdasági Magyar Szövetség (Szabadka)	56	33
<i>nem tudom</i>	13	8
Liberális Demokrata Párt (Belgrád)	9	5
Vajdasági Szociáldemokrata Liga (Újvidék)	9	5
g17 (Belgrád)	8	4
Vajdasági Magyar Demokrata Párt (Újvidék)	4	2
magyar pártok	2	1
egységes vajdasági magyar pártra	1	0,5
Vajdasági Magyar Szövetség, Liberális Demokrata Párt	1	0,5
nem tudom, lehet, hogy a Vajdasági Magyar Szövetség	1	0,5
Vajdasági Magyar Szövetség, Demokrata Párt	1	0,5
Szerb Demokrata Párt (SzDP Belgrád)	1	0,5
Szerb Demokrata Párt (DSS Belgrád)	1	0,5
Vajdasági Magyar Demokrata Közösség	1	0,5
nem a radikálisokra	1	0,5
Szerb Radikális Párt (Belgrád)	1	0,5
Fidesz (Budapest)	1	0,5
Arra, amelyik munka lehetőséget és biztonságot kínál	1	0,5
Összesen	172	100
Nem válaszolt	208	55
Összes megkérdezett	380	100

12.13.B. ábra: Ha elmenne, ön most melyik pártra, szervezetre vagy koalícióra szavazna? (2. csoportosítás szerint)

2. csoportosítás:

Párt/szervezet megnevezése	Válaszok száma	százalék
Vajdasági Magyar Szövetség illetve magyar párt (Szabadka)	62	35,5
Demokrata Párt (Belgrád)	60	35
<i>nem tudom</i>	13	8
Liberális Demokrata Párt (Belgrád)	9	5
Vajdasági Szociáldemokrata Liga (Újvidék)	9	5
g17 (Belgrád)	8	4
Vajdasági Magyar Demokrata Párt (Újvidék)	4	2
Szerb Demokrata Párt (Belgrád)	2	1
Vajdasági Magyar Demokrata Közösség	1	0,5
nem a radikálisokra	1	0,5
Szerb Radikális Párt (Belgrád)	1	0,5
Fidesz (Budapest)	1	0,5
Arra, amelyik munka lehetőséget és biztonságot kínál	1	0,5
Összesen	172	100
Nem válaszolt	208	55
Összes megkérdezett	380	100

13. Regionális kötődés a Vajdaságban

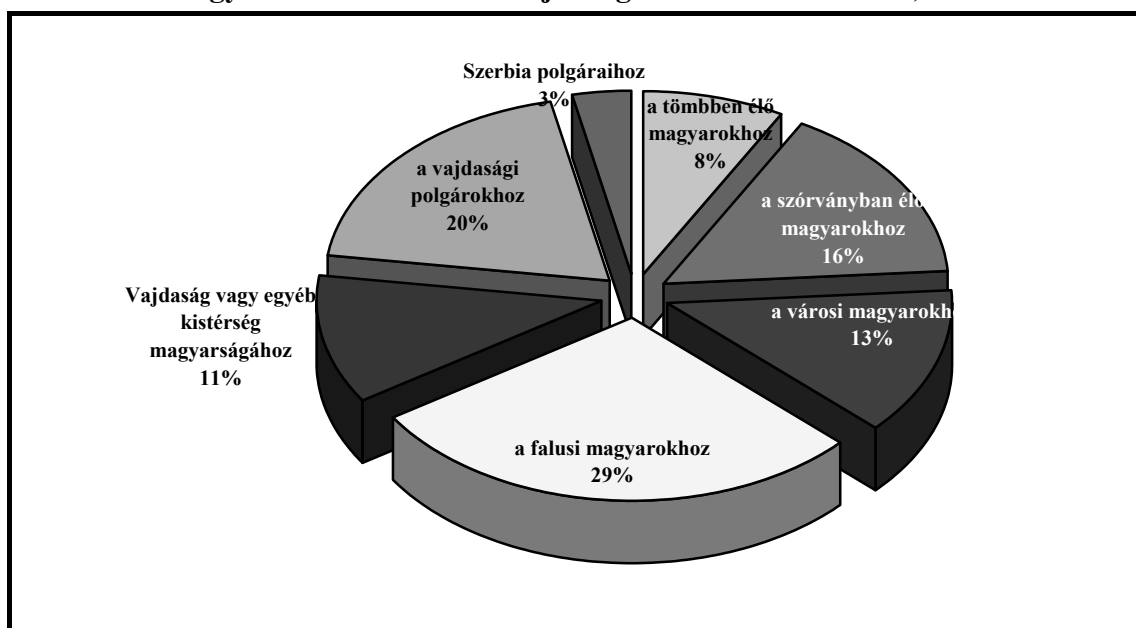
A vajdasági magyarok viszonylag erős regionális tudattal rendelkeznek és magyarként (életvitelük szempontjából) lakóhelyi kötődésüket bizonyítják. 55 százalékuk térséghez kötődik, viszont 42 százalékuk inkább településhez. Vajdasági polgárnak érzi magát 20 százalékuk, majd 11 százalék egy bizonyos kistérséghez kötődik. A szórványban élők 16 százaléka szívesen megjegyezte ezt a tényt, míg a tömbben élő magyarok csak 8 százaléka nyilatkozott így. A településhez kötődés szintén jelentős: 29 százalékuk kifejezetten falusi magyarnak, 13 százalékuk pedig városinak tartja magát. A vajdasági magyarok életvitelük szerint és magyarként csak 3 százalékban tartoznak Szerbia polgáraihoz.

A térség keretében a magyarok migrációs szokása viszonylag gyenge. Legtöbben (71–88 százalék) azt választották, hogy több évente nem utaztak például Kikindára, Nagybecskerekre, Zomborba, Óbecsére, Adára, vagy akármelyik magyarországi városba (megjegyzés: ebbe a kategóriába soroltuk azokat is, akik még soha nem jártak ezekben, a városokban, vagy nem válaszoltak). A legmegcélzottabb vonzásterületek mégis Szabadka és Újvidék. Valószínűleg a munka, vagy a tanulás céljából, naponta, a válaszadók 31,8 százaléka ingázik Újvidékre, majdnem 30 százaléka Szabadkára, közel 24 százaléka Szegedre (!), 20 százaléka pedig Zentára. A többi vajdasági nagyvárosba körülbelül a magyarok 7–10 százaléka ingázik naponta. Heti vagy havi ingázással, nagy valószínűséggel a középiskolások/egyetemisták és a bejáró munkások utaznak főleg Szabadkára (23,8+8,4 százalék), majd Újvidékre (16+3,6 százalék), Zentára (12+3,1 százalék), Szegedre (10,4+1,8 százalék).

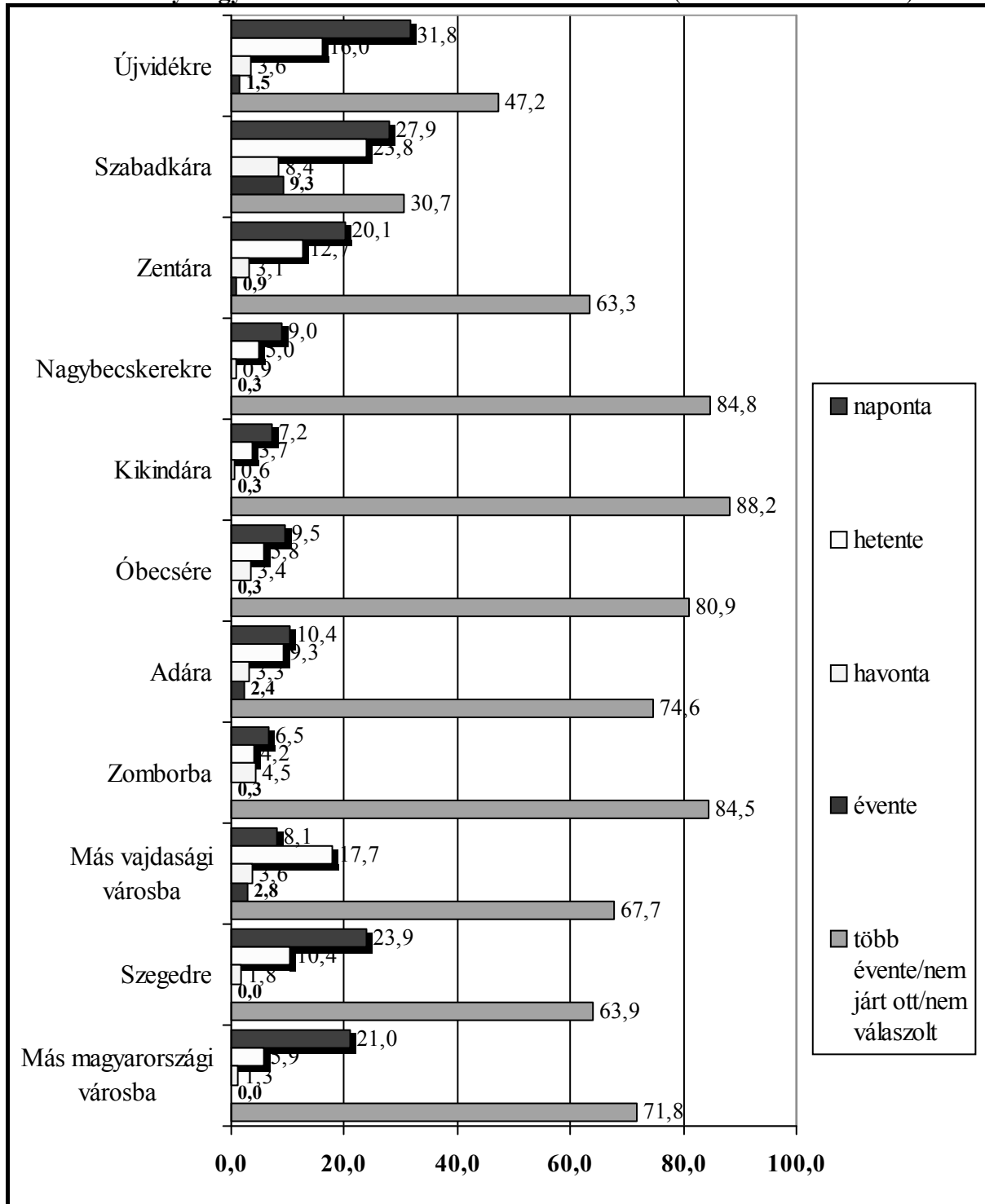
Az ötös értékskálán, hogy milyen gyakran utazik egyes városokba (0 – több évente, vagy nem járt ott ... 4 – naponta) a legnépszerűbb város Szabadka 1,4 átlagjeggyel, majd Újvidék (0,8), egyéb városok: Zenta (0,7), Ada (0,6) és Szeged (0,5). A közlekedési feltételekről egy ugyanilyen értékskála segítségével (0 – kedvező ... 4 – nagyon rossz) a válaszok így alakultak: a magyarországi városok, Szeged felé a nemzetközi utak jók, ugyanez vonatkozik Szabadkára és Újvidékre is (1,9 átlagos), de Óbecse, Kikinda, Ada megközelítése (közlekedési feltételei) a rosszabbak (2,5 átlagjegy), majd tűrhetők még a zombori, zentai és nagybecskereki utak.

A vajdasági körzetek és lokális területek jelenlegi adminisztratív megoldásaival a vajdasági magyarok nincsenek megelégedve. Többségük változtatna a magyarlakta területek, de az egész tartomány státusán is! A magyarok által sűrűn lakott területek együttműködéséről hallottak már politikai elvárásokat, de stratégiai terv hiányában nem igen van elképzelésük a vajdasági magyaroknak, hogyan lehetne ezt megvalósítani. A válaszadók több mint a fele elfogadja a regionális egybekapcsolást: 36 százalékuk területi autonómiával, 21 százalékuk körzetesítéssel támogatná a magyarlakta önkormányzatok együttműködését, de 43 százalékuk bizonytalan: 33 százalék nem tud ezzel mit kezdeni, 10 százalék pedig ellenzi, ugyanis valószínűleg szórványban élőként kirekedne ebből a térségből. A vajdasági magyarok kifejezetten „autonomisták”. Vajdaság Tartomány státusán a megkérdezettek 81 százaléka nagyobb autonómia kikövetelésével változtatna, míg a többi nem tudja (14 százalék), vagy nem önállósítana (5 százalék).

13.1. ábra: Magyaraként Szerbiában/Vajdaságban életvitele szerint, hova tartozik?

13.2. ábra: Milyen gyakran utazik a következő városokba... (válaszok százalékban)

13.3. ábra: Milyen gyakran utazik a következő városokba... (átlag)

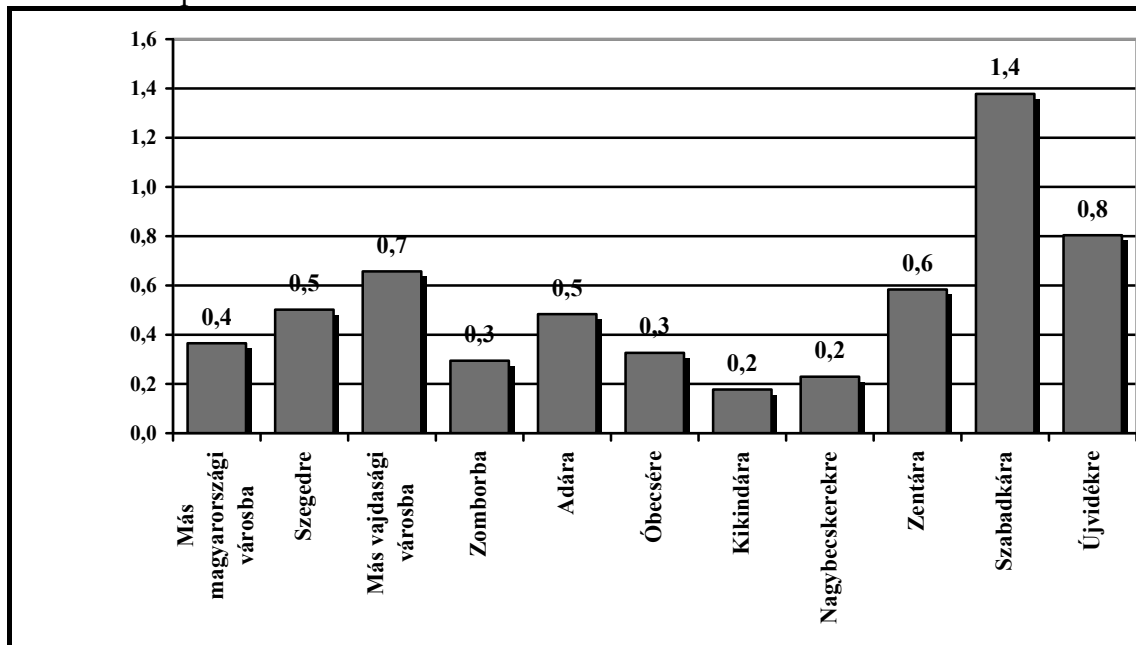
0 – több évente/nem járt ott/nincs válasz

1 – évente

2 – havonta

3 – hetente

4 – naponta

13.4. ábra: Milyenek a közlekedési feltételek... (átlag)

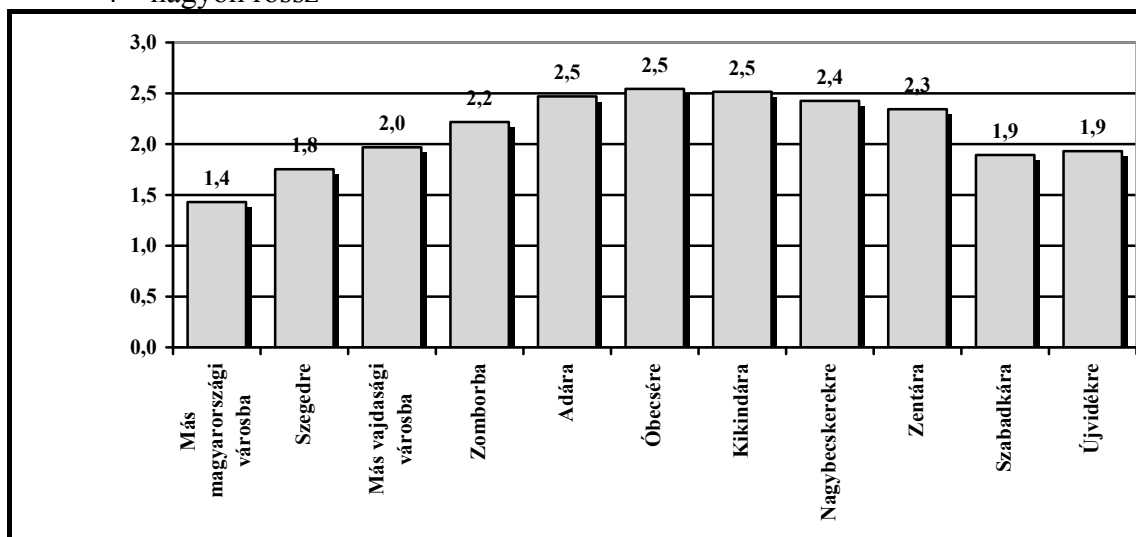
0 – kedvező

1 – jó

2 – átlagos

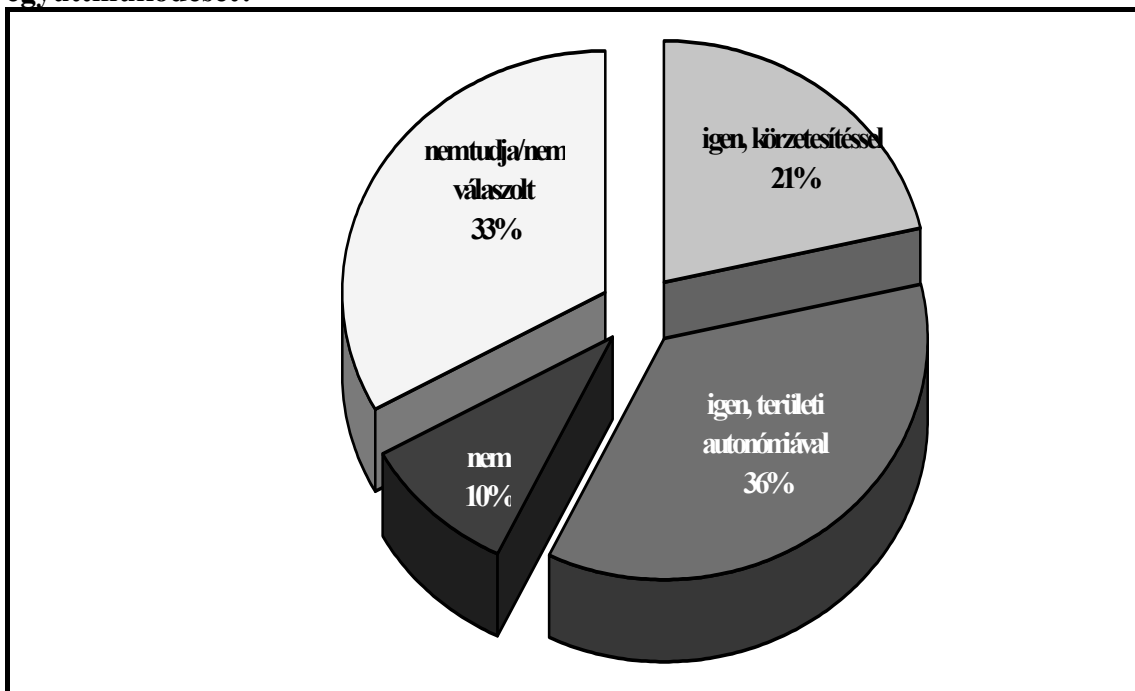
3 – tűrhető

4 – nagyon rossz

13.5. ábra: Támogatná-e a magyarok által sűrűn lakott területek együttműködését?

13.6. ábra: Változtatna-e Vajdaság státusán, Szerbián belül?

